

**ADANA
MİMARLIK REHBERİ
1900-2005**

ADANA MİMARLIK REHBERİ 1900-2005

 T. M. M. O. B.
MİMARLAR ODASI
ADANA ŞUBESİ

IX. DÖNEM YÖNETİM KURULU

ADANA 2006

Bu çalışma 2004-2005 döneminde yürütülen TÜBA-TÜKSEK ADANA KENTSEL KÜLTÜR VARLIKLARI ENVANTER ÇALIŞMASI esas alınarak, aynı ekip tarafından hazırlanmıştır.

Hazırlayanlar

Dr. Duygu Saban
Dr. Figen Karaman
Yrd. Doç. Dr. Onur Erman
Yrd. Doç. Dr. İpek Durukan

Çukurova Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, Öğr. Gör.
Çukurova Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, Öğr. Gör.
Çukurova Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, Öğr. Üyesi
Mersin Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Öğr. Üyesi

Kapak Tasarımı

Onur Erman

Ön Kapak Fotoğrafları (Soldan sağa):

Vakıflar Sarayı, *Ç. Ural, S. Anolay* (Foto D. Saban)
Gülek Apt., *D. Ceyhan* (Foto D. Saban)
İnşaat Mühendisleri Odası, *H. Kısacık, Şükrü Turgut* (Foto D. Saban)
Gülek Apt., *D. Ceyhan* (Foto D. Saban)

Arka Kapak Fotoğrafları (Soldan sağa):

Yüzevler'de Apartman (Foto D. Saban)
Lütfiye Hanım Apt., *I. Arıkoğlu* (Foto D. Saban)
Çetin Apt., *Y. Serin* (Foto D. Saban)
Özden Apt., *N. Çetindoğan* (Foto O. Erman)
Özdemir Özler Apt., *A. Özler* (Foto D. Saban)

Baskıya Hazırlayan

Duygu Saban

Yazarlar

Figen Karaman
Duygu Saban
Onur Erman

Çizimler

Onur Erman
İpek Durukan

Arşiv Çalışması

Duygu Saban
Figen Karaman
Onur Erman
İpek Durukan

Arşivler

Seyhan İlçe Belediyesi Ruhsat ve Harita Şubeleri, Musa Fotoğrafçılık, Bekir Sapmaz Erkek Öğrenci Yurdu, SHÇEK Şükrü Tülay Yetiştirme Yurdu, İstiklal İlköğretim Okulu, Bülent Arf, Mehmet Baltacı, Ozan Tüzün, Kaya Arıkoğlu, Zeki Yüzüak, Silvia Özler, Ali Özler, Samet Karyaldız, Erkan Karakaya, Necati Çetindoğan, Prof. Dr. Erkin Erten, Odil (Eraslan) Çınaner, M.Serkan Pelen, Nuri Sağaltıcı, Seha Balamir, Burak Çetindoğan, Altay Çolak, Denizhan Sarıhan, Ali Coşkun Özkan

©Copyright Mimarlar Odası Adana Şubesi 2006

Tüm hakları saklıdır. Bu kitabın her türlü yayın hakkı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümlerine bağlıdır. Tanıtım amacıyla yapılacak kısa alıntılar dışında kitabın yazı, çizim ve fotoğraflarının tamamı veya bir bölümü, izinsiz veya kaynak gösterilmeden kullanılamaz, hiç bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz, yeniden elde etmek üzere saklanamaz.

Basım yeri ve tarihi: Alev Dikici, Adana 2006
Birinci basım (Türkçe) 2006

ISBN 975-487-129-9

T.M.M.O.B.
Mimarlar Odası Adana Şubesi

www.adanamimod.org

ADANA MİMARLIK REHBERİ 1900-2005

Hazırlayanlar
Duygu Saban
Figen Karaman
Onur Erman
İpek Durukan

R
E
L
I
K
E
D
N
I
Ç
İ

Önsöz	3
Giriş	5
Kentsel Gelişim	11
Yönetim Yapıları	21
Sosyal ve Kültürel Amaçlı Yapılar	35
Eğitim Yapıları	53
Sağlık Yapıları	71
Ulaşım ve Konaklama Yapıları	83
Üretim Yapıları	99
Ticaret Yapıları	117
Müstakil Konutlar	139
Apartman Yapıları	155
Yapılar Dizini	178
Mimarlar Dizini	180
Kaynakça	187
Anahtar Haritalar	189

N

S

Z

“Adana Mimarlık Rehberi”, Adana’nın 1900’lü yıllardan başlayarak kentsel tarihi ve bugüne kadar olan mimari gelişiminin tanımlandığı, meslektaşlarımız ve kentlimize yön vereceğine inandığımız Adana tarihindeki ilk çalışmadır. Bu çalışmada, mimarlarıyla da öne çıkan, kente mal olmuş yapıların belgelenmesi ve mimarlık mesleğinin öne çıkarılması hedeflenmektedir.

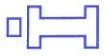
Rehberi yoğun emek harcayarak tasarlayan ve yapılar hakkında görsel ve yazılı arşiv araştırması yaparak kitap haline getiren Öğr. Gör. Dr. Duygu Saban’a, Öğr. Gör. Dr. Figen Karaman’a, Yrd. Doç Dr. Onur Erman’a ve Yrd. Doç. Dr. İpek Durukan’a teşekkür ederim.

Bilgi ve görsel malzeme temininde çalışma ekibine yardımcı olan Seyhan İlçe Belediyesi’ne, S.H.Ç.E.K. Şükrü Tülay Yetiştirme Yurdu’na, Bekir Sapmaz Erkek Öğrenci Yurdu’na, Musa Fotoğrafçılığa; Zeki Yüzüak’a, Fethi Dağlık’a, Bülent Arf’a, Odil (Eraslan) Çincaner’e, Silvia Özler’e, Ozan Tüzün’e, Kaya Arıkoğlu’na, Mert Rifaioğlu’na, Şebnem Özal’a, Erkan Karakaya’ya, Yücel Sarı’ya, Seha Balamir’e, Osman Sert’e, Yıldız Durak’a, Hüsnü Özbey’e, Özveren Ailesi’ne, Aşlamacı Ailesi’ne; bir kısım resimlerin temini için Murat Kaplan’a, Murat Özdemir’e ve gazeteci Murat Berhun’a, Çukurova Üniversitesi Mimarlık Bölümü öğrencilerinden Muharrem Tüzün’e, Gülistan Eryiğit’e, İlknur Sertkaya’ya, Gülşen Özbakkal’a, Çiğdem Doğan’a, Hatice Toramanlı’ya, Gökçe Yağan’a, Gözde Tantekin’e ve isimlerini burada zikredemediğim tüm meslektaşlarımıza teşekkür ediyor, kaynak kitap olarak uzun yıllar arşivlerimizde saklayacağımız, kentimize, meslektaşlarımıza ve mimarlık öğrencilerimize rehber olacağına inandığım bu çalışmayı beğenilerinize sunuyorum.

Samet KARYALDIZ
T.M.M.O.B.
Mimarlar Odası
Adana Şubesi
IX. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı

Mimarlık ve kent kültürü oluşturulması ve kentlilik bilincinin geliştirilmesi açılarından önem taşıyan mimarlık rehberi hazırlama çalışmaları son yıllarda ülkemizde hız kazanmıştır. Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir gibi şehirlerimiz için hazırlanmış olan mimarlık rehberlerinin bir benzeri olması düşünülen "Adana Mimarlık Rehberi 1900-2005" başlıklı çalışmayla, Adana'nın kentsel ve mimari gelişiminde önemli yer tutan yapıların belgelenmesi ve tanıtılması amaçlanmıştır. Söz konusu çalışmada, yapıların mimarlarının da belirtilmesiyle mimarlık mesleğinin öne çıkarılması hedeflenmektedir.

Adana Mimarlık Rehberi için seçilen 1900-2005 zaman aralığı hem kente özgü yapıları, hem de ulusal ve uluslar arası mimari eğilimleri örnekleyebilmek anlamında Adana'daki mimari ürün yelpazesini kapsamı açısından amaca uygun bulunmuştur. Bu zaman aralığının belirlenmesi ve yapıların seçimi aşamasında, 2004-2005 yıllarında Jansen İmar Planı sınırları içinde kalan üç alt bölgede gerçekleştirilen *TÜBA / TÜKSEK Adana Kentsel Kültür Varlıkları Envanter Çalışması* ile elde edilen veriler çıkış noktasını oluşturmuştur.

TÜBA / TÜKSEK Adana Kentsel Kültür Envanteri Çalışma Alanları

Adana Mimarlık Rehberinde incelenen yapıların geçerli ve objektif kriterler doğrultusunda seçilmesine özen gösterilmiş ve bu seçimde aşağıdaki kriterler göz önünde bulundurulmuştur:

- 1.Sanat ve mimarideki akımlar çerçevesinde yapının belirli bir akımın nitelikli bir örneği olması,
- 2.Ulusal veya uluslar arası düzeyde çalışmaları bilinen bir mimarın mimari yaklaşımını örneklemesi,
- 3.Kentin ekonomik yapısının mekana yansıdığı yapılardan olması,
- 4.Kentin özgün sosyal ve kültürel hayatını yansıtan yapılardan olması,
5. Belirli bir yapı tipinin iyi ve önemli bir örneği olması,
6. Yerel veya ulusal düzeyde yakın dönem mimarisinin gelişiminde önemli yer tutması

Rehberde yer alan yapıların belirlenen kriterlerden en az birisine örnek teşkil etmesi öncelikli hedef olarak belirlenmiş, ancak kriterlere tam olarak uymamakla birlikte kitabın ana fikrini ve genel çerçevesini destekleyen bazı yapılar da rehberde dahil edilmiştir. Bu kapsamda seçilen yapıların kentin iklim özelliklerini, yaşam geleneğini ve kent kültürünü yansıtmalarına, ayrıca strüktürel ve malzeme teknolojisi anlamında yöresel özellikleri taşıyan yapılarla birlikte, diğer kentlerden ithal form ve yapı detaylarını yansıtan yapılar da rehberde yer bulmuştur.

Rehberin kapsamını büyük ölçüde tek yapılar ve yapı grupları oluşturmaktadır. Bununla birlikte, kent bütününde planlama veya kentsel tasarım yaklaşımları açısından belirli bir anlayışın temsilcisi olan mahalle ölçeğindeki örneklere de yer verilmiştir.

Rehberde 20. yüzyıl başında inşa edilen yapıların yanında henüz tamamlanmış olan yapılar da yer almaktadır, ancak benzer türde yapıların tümünü rehberde dahil etmek yerine, örnekleme yoluyla seçim yapılması tercih edilmiştir. Bu yapılar arasında kamu yapıları olduğu gibi, özel şirketler ve kentin köklü aileleri eliyle inşa ettirilmiş yapılar da bulunmaktadır.

Adana Mimarlık Rehberi, çalışma ekibinin ulaşabildiği kaynaklar çerçevesinde elde edilen bilgilerle oluşturulmuştur.

Rehber Adana'nın kentsel gelişiminin ve karakteri ile öne çıkan mahallelerinin irdelendiği bölümle başlamaktadır. Hakkında bilgi verilen tek veya grup yapılar ise fonksiyonlarına göre gruplara ayrılmış ve her fonksiyonel grup iki farklı bölümde tasarlanmıştır. İlk bölüm giriş niteliği taşımakta ve belirlenen fonksiyondaki yapılarla ilgili genel saptamaları içermektedir. Bu bölümde, rehber kapsamında incelenen yapıların yanı sıra, hakkında rehberde dahil edecek kadar bilgi bulunamayan veya seçim kriterlerini karşılamadığı için detaylı olarak tanıtılmayan yapılara da yer verilmiştir.

İkinci bölümde ise, belirlenen kriterlere göre rehberde dahil edilen tek veya grup yapıların öncelikli olarak künyesi oluşturulmuş ve yapının adı, yapım yılı, mimarı ve adresi verilmeye çalışılmıştır. Bu yapılardan, inşa edildiği yıla dair net bilgiye ulaşılamayanlar için, on yıllık zaman dilimini kapsayan bilgi verilmiş, mimarlarına dair bilgilere ulaşılamadığında ise bilgi satırı boş bırakılmıştır. Künyenin devamında tanıtıcı metin ve görsel malzeme ile yapı, bir veya nadiren iki sayfada tanıtılmaktadır. Metinler genel olarak yayın ekibi tarafından hazırlanmış, ancak bazı yapılar mimarlarının kaleminden tanıtılmıştır.

Yapıların tanıtımında kullanılan görsel malzemeyi, elde edilebildiği ölçüde planlar, cephe çizimleri ve fotoğraflar oluşturmaktadır. Farklı kaynaklardan elde edilen planlar, rehber için yeniden çizilmiştir. Yapılara ait fotoğraflar genel olarak 2005-2006 yıllarında çekilmiştir. Bu tarihlerden önce çekilmiş fotoğrafların tarihi ve kaynağı fotoğrafın yanında ayrıca belirtilmiştir.

Rehberde dahil edilen yapıların büyük bölümü kent merkezinde, yürüme mesafesi içerisinde yer almaktadır. Yapıların kent içindeki konumları rehberin sonunda yer alan anahtar haritalar üzerinde, sayfa numaraları ve dahil oldukları yapı grubu için seçilen renkler referans alınarak gösterilmiştir.

Adana Mimarlık Rehberi'nin, mimari ile ilgilenen herkese faydalı olmasını diliyor ve rehberin gelecek yıllarda güncellenebilmesi, kapsamının genişletilebilmesi ve düzeltmelerinin yapılabilmesi için, bu rehber kapsamına alınan veya alınamamış olan nitelikli yapılarla ilgili bilgi ve belgelerinizi bizlerle paylaşacağınızı umuyoruz.

Dr. Duygu Saban

Dr. Figen Karaman

Yrd. Doç Dr. Onur Erman

Yrd. Doç. Dr. İpek Durukan

fduygu@cu.edu.tr

fkaraman@cu.edu.tr

oerman@cu.edu.tr

ipekdurukan@gmail.com

Kentin Jansen Planına göre gelişen alanlarının 1960lar ortasındaki görünümü
(Sükrü Tülay Yetiştirme Yurdu arşivi)

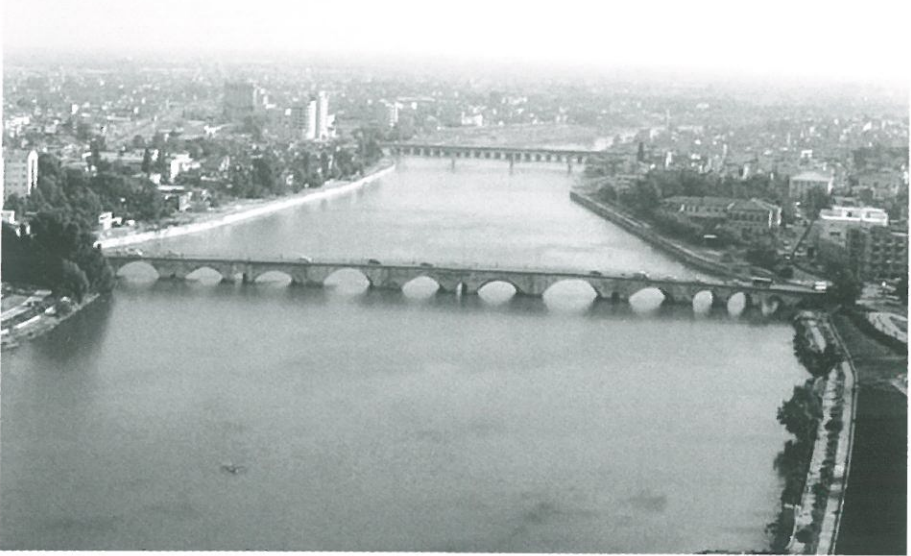
Kentin Jansen Planı'na göre gelişen alanlarının 2004 görünümü
(Seyhan Belediyesi, 2004)

KENTSEL GELİŞİM

Seyhan Nehri kıyısında kurulmuş tek kent olan Adana, Anadolu yarımadasını boydan boya izleyerek Gülek boğazı üstünden Çukurova'ya inen tarihsel yol üzerinde, çok eski çağlardan bu yana önemli bir konaklama yeri olmuştur. 16. yüzyılda Osmanlıların egemenliği altındaki Ramazanoğulları Beyliği yönetiminde önemli bir yerleşim konumuna gelen Adana'da, kent merkezi Ramazanoğulları'nın inşa ettirdiği ticari ve kamusal yapıların yarattığı aktivite ile gelişmiştir. 17. ve 18. yüzyıllarda zayıflayan Osmanlı yönetimi ve yoğunlaşan aşiret ayaklanmaları sonucunda bir gerileme yaşayan kent, 1867'de vilayet merkezi olduktan sonra yeniden yapılanmaya başlamıştır. Cumhuriyetten sonra il yapılan Adana, 1933'te Cebelibereket ili topraklarının katılması, 1939'da Hatay ilinin kurulması ve 1998'de Osmaniye ilçesinin il ilan edilmesiyle bugünkü sınırlarına ulaşmıştır.

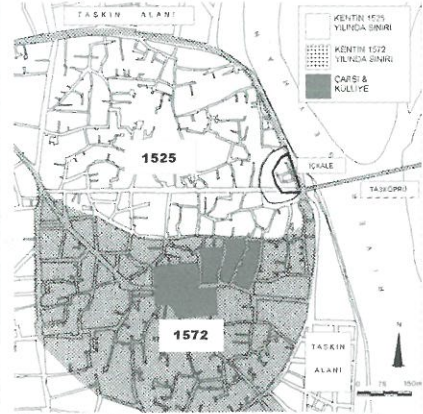
Taşköprü (M. Berhun)

Adana kentinin fiziksel yapısının biçimlenişinde üç önemli evreden bahsedilebilir. Bunlardan ilki kentin Ramazanoğulları Beyliği yönetiminde yapılandığı 16. yüzyıldır. Bu yüzyılda yerleşim alanını doğuda Seyhan Nehri, kuzey, batı ve güney yönlerinde ise bahçe ve bostanlar çevrelemektedir. Kent ise Anadolu Türk kentlerinin ana birimi olan ve bir mescit etrafında gelişerek mescidin ismiyle anılan mahallelerden oluşan organik bir doku sergiler. Günümüzde de bazı değişikliklere rağmen algılanabilen bu doku, Ulucami Külliyesi'ni merkez alarak gelişmiştir.

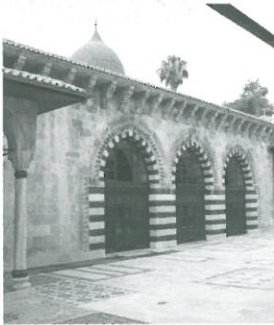
Ulucami Külliyesi (Seyhan Belediyesi, 2004)

16. yy'da kentin gelişimi (Saban, 1999)

Ulucami Külliyesi (İ. Durukan)

Ulucami Avlusu (İ. Durukan)

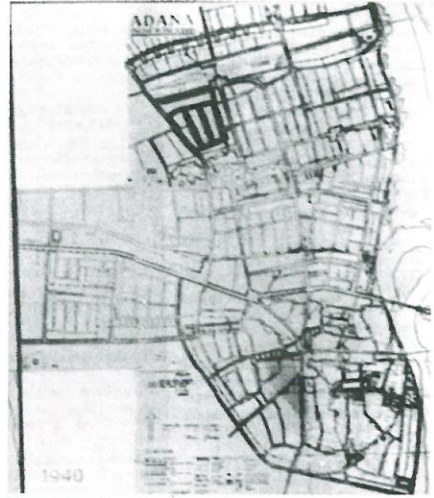
Ulucami Minaresi (İ. Durukan)

Arasta ve Büyüksaat (D. Saban)

Adana'nın kentsel ve mimari gelişiminde diğer bir önemli evre 19. yüzyıl sonlarından 20. yüzyıl ortalarına kadar yaşanan dönemdir. Bu dönemde Seyhan Nehri'nin ıslah edilmesi sonucu verimli tarım arazileri elde edilmiş ve Adana-Mersin demiryolu hattının inşasıyla Çukurova'da üretilen pamuk uluslararası ticarete açılmıştır. Tarımda makineleşme ve sanayileşme ile ortaya çıkan ekonomik değişimlerin sonuçlarının fiziksel çevreye yansımaya başladığı bu dönem, erken Cumhuriyet Dönemindeki ulusal yapılanma süreciyle paralellik göstermektedir. Söz konusu süreçte fiziksel yapılanma ve kent planlamasının önem kazanmasıyla birlikte, Adana için, Türkiye'nin pek çok kentinde olduğu gibi, ilk imar planı hazırlanmıştır.

Hermann Jansen İmar Planı
(Yurt Ansiklopedisi, 1981)

Hermann Jansen tarafından 1937 yılında hazırlanıp 1940'ta revize edilen imar planının uygulanmaya başlanmasının ardından, geleneksel merkezi kuzeyde sınırlandıran Turhan Cemal Beriker Bulvarı ile yeni demiryolu hattı arasında kalan alan, şehrin en gözde bölgesi haline gelmiştir. Atatürk Caddesi bu bölgeyi kuzey-güney doğrultusunda bağlayan ana caddedir. Izgara planının uygulandığı bölgede çoğunluğunu iklimsel özelliklere cevap veren bahçeli, bir veya iki katlı konutların oluşturduğu nitelikli modern mimarlık ürünleri ortaya çıkmıştır. 1960'ların sonlarından itibaren bu alandaki bahçeli konutların yerini dört-beş katlı apartmanlar almaya başlamıştır.

Atatürk Caddesi (A. C. Özkan Arşivi)

1970'lerden başlayarak günümüze ulaşan son evrede ise kentin sosyal ve kültürel yapısı aldığı göçler sonrasında kozmopolitleşmiş, ekonomik, politik ve ideolojik yapıda değişimler ortaya çıkmıştır. Kentin göçle artan nüfusuna paralel olarak kent çevresindeki kırsal ve doğal alanlarda hızlı bir yapılaşma sürecine girilmiş ve kent ağırlıklı olarak kuzey ile kuzeybatı yönünde genişlemiştir. 1950'li yıllara kadar tek merkezli işinsal bir yapıda büyüyen kent, günümüzde aynı merkezli bir makro forma ulaşmıştır.

Yüzevler

Yüzevler, Adana'nın ilk imar planının uygulanmasında pilot alan olarak seçilen bölgelerdendir. Bölge, 1940-47 yılları arasında, Emlak Bankası'nın, 20 sene süreyle taksitle ödeme imkanı sunarak inşa ettirdiği yüz adet evin oluşturduğu konut dokusunu barındırmıştır (Sanlı, 1947). Izgara planlı kentsel dokuda bu konutlar bahçe içerisine yerleştirilmiştir. İki katlı olarak inşa edilen konutların güney cephesinde, her iki katta da yerleştirilen ve kolonlarla tarifiyen teraslar en karakteristik öğelerdendir. Terasların ahşap korkulukları ve dikdörtgen pencereleri çevreleyen bordürler, oldukça sade olarak biçimlenen cephelere zenginlik katan elemanlardır. Günümüzde bu konutlardan ayakta kalabilen örnek sayısı oldukça azdır.

1960'lı yıllarda Yüzevler
(Şükrü Tülay Yetiştirme Yurdu Arşivi)

1970'li yıllarda Yüzevler
(A. C. Özkan Arşivi)

Emek Mahallesi

Emek Mahallesi'nin bir kısmında Güney Sanayi çalışanları için yaptırılan Güney Sanayi Evleri, diğer kısmında SSK tarafından yaptırılmış olan SSK Evleri bulunur. Güney Sanayi çalışanlarının ev sahibi olabilmesi amacı ile en az üç yıl sigortalı olarak şirket bünyesinde çalışmış olmak şartı konularak bu imkandan yararlanmaları sağlanmıştır. Güney Sanayi Evleri iki etap halinde inşa edilmiştir. Birinci etabı 1964 yılında inşa edilen iki katlı konutlar, ikinci etabı ise bu konutların arkasında yer alan 1976 yılı yapımı, dört katlı bloklar oluşturur.

İki katlı konutlar ikiz ve müstakil konut tiplerinde inşa edilmiştir. Bu konutlar brüt 100 m², net 95 m²dir ve salon, iki oda, mutfak ve ıslak hacimlerden oluşur. Bu konutlarda bütün ön cepheyi kaplayacak şekilde, çift bölümlü olarak oluşturulmuş salon ve hafif bombeli olarak yerleştirilmiş teraslar önemli yer tutar. Yapılarda, sokaktan girişi karşılayan ve küçük konsollar üzerine yerleştirilmiş olan pencereler ile kare formlu tepe pencerelerinin yanı sıra yer yer tuğla olarak oluşturulmuş cephe düzeni dikkat çekmektedir.

Emek Mahallesi
(Seyhan Belediyesi, 2004)

Emek Mahallesi'ndeki SSK Evlerinin yapımına 1968-69 yıllarında başlanmıştır. İlk müteahhit firmanın inşaatı yarım bırakması üzerine SSK inşaat komisyonu kendi bünyesinde oluşturduğu bir emanet komisyon ile inşaatı tamamlamıştır. Bu dönemde 1509 adet daire ve buna ek olarak ticari birimler ile açık pazar yeri yapılmıştır. SSK Evleri dört ayrı tipte, on ve dört katlı olarak inşa edilmiş ve 1975 yılında hak sahiplerine dağıtılmıştır. SSK tarafından gelir getirmesi amacı ile kiraya verilen işyerleri 1994 yılında çıkan yasa ile Emlak Bankası'na devredilmiştir.

Güney Sanayi Evleri (İ. Durukan)

SSK Evleri (İ. Durukan)

D.S.İ. Yerleşkesi

Seyhan Barajı'nın 1956 yılında hizmete girmesi ve bu nedenle Devlet Su İşleri 6. Bölge Müdürlüğü'nün Adana'ya kurulmasının ardından, kentin iki farklı noktasında idare binaları ve lojmanları barındıran birimler oluşturulmuştur. Seyhan Baraj Gölü kıyısında yer alan lojman, sosyal tesis ve ilköğretim okulundan oluşan birim çoğunlukla tek katlı mütevazı konutları ile ayrı bir karaktere sahiptir.

(O. Erman)

(O. Erman)

(Seyhan Belediyesi, 2004)

100. Yıl Mahallesi

1989 yılında tamamlanan projede 3800 konut, iki çocuk parkı, iki ilköğretim okulu ve bir çarşı tasarlanmış, konutlar 273 adet dubleks villa ve 730 adet dört katlı apartman bloğu şeklinde düzenlenmiştir. Düşük ve orta gelir seviyesine hitap eden 100. Yıl Sitesi için İl Özel İdare Müdürlüğü tarafından sosyal tesis de inşa ettirilmiştir. Komşuluk ünitesi donatı standartlarına oldukça uygun olarak planlanmış olan 100. Yıl sitesi eğimli arazi üzerine kurulmuş olması, düşük yoğunluklu dokusu ve farklı nitelikteki yapıları ile ayrı bir karaktere sahiptir. Mahalgede girişte ve ortada olmak üzere iki ayrı sosyal ve ticari merkez bulunmaktadır.

(Seyhan Belediyesi, 2004)

(D. Saban)

Belediye Evleri

Belediye Evleri 1986-1990 arasında tamamlanmış, 207 tanesi dubleks konut olmak üzere toplamda 2091 adet konut ve 68 dükkandan oluşan düşük yoğunluklu bir yerleşim yeridir. Mahallede düşük gelirli aileler için tasarlanan 60 m² ve 80 m²lik dairelerin bulunduğu üç katlı konutlardan oluşan bir doku hakimdir. Yapım kalitesi açısından düşük nitelikte olmakla birlikte Adana Büyükşehir Belediyesi'nin büyük ölçekli toplu konut uygulamalarından olması sebebiyle önemlidir.

(Seyhan Belediyesi, 2004)

(D. Saban)

Güzelyalı Mahallesi

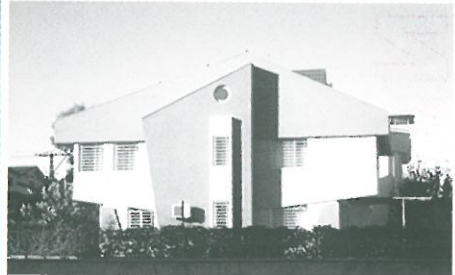
Kentin gelişiminin kuzeye doğru yönlendirilmesiyle birlikte Turgut Özal Bulvarı ile Seyhan Baraj Gölü arasında kalan alanda bahçe içindeki villalardan oluşan bir doku öngörülmüştür. Bu bölgenin uç noktalarından birinde, Özdemir Akverdi tasarımının uygulanmasıyla 1970'lerde kurulan 60 Evler Sitesi'nin bu yapılaşma için örnek oluşturduğu söylenebilir. Güzelyalı Mahallesi olarak isimlendirilen bu bölgede bahçe içindeki iki-üç katlı müstakil konutların yanı sıra bitişik nizam evlerden oluşan Efes Pilsen Evleri gibi siteler de mevcuttur. Mahallede inşa edilen yapıların mimari üslubu farklılıklar göstermektedir.

(Seyhan Belediyesi, 2004)

Alpay Evi, 2000 (D. Saban)

(D. Saban)

YÖNETİM YAPILARI

Seyhan Kaymakamlığı 24
Eski Çevik Kuvvet Binası 25
Adalet Sarayı 26
D.S.İ. 6. Bölge Müdürlüğü Binası ve Lojmanları 27
T.C.D.D. 6. Bölge Müdürlüğü Binası 28
İller Bankası 8. Bölge Müdürlüğü Binası 29
Adana Hükümet Konağı 30
Seyhan Belediyesi Binası 31
İnşaat Mühendisleri Odası Binası 32
İl Özel İdare Binası 33

Kentte 19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyıl başında inşa edilen resmi binalar, Ramazanoğulları Çarşısı ile tariflenen ticari merkezi nehre ve Taşköprü'ye bağlayan yollar üzerinde yer almıştır. Erken Cumhuriyet Döneminde, idari yapılanmanın gerekleri doğrultusunda öncelikli olarak yönetim kurumları ve yapılarının oluşturulduğu görülmektedir. Ancak yeni devletin otoritesini simgeleyecek Valilik binası olarak eski Hükümet Konağı'nın kullanımı devam etmiştir. Yeni inşa edilen kamusal yapılarda ise, geleneksel idari merkezi, kuzeydeki yeni yerleşim alanlarına bağlayan Atatürk Caddesi gibi aksların tercih edildiği gözlenmektedir.

Seyhan Kaymakamlığı (O. Erman)

Adalet Sarayı (M. Özdemir)

Bu yapıların pek çoğunun tasarımında modern mimarlık anlayışı benimsenmesine karşın, Adalet Sarayı gibi, 1940'lardan günümüze ulaşan, modernleştirilmiş bir neoklasik üslup ile anıtsal anlatımı benimsemiş, taş kaplı cepheleri, iki kat yüksekliğindeki giriş arkadları ve eklektik detayları ile ulusalcı bir karakter sergileyen örneklerle de rastlanmaktadır.

1950'ler ile 1970'ler arasındaki dönemde ulusal ve uluslar arası mimari akımların yansımalarını barındıran çeşitli kamu yapıları ile şirket ve meslek odalarının yönetim binaları tarihi merkez içerisinde ve yakınında inşa edilmiştir. Bunlardan Adana Ticaret Odası binası ile Çukobirlik Genel Müdürlüğü binası 1950'lerin cephe ve kütle anlayışını yansıtırken, 1960'larda inşa edilen S.S.K. İl Müdürlüğü binası modern tasarım anlayışı ile dikkat çekmektedir.

Adana Ticaret Odası
(D. Saban)

Çukobirlik Gen. Müd.
(O. Erman)

D.S.I. 6. Bölge Müd.
(O. Erman)

S.S.K. İl Müdürlüğü (D. Saban)

1980'lerde Valilik, eski Sümerbank Fabrikası'nın arazisi üzerine inşa edilen Hükümet Konağı'na; eski Erciyes Oteli'nde faaliyet gösteren Seyhan Belediyesi ise, 2000'lerin başında, tarihi merkezin kuzeyinde yer alan Turhan Cemal Beriker Bulvarı üzerindeki yeni binasına taşınmıştır.

Seyhan Belediyesi, O. Ergoç, 2001 (D. Saban)

Hükümet Konağı, A.-K.-N. İtez, 1986 (M. Berhun)

1900

Türkocağı Mah., Debboy Caddesi

Yapı, Sultan II. Abdülhamit döneminde Adana Valisi Süleyman Bahri Paşa tarafından yaptırılmıştır. Tescilli olan yapının yapım tarihi ile ilgili en önemli belge Etnoğrafya Müzesi'nde bulunan kitabesidir. Yapının ikinci kat batı bölümü Fransız İşgali sırasında, işgal kontrol merkezi olarak ilave edilmiştir. 1940-42 yıllarında kapsamlı bir onarım geçiren yapıya ikinci kat doğu bölümü ile kuzey taraftaki encümen salonu ilave edilerek, cephe düzeni de neredeyse tamamen değiştirilmiştir. 1998 depreminde önemli hasar gördüğü için yeniden kapsamlı bir onarıma alınan yapının mimari karakterinin yüzyıl başındaki özgün haline dönüştürülmesi hedeflenmiş ve sonradan ilave edilen katlar ve diğer ekler kaldırılmıştır. Güçlendirme çalışmalarının da yapıldığı bu onarımdan sonra yapı Seyhan Kaymakamlığı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bodrum katı taş duvar, diğer katları ise tuğladan inşa edilen yapının kat döşemeleri ahşap kirişlidir. 1. Ulusal Mimarlık Akımı etkilerinin yansımaları görülen yapıda simetrik cephe kurgusu izlenmektedir. Aynı anlayış ile üçgen alınlıklı, basık kemerli, söveli pencerelerin

biçimlendiği, yapının orta aksında yer alan ve bir kat üstünde balkon şeklinde bir çıkma altından iki kollu merdivenle ulaşılan, basık kemerli girişin merkezileştirilerek vurgulandığı görülmektedir. Bahri Paşa tarafından yapının hemen kuzeyine bir Vali Evi de inşa ettirilmiş ve ikinci katından ahşap bir köprü ile Vilayet binasına bağlanarak Valinin özel geçişi sağlanmıştır. Ancak bu yapı, sonraki yıllardaki yol genişletme çalışmaları sırasında yıkılmıştır (Ulaş, 2001).

Güney Cephesi (O. Erman)

Doğu Cephesi (O. Erman)

1973'te Kaymakamlık Binası
(M. Baltacı Arşivi)

ESKİ ÇEVİK KUVVET BİNASI

1915-18

Ulucami Mah., 23 Sk.

Yapı, bodrum ve iki ana kat düzeninde, yığma yapım tekniğinde inşa edilmiştir. Kesme taş olarak oluşturulan cephede basık kemerli pencereler dizisi zemin katta kaydırmalı olarak taşırılmış taşlarla çevrelenerek belirgin hale getirilmiştir. Aynı biçimde yapının dikdörtgen kütesinin köşe noktaları da taşların kaydırmalı olarak

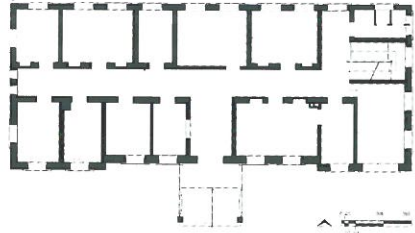
dışa taşırılmasıyla vurgulanmıştır. Yapıda geniş bir merdivenle, balkon şeklinde bir çıkma altından ulaşılan giriş, sütunları ile dönem özellikleri yansıtmaktadır. Döneminin önemli mimarlık ürünlerinden biri olan yapı, 1998 depreminde hasar görmüş ve terkedilmiştir. Tescilli olan yapı günümüzde restore edilmektedir.

(O. Erman)

(O. Erman)

(Ç.Ü. Mimarlık Bölümü Arşivi)

1946

Abidin Mortaş, Nizamettin Doğu, Feyyaz Tüzüner
Reşatbey Mah., İnönü Caddesi

1945'te Bayındırlık Bakanlığı'nın açtığı ulusal bir mimari proje yarışması sonucunda uygulanmıştır. Daha önce buğday pazarı olarak kullanılan arsaya inşa edilen yapının önce ön (güney) bölümü tamamlanarak hizmete girmiş, ardından diğer iki blok tamamlanmış ve yapı U formunu kazanmıştır. Artan mekan ihtiyacını karşılayamayan yapının kuzey kısmına 1978'de bir blok daha eklenmiş ve yapı iç avlulu hale dönüştürülmüştür. Yapının girişi, tüm cephe boyunca uzanan basamakların devamında çatıya kadar yükselen on sekiz adet kolondan oluşan kolonatin gerisine yerleştirilmiştir. Girişin yer aldığı ön cephe bu özelliğiyle görkemli

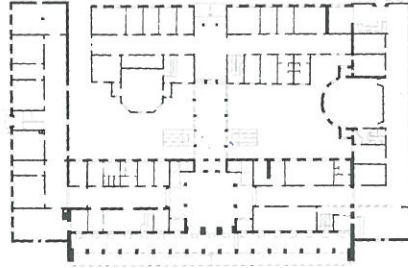
bir izlenim oluşturmaktadır. Ana giriş kapısı üç bölmelidir ve üzerinde taş konsolların taşıdığı balkon yer alır. Bunun dışında yapının iki girişi daha vardır. Tüm cephelerde, bodrum kat – su basman seviyesinden itibaren üç sıra kesme taş ve iki sıra tuğla malzemeden oluşturulan farklı iki doku- renk halinde yatay kuşaklar uygulanmıştır. Yapı gizlenmiş, az eğimli bir çatı ile örtülmüştür. Zemin katta yer alan Ağır Ceza Salonu dairesel yerleşimi ile oldukça nitelikli bir iç mekan düzenlemesi sergilemektedir (Durukan Kopuz, 1999). Tescilli olan yapı onarılarak batısında inşa edilen yeni adliye binası ile birlikte kullanılmaya başlanmıştır.

(M. Kaplan)

(M. Kaplan)

(Durukan Kopuz, 1999)

1963

İlhami Nural

Cemalpaşa Mah., Ordu Caddesi

D.S.İ. 6. Bölge Müdürlüğü 1929 yılında o zamanki adı ile Su İşleri Reisliği'ne bağlı ilk yedi taşra biriminden birisi olarak kurulmuştur. Cemalpaşa Mahallesi'nde bulunan kampüste bölge merkez binasının yanı sıra çeşitli dönemlerde inşa edilmiş ek şube müdürlükleri binası, merkez misafirhane, lokal ve lojman binalarının bir bölümü yer almaktadır. Bu yapıların pek çoğu ile kampüs girişi, Necati Çetindoğan tarafından tasarlanmıştır. 1963'te inşa edilen Bölge Müdürlüğü binası modern mimarinin pek çok nitelikli detayını barındırmakta olan bir yapıdır. Özellikle güneş kırıcıların ve eğrisel giriş saçağının kullanıldığı cephe çözümlerleri dönemin mimari eğilimlerini rafine bir biçimde

yansıtmaktadır. Yapı özgün projede üç katlı olarak tasarlandıysa da dört katlı bir kütle olarak inşa edilmiştir. Yapının iç mekan çözümlerisi de zaman içinde değiştirilmiş ve açık ofis düzeni, bölünerek odalara dönüştürülmüştür. Ofis hacimlerine ulaşılabilen koridorlar ile ıslak hacimler, kütlelerin merkezine yerleştirilmiş olan, küçük sayılabilecek boyutlardaki iç avluya yönlendirilmiştir. 1940'larda tasarlanan yönetici lojmanları ise, bodrum ve iki kat halinde yığma tekniğinde inşa edilmiştir. Bu konutlarda zemin katta salon, mutfak ve ıslak hacimler yer almakta, üst katta ise banyo ve yatak odaları bulunmaktadır. Lojmanlarda üst örtü olarak kırma çatı kullanılmıştır.

(O. Erman)

Yönetici Lojmanları (D. Saban)

(O. Erman)

T.C.D.D. 6. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ BİNASI

1977

Özdere Mühendislik-Mimarlık
Kurtuluş Mah., Uğur Mumcu Meydanı

Gar Binasının 1944 yılında eklenen üst katı Bölge Müdürlüğü'nün mekansal gereksinimlerine cevap veremez duruma gelince, T.C.D.D. Bölge Müdürlüğü binası inşa ettirilmiştir. Modern anlayıştaki zemin ve sekiz normal kattan oluşan yapıda, merdiven kovası ve asansörler kütlenin ortasına yerleştirilmiş, bunları çevreleyen

koridorlar üzerinden ulaşılan bürolar da, cepheye yaslanmıştır. Yapının en üst katına kafeterya yerleştirilmiştir. Cephede tüm katları çevreleyen ve geleneksel saçak motifinin yorumu olan betonarme elemanlar yapıya özgün bir karakter kazandırmaktadır.

(D. Saban)

İLLER BANKASI 8. BÖLGE MÜD. BİNASI

1976

Oktay Kozak

Mahfesiğmaz Mah., Adnan Kahveci Bulvarı

Altı katlı iki dikdörtgen kütlelerin birbirine dik bir şekilde birleşmesiyle oluşmuş formu, yapıya farklı noktalardan giriş imkanı ve mekan dağılımında çeşitlilik sağlar. Yapıda kullanılan malzeme ve detaylar dönemin eğilimlerini yansıtır niteliktedir. Özellikle batı cephesine bakan mekanda kullanılan betondan yapılmış cephe elemanı, yaz aylarının yakıcı batı güneşinin etkisini

azaltırken cephede de doku oluşturmuştur. Yatay hatların hakim olduğu yapının ön cephesi, cepheye düşey olarak yerleştirilen alüminyum güneş kırıcı elemanlarla dengelenmiştir. Yönetim yapısının yer aldığı köşe ada içinde ayrıca üç bloktan oluşmuş lojman yapısı, bir lokal ve misafirhane bulunmaktadır.

(O. Erman)

Lojmanlar (O. Erman)

Misafirhane (O. Erman)

ADANA HÜKÜMET KONAĞI

1986

Aytek İtez, Neşe İtez, Kemal İtez
Döşeme Mah., A. Türkeş Bulvarı

Projeleri ulusal bir yarışma sonucu elde edilmiş olan yapı başlıca beş ana kütlelerden oluşmuştur. Yapıya yaklaşımı belirleyen açık alanlar kuvvetli bir aks oluşturacak biçimde tasarlanmış, yapı blokları da bu aksı tarifleyen bir düzen içinde yerleştirilmiştir. Yapılara yaklaştıkça kademeli olarak yükseltilmiş platformlara dönüşen orta aks, bodrum kat kullanımına olanak sağlamıştır. Yapıya yaklaşımda ilk karşılaşılan kütle, Maliye'nin kullanımına

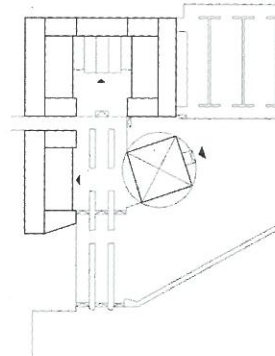
ayrılan altı katlı, dikdörtgen bloktur. Giriş aksının kuzey kenarına açılı olarak oturtulan üç katlı Valilik binası ise kare formlu bir yapıdır. Yaklaşım aksının sonuna U biçiminde yerleştirilen altı katlı üç kütle ise Hükümet Konağı'nın diğer birimlerini barındırmaktadır. Yapıda, genel anlamda kütlelerin birbirleri ile ilişkilendirilmesine dayalı bir estetik elde edilmeye çalışıldığı görülmektedir.

(M. Berhun)

(M. Berhun)

(Z. Çelik Arşivi)

SEYHAN BELEDİYESİ BİNASI

2001

Oğuz Ergeç

Döşeme Mah., T. Cemal Beriker Bulvarı

Yapının projeleri yerel bir yarışma sonucu yönlendirilmiş dört katlı bloklarla oluşturulmuştur. Yapının cephesinde farklı malzeme, renk ve derinlikte oluşturulmuş yüzeylerle hareketlilik sağlanmaya çalışılmıştır.

(S. Pelen Arşivi)

(M. Berhun)

(D. Saban)

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI BİNASI

2000

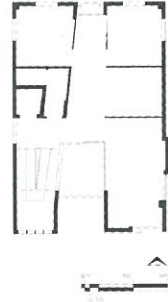
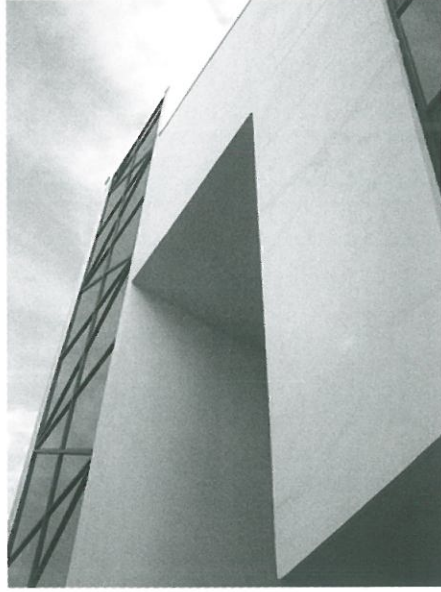
Hakan Kısacık, Şükrü Turgut
Reşatbey Mah., 8 Sk., No: 9

İnşaat Mühendisleri Odası'nın yarışma sonucu Etkin Mimarlık Ofisi tarafından tasarlanan binası için sıkışık ve düzensiz bir kentsel bölgede yer alan bir arsa üzerinde çevreden soyutlanmış, kendi kendine yeten bir tasarım anlayışı benimsenmiştir. Yapının sokağa bakan batı cephesinde içe doğru oluşturulan boşluk hem girişin simgelenmesine, hem de üst katlarda sirkülasyon alanlarının bu boşluğun etrafına yerleştirilmesi sayesinde cephede görsel süreklilik sağlanmasına yardımcı olmuştur. Kentsel mekan içerisinde binanın kendi içine dönerek tüm katlar arasında bir süreklilik sağlanmasıyla,

ileride oluşması beklenen sokak düzenini ve sürekliliği bozmamak hedeflenmiştir. Tasarım ekibinin yapının sokak cephesi için öngördüğü kütle hareketleri tam olarak uygulanmamış olsa da, yapı imar sınırlamaları çerçevesinde geliştirdiği özgün yaklaşımla dikkat çekmektedir.

(D. Saban)

(H. Kısacık Arşivi)

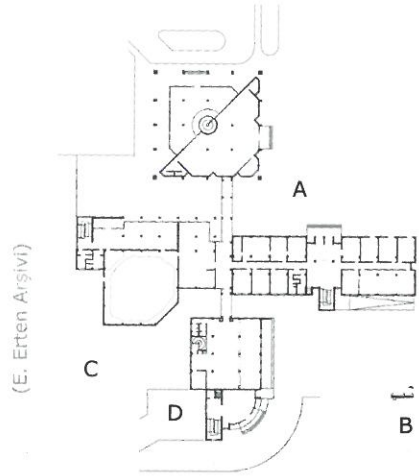
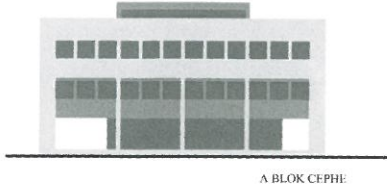
İL ÖZEL İDARE BİNASI

2002

Erkin Erten, Nilgün Yüceer, Yeşim Baba
Döşeme Mah., Alparslan Türkeş Bulvarı

1999'da tasarımına başlanan ve 2002'de hizmete açılan İl Özel İdare yapılar kompleksi projesi beş bloktan oluşmaktadır. İlk inşa edilen yapı büroların bulunduğu B blok (2001) olmuş, toplantı salonunun yer aldığı C blok ise 2002 yılında inşa edilmiştir. Müdürlük ofislerinin bulunduğu A, yemekhane ve misafirhanenin bulunduğu D ve sosyal tesisi barındıran E bloklar henüz inşa edilmemiştir. Özellikle A bloğun inşa edilmemiş olması yapılar bütününe kütleli ifadesini zayıflatmakta ve yapılar bütününe proje kapsamında hedeflenen

Hükümet Konağı kompleksi ile bütünleşmesi fikrini olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Adana Hükümet Konağının batısında yer alan dört katlı yapı kütleli olarak Hükümet Konağı ile yarışmamakta, cephe düzenlemesinde sade ve modern bir anlayış sergilemektedir.

(M. Berhun)

SOSYAL AMAÇLI VE KÜLTÜREL YAPILAR

Atatürk Parkı 38
Halkevi (Büyükşehir Belediyesi) Binası 39
75. Yıl Sanat Galerisi 40
Nuri Sabuncu Cami 41
Menderes Kapalı Spor Salonu 42
Sun Sineması 43
Atatürk Yüzme Havuzu 44
Hipodrom 45
Beyaz Saray Tesisleri 46
Arkeoloji Müzesi 47
Hacı Ömer Sabancı Kültür Sitesi 48
Sabancı Sosyal Tesisleri 49
Sabancı Merkez Cami 50

Adana'da sosyal ve kültürel yaşam 1940'lara kadar çok canlı olmamakla birlikte, Seyhan Nehri kıyısında yer alan gazinolar, çay bahçeleri ve lunapark ile biçimlenmiştir. Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin yapılanmasına paralel olarak sosyal ve kültürel değişimin ürünlerinden olan 1940 tarihli Halkevi binasının inşa edilmesiyle kültürel yaşam canlanmış, alternatif aktiviteler kentle buluşturulmuştur. 1970'li yıllarda Arkeoloji Müzesi ve Sabancı Kültür Sitesi gibi yapıların inşa edilmesiyle kentin kültürel altyapısında hissedilen eksiklik bir ölçüde giderilebilmiştir. Adana'da 1960'lar ve 1970'ler döneminde sinemalar çok yaygınlaşmış, kentte özellikle açık hava sinemalarının sayısı hızla artmıştır. Ne yazık ki, günümüze ulaşan bir kaç açık hava sinemasından aktif olarak kullanılan bulunmamaktadır .

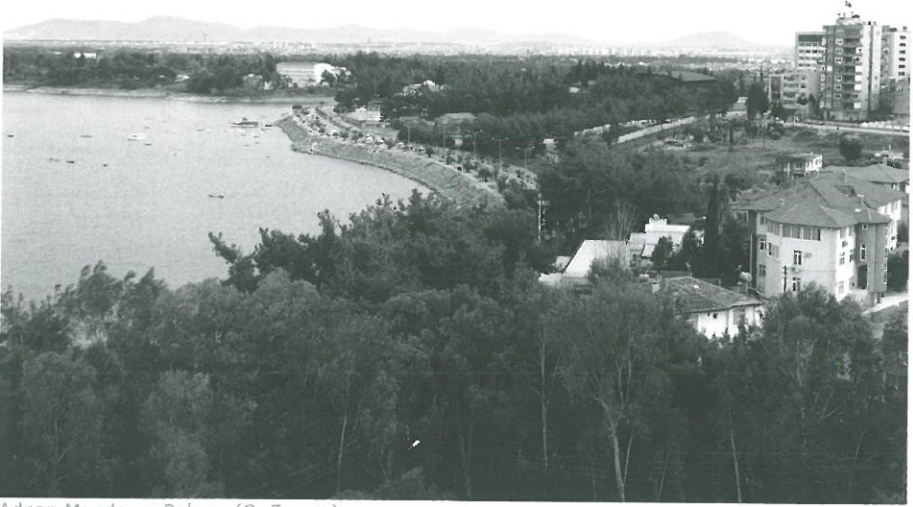

Halkevi Binası (1973 Adana İl Yılığ) Bahar Sineması, 1978 (M. Baltacı)

Hacı Ömer Sabancı Kültür Sitesi (M. Berhun)

Uzun yıllar suya küskün yaşayan kentte, Adnan Menderes Bulvarı'nın 1993 yılında rekreasyon alanı olarak düzenlenmesi ve trafiğe açılmasının ardından, Seyhan Baraj Gölü kıyıları kentliler tarafından yoğun bir biçimde kullanılmaya başlanmıştır. Bunu Büyükşehir Belediyesi'nin Seyhan Nehri üzerindeki Dilberler Sekisi Rekreasyon Alanı (1998) ve Merkez Park (2005) gibi uygulamaları takip etmiştir.

Adnan Menderes Bulvarı (O. Erman)

Dilberler Sekisi (D. Saban)

ATATÜRK PARKI

1936

Hermann Jansen

Kurtuluş Mah., Atatürk Caddesi

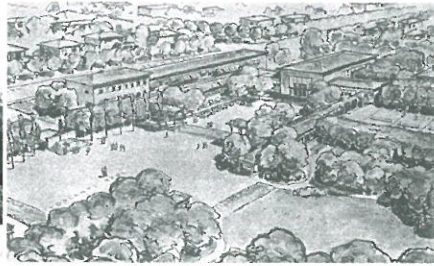
Erken Cumhuriyet döneminin yeni devleti simgelediği kabul edilen park düzenlemelerindedir. Çeşitli aktivitelerin yer alacağı bir alan olarak düşünülmüş ve Şehir Oteli, gazino, konser bahçesi, resmi geçit alanı, çocuk oyun alanı, yüzme havuzu, banyo binası, güneş banyosu mekanı, altı tane tenis kortu, çimenlik ve gül bahçesi barındıracak şekilde tasarlanmıştır. Parkın Atatürk Caddesi'ne

bakan bölümünde, önünde çeşitli seremoni ve tören etkinliklerinin gerçekleştirildiği ve A. Hadi Bara tarafından tasarlanan, 1935 tarihli bir Atatürk Heykeli bulunmaktadır. Park ve Atatürk Heykeli 19 Kasım 1937'de Atatürk tarafından açılmıştır (Adana Valiliği, 2003). Park 1990'ların sonunda yeni bir peyzaj düzenlemesi geçirerek işlevini korumuştur.

(M. Özdemir)

O. Baytok Arşivinden Atatürk Parkı, 1935
(Durukan Kopuz, 1999)

(M. Özdemir)

HALKEVİ (BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ) BİNASI

1940

Seyfi Arkan

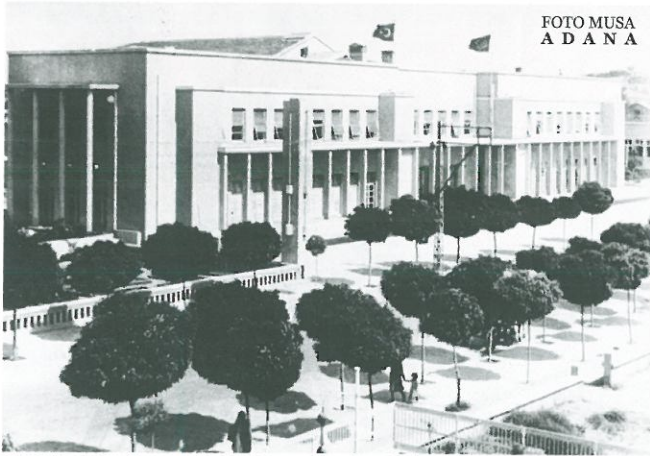
Reşatbey Mah., Atatürk Caddesi

Erken Cumhuriyet döneminde birbiri ardına açılan ve ulusun gurur kaynağı olarak görülen halkevlerinden birisidir. Tescilli bir yapı olan Adana'daki Halkevi Binası, dönemin genç Türk mimarlarının benimsediği modernist yaklaşımı yansıtmaktadır. Bununla birlikte, 1940'larda hakim olan neo-klasik üslubun etkisi ile yapıya anıtsal bir anlatım da verilmeye çalışılmıştır. Prizmatik kütlelerle oluşturulmuş olan yapı, düzgün oranlara

sahip bir tiyatro salonu, bunun çevresine yerleştirilmiş ana fuaye ve sergileme holü ile atölyeler ve büro hacimlerinden oluşmuştur. Basamaklarla ulaşılan bir podyum üzerine yükseltilmiş olan yapının ana girişini ve dar yan yüzlerini tarifleyen iki kat yüksekliğindeki kolonlarla oluşturulmuş modernist arkadaşlar, aynı zamanda yapıya zenginlik katan elemanlardır.

(O. Erman)

1940'larda Halkevi Binası (Musa Fotoğrafçılık Arşivi)

(O. Erman)

75. YIL SANAT GALERİSİ

1944-45

Muhittin Güreli

Kurtuluş Mah., Atatürk Caddesi

Atatürk Parkı içinde yer alan yapı Adana Eski Belediye Otelinin günümüze ulaşabilen tek kısmıdır. Belediye Otelinin mimarı Adana'da 1944-45 yılları arasında Jansen Planı'nın uygulayıcısı olarak çalışan Muhittin Güreli'dir. Oldukça sade rasyonel çizgiler taşıyan otel iki ve tek katlı kütlelerle L biçiminde inşa edilmiştir. Yapı prizmatik

kurgusu ile Cumhuriyetin ilanından sonra inşa edilen önemli örneklerden biridir. Yapıya sonradan dikdörtgen bir kanat daha eklenmiştir. Otelin, günümüzde sanat galerisi olarak kullanılan bölümü dışındaki kısımları 1990'larda gerçekleştirilen Atatürk Parkı'nın yeniden düzenleme çalışmaları kapsamında yıkılmıştır.

Belediye Otelinin yıkılmadan önceki görünümü (1973 Adana İl Yıllığı)

Batı cephesi (M. Berhun) Doğu cephesi (D. Saban)

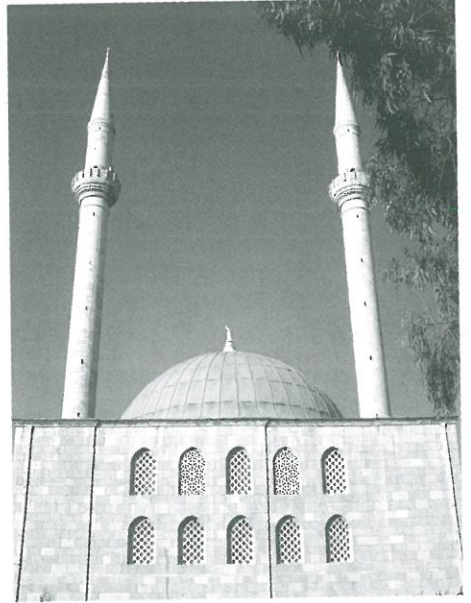
NURİ SABUNCU CAMİ

1957

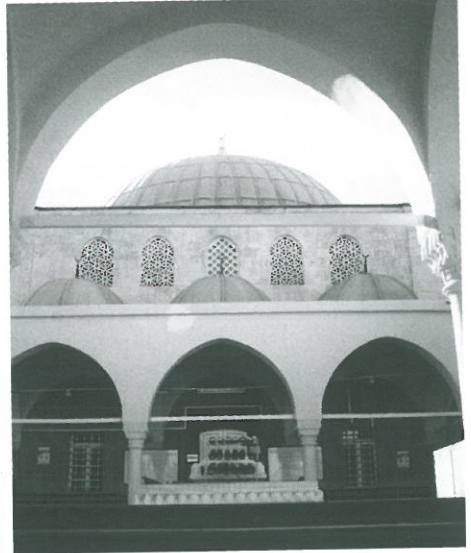
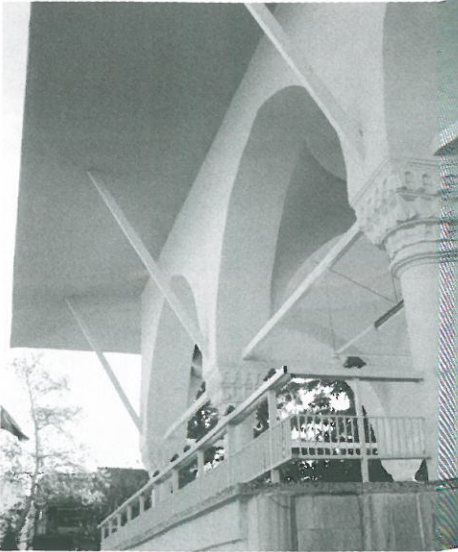
Vedat Dalokay

Döşeme Mah., Cumhuriyet Caddesi

Halk arasında Çifte Minare Cami olarak bilinen yapı kesme taş olarak inşa edilmiştir. Nitelikli taş şebeke işçiliğine sahip tepe pencereleri özellikle dikkat çekmektedir. Yapı saçaksız olarak bir sıra silme ile bitirilmiştir. Caminin avlusu, birbirine kemerlerle bağlanmış kolonlar üzerinde yükseltilmiş bir platformda oluşturulmuştur. Platformun altında kalan bölümde ise ıslak hacimler ile servis birimleri yer almaktadır. Avlu revakları yapıya sonradan eklenmiştir. Sivri kemerler ile kubbelerin kullanıldığı betonarme revaklar, harim kısmının taş mimarisinden ayrılan bir anlayışla inşa edilmiştir. Caminin klasik çizgiler taşıyan minaresi 1998 Depremi sonrasında onarım görmüştür.

(D. Saban)

1959

Reşatbey Mah., Vali Yolu Caddesi

Salonun adı 1960 ihtilali sonrasında değiştirilmiş, 1980'lerin sonlarında tekrar Menderes adını almıştır. 2500 kişi kapasiteli olarak inşa edilmiştir. Kapalı spor salonu bünyesinde 20x40 m boyutlarındaki sahanın yanı sıra beş adet sporcu soyunma odası, altı adet il temsilciliği odası, şeref salonu, atölye, boks ve judo antrenman salonu bulunmaktadır (www.gsgm.gov.tr).

Salonun ana ışık kaynağı kuzey ve güney cepheleri boyunca ikinci kat seviyesinde yerleştirilen sıra pencereler ile çatı örtüsünü oluşturan tonozdaki şeffaf yüzeylerdir. Yapının ön yüzündeki arkadlı giriş ile yan cephelerdeki konsol yoruları dikkat çekicidir. Salon günümüzde kapsamlı bir tadilat görmektedir.

(www.gsgm.gov.tr)

(M. Kaplan)

(M. Kaplan)

1964-65

Ertuğrul Arf

Çınarlı Mah., Ziyapaşa Bulvarı

Günümüzde özgün işlevini kaybetmiş olan yapıda modern mimarinin yalın çizgileri kullanılarak estetik ve akılcı bir çözümlenmeye ulaşılmıştır. Bu yaklaşım özellikle ahşabın yoğunluklu olarak kullanıldığı iç mekan donatılarında ve doluluk-boşluk oranlarının dengeli bir biçimde ele alındığı cephe düzeninde

izlenmektedir. Özgün tasarımda, zemin katın bütününde, şeffaf bir biçimde oluşturulan sinema fuayesi, 1970'ler sonrasında zemin katın mağazaya dönüştürülmesi ile birinci kata alınmış ve oldukça dar bir hale gelmiştir. Yapının düzgün geometrik formlarla oluşturulmuş cephesi serpmme mozaik ve düz sıvalıdır.

(M. Özdemir)

(O. Erman)

ATATÜRK YÜZME HAVUZU

1938-1962

Ali Ayhan Erdoğan (1962)

Kurtuluş Mah., Ziyapaşa Bulvarı

Atatürk Yüzme Havuzu Alman teknolojisi kullanılarak 1938'de Turhan Cemal Beriker'in başkanlığı döneminde inşa edilmiştir. Havuzun yan tesisleri ise, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü tarafından 1962'de açılan ve birinciliği Ali Ayhan Erdoğan tasarımının kazandığı yarışmanın

ardından, 1960'lı yıllarda inşa edilmiştir. Modern mimari anlayışın benimsendiği bu yapılarda, beyaz sıvalı yüzeyler, geniş pencereler ve düz çatıların uygulandığı, yapının dışında oluşturulan teraslamalarla da, yatay hatların güçlendirildiği görülmektedir.

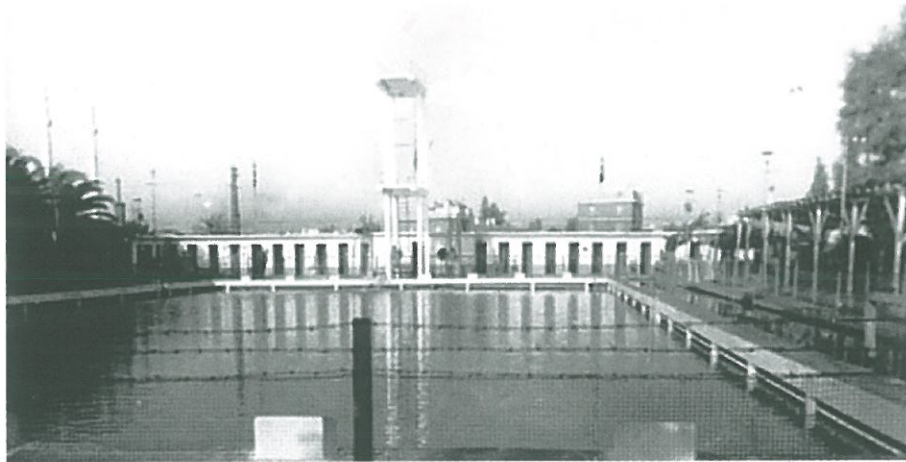
(1973 Adana II Yılığ)

(www.gsgm.gov.tr)

(www.gsgm.gov.tr)

1960'ların başında Atatürk Yüzme Havuzu (A. C. Özkan Arşivi)

1960'lar-1999

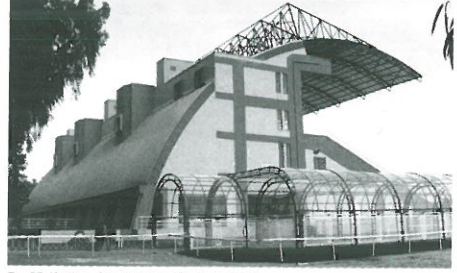
Hakan Kısacık, Şükrü Turgut (1999)
Adana-Mersin Karayolu

Adana'da 1962 yılında Havaalanı civarında başlayan koşular kısa süre sonunda 666 dönümlük alan üzerinde konumlanan Hipodrom'a taşınmıştır. Yapıda 1999 yılında kapsamlı bir yenileme gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde tasarlanan ana giriş kapısı, giriş fonksiyonunu barındırmanın yanında; görsel bir belirleyici, simge ve girişi tanımlayan üç boyutlu bir plastik öğedir. Gişe ve şoför bekleme odalarını bünyesinde

barındıran kapının her iki yanındaki prizmalar, girişi belirleyen eğrisel duvar elemanı ile kontrast yaratarak cephede denge sağlamaktadır. Hipodrom bünyesinde ayrıca üç katlı ve yaklaşık 3000 kişi oturma kapasiteli ikinci tribün binası inşa edilmiştir. Giriş kapısı ile tasarım yaklaşımı açısından benzerlik gösteren ikinci tribün binasında eğrisel bir örtü düşeydeki üç kule ile dengelenmektedir.

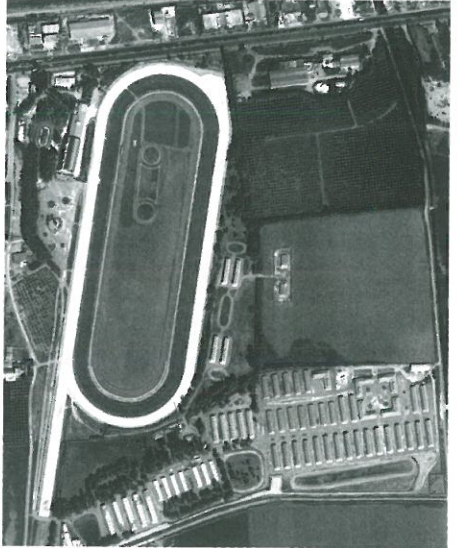
(D. Saban)

2. Tribün (H.Kısacık Arşivi)

(D. Saban)

(Seyhan Belediyesi, 2004)

1971

Vedat Dalokay

Adnan Menderes Bulvarı

Seyhan Baraj Gölü manzaralı tesislerin ilk olarak gazino birimi tasarlanıp uygulanmış, daha sonra yüzme havuzu, şadırvan, çay bahçesi gibi farklı etkinliklere cevap verebilecek birimler inşa edilmiştir. Gazino olarak tasarlanan iki katlı yapı modern mimari anlayışın yalın bir yansımasıdır. Yapının zemin katında teraslara açılan cephenin bütünüyle şeffaf tutulduğu, üst

kattaki açıklıkların ise altıgen modüllerle oluşturulmuş betonarme kafesler gerisine gizlendiği görülmektedir. Çatıdaki yarı şeffaf renkli camlarla örtülü piramidal ışıklık günümüzde şeffaflığını yitirmiş durumdadır. Yapıda üçgen çerçeveler oluşturacak biçimde, ince betonarme kirişlemelerle inşa edilen teras saçağı dikkat çekmektedir.

(M. Kaplan)

(1973 Adana II Yılığ)

(M. Kaplan)

ARKEOLOJİ MÜZESİ

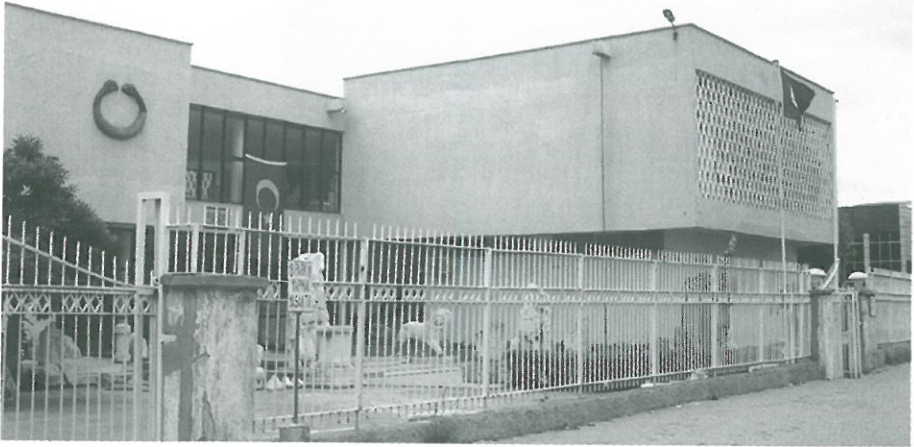
1972

Reşatbey Mah., Fuzuli Caddesi

Cumhuriyet sonrasında müzelere verilen önemin göstergesi olarak çağdaş bir anlayışla tasarlanan müze binası örneklerindedir. Döneminin hakim anlayışının yansıması olarak yalın modernist çizgiler taşımaktadır. İki katlı yapı, şeffaf giriş ve fuaye alanları ile birbirine bağlanan üç ana kütleden oluşur. Birbirine açılan, lineer düzendeki sergileme mekanları gerek zemin kata gerekse birinci kata yerleştirilmiştir. Müzenin giriş holünden öncelikle zemin kattaki yönetim birimleri, taş eserler salonu ve buna bağlı laboratuvar birimleri ile konferans salonuna

ulaşmaktadır. Buradan ayrıca, açık sergileme alanının bulunduğu ve L biçimli revakla çevrili iç avluya geçilmektedir. Üst katta sikke, mühür, mücevher eserler salonu ile kronolojik eserler ve bölgesel eserler salonu bulunmaktadır. Yapıda giriş holünden üst kat fuayesine ulaşımı sağlayan döner merdiven estetik bir elemandır. Bunun yanı sıra, cephede giriş holü ve üst kat fuayesinin şeffaflığının, ana kütlelerin masifliği ile dengesi dikkat çekicidir. Üst katta altıgen modüllerle şekillendirilmiş olan beton elemanlar da cephenin karakterini belirleyen öğelerdir.

(D. Saban)

(M. Kaplan)

HACI ÖMER SABANCI KÜLTÜR SİTESİ

1975

Tamay Sütmen

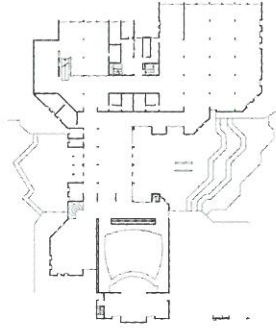
Reşatbey Mah., Fuzuli Caddesi

1969 yılında Bayındırlık Bakanlığı tarafından Adana Kültür Sitesi için açılan proje yarışmasında 1.lik ödülünü ERTA Mimarlık Bürosu (Öner Özyar, Tamay Sütmen, Orhan Göçer, Metin Muslu) kazanmış, ancak Bakanlık bu projeyi inşa etmekten vazgeçmiştir. Sabancı ailesi bir kültür hizmeti olarak inşaatı üstlenmiş ve bunun üzerine birincilik ödülü alan proje Tamay Sütmen tarafından tadil edilerek uygulanmıştır. 1975 yılında kullanıma açılan yapıya 1978 yılında Tiyatro ve Güzel

Sanatlar Galerisi eklenmiştir. Tamamlandıktan sonra protokolle Kültür Bakanlığı'na devredilen yapı, 250 kişilik okuma salonuna sahip halk kütüphanesi, 100 kişilik okuma salonu olan çocuk kütüphanesi, 400 kişilik toplantı ve tiyatro salonu ile sahne tesisleri, sergi ve teşhir holleri, idari birimler ve lojmanları barındırmaktadır. 1998 yılında yapıda kapsamlı onarım ve yenileme gerçekleştirilmiştir.

(M. Berhun)

(Arkitekt, 1970)

(D. Saban)

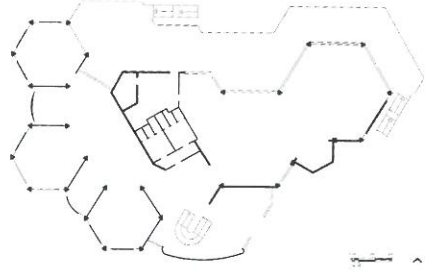
SABANCI SOSYAL TESİSLERİ

1995

Fethi Dağlık, Samet Karyaldız
Güzelyalı Mah., 58 Sk.

Sabancı Grubu'nun Adana'da bulunan yönetim ve idari hizmetler personeli ile yöneticilerine hizmet dışı zamanlarını aileleri ve konukları ile değerlendirebilmeye olanağı sunan bu tesis toplam 3000 metrekarelik inşaat alanına sahiptir. Yapının arsaya konumlanmasında ana kullanım alanlarının Seyhan Baraj Gölü manzarasına yönlendirilmesi esas alınmış ve manzaraya hakim, komşuların bakış alanından soyutlanmış bir yerleşim benimsenmiştir. Yapıda yazlık ve kışlık kafeteryanın yanı sıra, oturma alanları, fitness salonu, bilardo ve oyun salonları ve bar yer almaktadır. Arsa sınırları içinde üç metreye ulaşan arazi eğimi nedeniyle dış mekanda farklı

kotlarda oluşturulan teraslamalarda, yüzme havuzu, spor alanları ve bar gibi kullanımlar, gezi yolları ile birlikte yeşil alan içerisinde düzenlenmiştir.

(S. Karyaldız Arşivi)

(O. Erman)

SABANCI MERKEZ CAMİ

1998

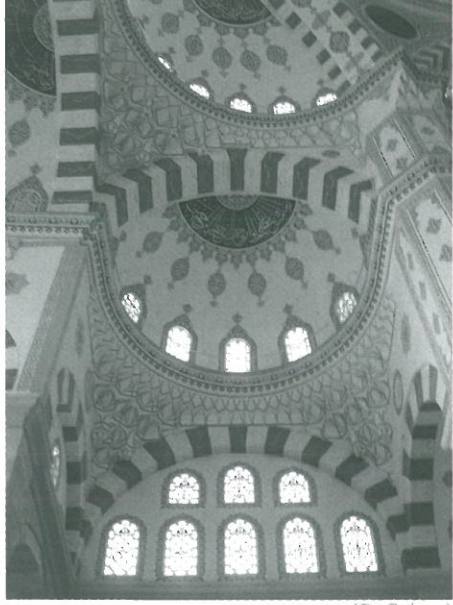
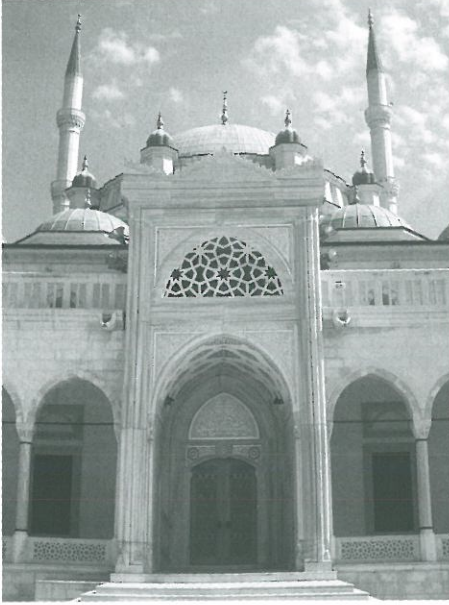
Necip Dinç

Reşatbey Mah., Fuzuli Caddesi

Aralık 1988'de devlet töreni ile temeli atılan caminin 65 000 m²'lik arsası Büyükşehir Belediyesi'nce Türkiye Diyanet Vakfına devredilmiştir. Çağdaş bir anlayış yerine klasik mimari anlatımın benimsendiği 6 minareli yapı, görünüm olarak İstanbul Sultanahmet ve Edirne Selimiye Camileri ile büyük benzerlik gösterir. Kubbe çapı 32 m., yüksekliği ise 54 metredir. Minarelerin yüksekliği ise 99 metreye ulaşır. Sekizgen bir form oluşturacak şekilde yerleştirilen kolonlar üzerinde yükselen caminin yarım kubbelerinin taşıyıcı tonozlarla birleştiği yüzeylerde ve tonozlarda tepe pencereleri tasarlanarak iç mekan aydınlatılmıştır.

(N. Sağaltıcı Arşivi)

(D. Saban)

Halkevi (Adana Büyükşehir Belediyesi) Binasi (O. Erman)

EĞİTİM YAPILARI

Erkek Lisesi	56
Tepebağ Ortaokulu	57
İnkılap İlköğretim Okulu	58
İstiklal İlköğretim Okulu	59
Fen Lisesi	60
Gazipaşa İlköğretim Okulu	61
Ziraat Okulu	62
İsmet İnönü Kız Enstitüsü	63
Motor Meslek Lisesi	64
İsmet İnönü İnşaat Teknik Lisesi	65
Hayriye Kemal Kusun İlköğretim Okulu	66
Zübeyde Hanım Anaokulu	67
Çukurova Üniversitesi Yerleşkesi	68

20. yüzyılın başında inşa edilen eğitim yapılarında I. Ulusal Mimarlık Dönemi anlayışının hakim olduğu görülmektedir. İnkılap İlkokulu (1900) ve Fen Lisesi (1910) gibi erken örneklerin yanı sıra, 1930 tarihli Gazipaşa İlköğretim Okulu simetrik cephe düzeni, kemerli açıklıkları ve geniş saçaklarıyla bu anlayışı yansıtmaktadır. Genç Türkiye Cumhuriyetinde '*Milleti eğitmeye yönelik kurumsal ve mimari altyapı, cumhuriyetin ideolojik gündeminde açık bir önceliğe sahiptir*' (Bozdoğan, 2002: s. 104). Bunun sonucu olarak tüm Türkiye'de olduğu gibi, Adana'da da pek çok okul binası inşa edilmiştir. Maarif ve Nafia Vekaletleri tarafından inşa edilen bu okul binalarında, Nafia Vekaleti prototip projeleri tercih ederken, Maarif Vekaleti yöreye özgü tasarımları tercih etmiş ve prototip tasarımları sadece köy okulları için onaylamıştır (Bozdoğan, 2002). Özellikle 1930 ve 40'larda, Alman ekolü etkisi altında inşa edilen okul binaları yalın, fonksiyonist ve modernist tasarımları ile, 1930'lar öncesinin I. Ulusal Mimarlık Akımı etkisinde inşa edilen okullarından farklılaşmaktadır. Özellikle İsmet İnönü Kız Enstitüsü ve İstiklal Mahallesi'nde inşa edilen Meslek Liseleri, ilerici tasarımları ile, kentte, okul mimarisindeki hakim anlayışı belirleyen yapılardır. Bu anlayışın 1980'lere dek, özellikle üniversite kampüsünde inşa edilen yapılarla, devam ettiği görülmektedir. Bu tarihten sonra, proto-tip tasarımlarla sürdürülen eğitim yapıları inşasında, son dönemde modernist ve post-modern yaklaşımları benimsemiş yenilikçi örneklerle karşılaşmaktadır.

İstiklal Mahallesi'ndeki Meslek Liseleri'nin 1960'larda havadan görünümü
(Şükrü Tülay Yetiştirme Yurdu Arşivi)

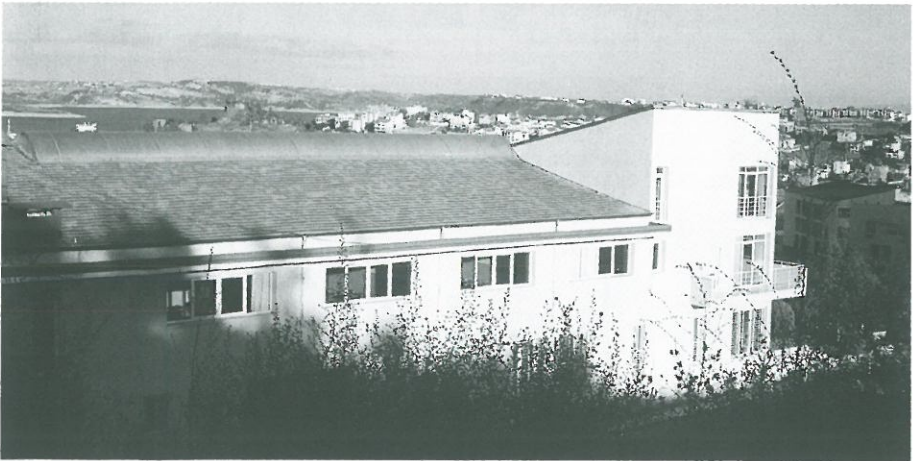
Gazipaşa İlköğretim Okulu
(Başgelen, N. 1998)

Motor Meslek Lisesi
(İ. Durukan)

Ziraat Fakültesi Dekanlık Binası (www.cu.edu.tr)

Nurten Yetimoğlu Teknik Lisesi, *Kaya Arıkoğlu* (D. Saban)

1934, 1958, 1966

İstiklal Mah., 32 Sk.

Ada içinde dört ayrı eğitim yapısı bulunmaktadır. Bu yapılardan ilki 1934 yılında Erkek Lisesi olarak kullanılmaya başlanmıştır ve iki katlı, kırma çatılı ve geniş saçaklıdır. 1958 tarihli, iki katlı, düz çatılı, geniş saçaklı eğitim bloğunda ise yığma tuğla ve betonarme sistem bir arada kullanılmıştır. Bu yapının güney cephesinde zemin kattaki kolon dizisi, üst kattaki terasta da devam ettirilmiştir. 1966 tarihli olan beş katlı bina bir koridor üzerine karşılıklı dizilmiş mekanlardan oluşan basit bir plan şeması ile kurgulanmıştır. Bu yapı,

birinci katta bir köprü ile, zemin katta ise bu köprü'nün altından, kuzeyinde bulunan spor salonuna bağlanır. Güney-kuzey aksında yerleştirilmiş dikdörtgen biçimli yapıda ise zemin katta atölyeler, üst katta da sınıflar bulunur. Yapının cephesinde, kat hizasının ve düşey taşıyıcıların dışa taşırılarak vurgulanması ile bir ızgara oluşturulduğu ve bu ızgaranın içinde pencere boşluklarının şekillendirildiği görülmektedir. Yapının birinci katında mekanların açıldığı balkonlar bulunmaktadır.

(O. Erman)

19. yy sonu, 1923

Tepebağ Mah., Cemal Gürsel Caddesi

19. yy sonlarında inşa edilen yapı, önceleri çoğunlukla gayrimüslim öğrencilere dönük bir okul olan Adana Kız Koleji binası olarak kullanılmıştır (Ünsal, 1996). Yığma tuğla yapıda orta avluyu çevreleyen eğitim bloğunun üst katında sundurmalı, yarı açık bir koridor ile ulaşılan odaların oluşturduğu yatakhane yer almaktadır. 1923'te

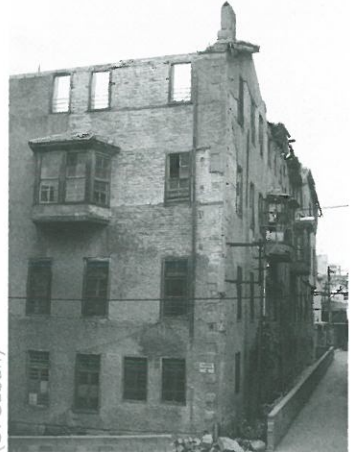
Cumhuriyet ile başlayan yeni dönemde çeşitli eğitim kurumlarına ev sahipliği yapmıştır. Ancak 1998 Depremi'nde hasar görmüş ve sonrasında terk edilmiştir. İnşa edildiği döneme ait özgün detayları barındıran yapı korunması gerekli kültür varlığı olarak tescillidir.

(O. Erman)

(D. Saban)

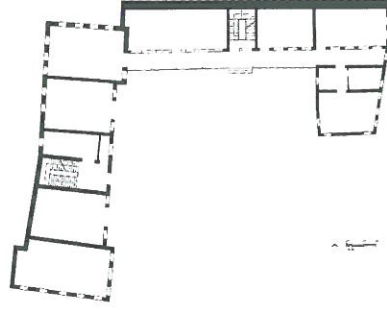
1900

Ulucami Mah., 5 Sk.

19. yy sonunda Avrupa'daki eğitim alanındaki ilerlemelere uyularak Bahri Paşa'nın valiliği sırasında 'Hamidiye Sanayi Mektebi' olarak açılmıştır. Fransız'ların 1918-22 yılları arasındaki işgalleri döneminde karargah ve garaj olarak kullanılan yapı, Cumhuriyet döneminde, 1925'e dek Sanayi Mektebi olarak ve bu tarihten sonra kısa bir süre 'Türksözü Gazetesi' yönetim yapısı olarak hizmet vermiştir. Atatürk'ün 15 Mart 1925'teki Adana gezisi sırasında ziyaret ettiği yapının tekrar okul olarak kullanılması isteği üzerine açılan okula Türkocağı tarafından İnkılap İlkokulu adı verilmiştir (Kopuz, 1999; 1967 Adana İl Yıllığı). Yapı yarı kagir olarak, geleneksel yapıım tekniği ile inşa edilmiş, zemin kat yığma, birinci kat kagir dolgu ahşap karkas sistemde oluşturulmuştur. "L" formulu ve bir kol üzerinde açık koridorlu plan şemasına sahiptir. Birinci katta cephe boyunca devam eden açık koridor, basık kemerlerle bağlanan ahşap kolonlara

taşılmıştır. Üstü kiremit kaplı çatı açık koridorun üstünde de devam ettirilmiş ve burada, zemindeki kolonların devamı niteliğindeki ahşap dikmelerle taşılmıştır. Cephedeki, çoğunlukla basık, kemerli pencere ve kapı açıklıkları dönem özelliklerini yansıtmaktadır. Tescilli olan yapı 1998 depreminde önemli hasar görmüş, 2000'lerin başındaki restorasyon sonrasında yeniden okul olarak kullanılmaya başlanmıştır.

(C.Ü. Mimarlık Bölümü Arşivi)

(İ. Durukan)

İSTİKLAL İLKÖĞRETİM OKULU

1902

İstiklal Mah., Kurtuluş Caddesi

Yapı dönemin önemli tüccarlarından Tırpani tarafından inşa ettirilen, 25 odalı bir konaktır. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra geçici bir süre Alman Okulu olarak, Fransız işgali sırasında da karargah olarak kullanılmış, kurtuluştan sonra ise 1923 yılında, Ağazade Hulusi adlı bir hayırsever tarafından satın alınarak, eğitim amaçlı kullanılmak ön koşulu ile Seyhan İline bağışlanmıştır. 1925-30 yılları arasında Kız Muallim Mektebi olarak kullanılan yapı daha sonra karma ortaokula çevrilmiştir. Yüksek bir bodrum kat üzerine oturtulan yapının katları orta sofalı plan şeması ile kurgulanmıştır. Yapının simetrik cephe kurgusu dönemin mimari anlayışını yansıtmaktadır. Kuzey yönündeki ön cephede, 4 m. yüksekliğinde dört iyonik sütun tarafından taşınan balkonun altında, basamaklarla ulaşılan görkemli ana giriş oluşturulmuştur. Yapının çatısının güney bölümünde yazlık iki oda ve geniş bir taraça yer alır. Tescilli olan yapının 1986 yılında gerçekleştirilen restorasyonu

sırasında ahşap döşemeleri betonarmeye dönüştürülmüştür.

(D. Saban)

(M. Berhun)

1910

Ziyapaşa Mah., Kıyıboyu Caddesi

Ermeni Yetim Kız Çocukları için "Eytemhane Mektebi" olarak inşa edilen yapı, 1914'te Kız Öğretmen Okulu, 1924'te ise Erkek Öğretmen Okulu'na dönüştürülmüştür. Sonrasında sırasıyla Eğitim Enstitüsü, Mühendislik Fakültesi, Anadolu Lisesi ve Adana Fen Lisesi olarak eğitim yapısı olma işlevini günümüze kadar sürdürmüştür. Yapı bodrum kat ve iki normal kattan oluşmaktadır. Bunun yanı sıra eğimli dik çatısı, bölge mimarisinde rastlanmayan bir örnek oluşturmakta ve yapıya bir çatı katı ilavesi kazandırmaktadır. Simetrisinin hakim olduğu ön cephe ve plan düzeninde dönemin mimari anlayışı hakimdir. Yapıda

simetri ekseninin her iki tarafında yer alan iç avluları, birbirine kemerlerle bağlanmış kolon dizileri ile çevrilmiştir. Bu iç avlular ve açık koridorlar iklimsel özelliklere uygun çözümlerdir. Yapıda yer alan derslikler doğrudan avluları çevreleyen açık koridorlara bağlanmaktadır. Yapıda pencere etrafındaki söveler ve katları sonlandıran kornişler Birinci Ulusal Mimarlık akımının yansımalarıdır. Yapının duvarları su basmanı seviyesine kadar kesme taştan, üst katlar ise tuğla örgülüdür. Tescilli olan yapı, sonucusu 1996'da olmak üzere, bir çok basit onarım ve restorasyon geçirmiştir (Durukan Kopuz, 1999).

(D. Saban)

(A. C. Özkan Arşivi)

(D. Saban)

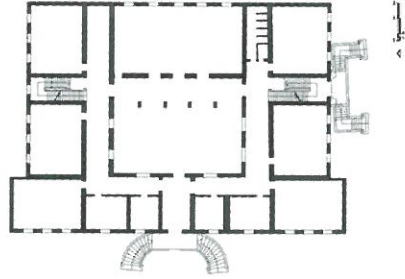

1930

Tepebağ Mah., Av. Turhan Arun Sk.

Birinci Ulusal Mimarlık Döneminin Adana'daki en görkemli örneklerindedir. 1945 yılında meydana gelen depremde bodrum katına kadar yıkılan yapının üst katları 1946-47 yıllarında yeniden yapılmıştır. Bu dönemde büyük orta hol üzerindeki cam kubbe kaldırılmış, sütunların arası doldurulmuş, kapalı salonun yerine taraça yapılmış, cephe düzeni de bütünüyle değiştirilmiştir. Yapı yüksek bir bodrum üzerine iki kattan oluşmuş, bodrum kısmı kesme taştan, sıvasız, üst katlar ise kesme taş üzeri sıvalı olarak oluşturulmuştur. Yapının özgün halinde ön cephesinde orta simetri aksını oluşturan giriş bölümü kütle olarak yükseltilmiş ve tonoz formlu bir kubbe ile bitirilmiştir. Her iki yandan dönen merdivenlerle ulaşılan giriş, üst katı balkon şeklinde ele alınan iki kat yüksekliğinde kemerli bir niş içine yerleştirilmiştir. Kat silmelerinin tüm cephe boyunca izlendiği

yapıda pencere açıklıklarının silmelerle çerçeveslendiği, üst kat pencerelerinin kemerli açıklıklarının da aynı formu tekrar eden silmelerle vurgulandığı görülmektedir. 1998 Depremi'nde hasar gören yapıda 2000'lerin başından bu yana yürütülmekte olan restorasyon çalışmaları ile tescilli olan yapının güçlendirilmesinin yanı sıra 1930'lardaki özgün haline dönüştürülmesi de hedeflenmektedir.

(O. Erman)

1931

Köprülü Mah., Mithat Özsan Bulvarı

Ziraat Okulu olarak inşa edilen bina günümüzde Tarım İl Müdürlüğü binası olarak kullanılmaktadır. Genel olarak I. Ulusal Mimarlık dönemi özelliklerini yansıtmaktadır. Taş işçiliği ile oluşturulmuş olan yapının cephelerinde simetri hakimdir. Ön cephede özellikle giriş bölümü vurgulanmıştır. Giriş kapısında uygulanan basık kemer formunun zemin kat

pencerelerinde tekrarlandığı görülmektedir. Arka cephede ise merdiven kovanı kütleli dışarı taşırılarak cephe hareketlendirilmiştir. İki katlı yapıda katları birbirinden ayıran silme cephelerin tümünü dolaşmaktadır. Yapının her iki katında da, uzunlamasına yerleştirilmiş koridorun her iki yanına yerleştirilen mekanlarla oluşturulmuş bir plan şeması uygulanmıştır.

(M. Kaplan)

(İ. Çirriş, Ş. Çağlık)

1936

Reşatbey Mah., Atatürk Caddesi

Erken Cumhuriyet döneminde açılan uygulamalı kız enstitüsü örneklerindedir. Sade çizgilerle oluşturulmuş olan yapının özgün halinde, Atatürk Caddesi'ne cepheli ana bloğu, düz çatılı, alçak katlı üç kütle oluşturmaktadır. Bu kütleler kolları kısa bir U formu elde edilecek şekilde bir araya getirilmiş, ve caddeye bakan cephenin ortasına, basamaklarla yükseltilip, düz hatlara sahip bir sundurma ile vurgulanmış

olan ana giriş yerleştirilmiştir. Sonraki dönemlerde ihtiyaç üzerine yapıya yeni kütleler eklenmiştir. 1950'lerin ortalarında kuzey kola eklenen jimnastik salonu gibi erken dönem ekleri, yapının mimari karakterine uygundur. Buna karşın, özellikle 1980 sonrasında eklenen hacimlerin, gerek yüksek katlı kütleleri, gerekse cephe düzenleri ile, özgün yapıyı gölgeledikleri görülmektedir.

Ana giriş (D. Saban)

(www.vaksa.org.tr)

FOTO MUSA
A D A N A

Yapının özgün hali (Musa Fotoğrafçılık Arşivi)

1942

İstiklal Mah., T. Cemal Beriker Bulvarı

Okulun ana kütesinin kuzey cephesi çerçevelemiş pencere dizileri olarak ele alınırken, güneye yönelen avlu cephesinde, iki kat yüksekliğinde oluşturulmuş kolonat yer alır. Bunun dışında, oldukça sade bir cephe anlayışı söz konusudur. Sınıflar ile atölyelerin bir arada çözümlendiği tek katlı, beşik çatılı eğitim blokları etkileyici bir mekan kurgusuna sahiptir. Bu kurguda yarı kapalı, lineer koridorun iki yanında, araları boşluklu olmak üzere doğu yönünde atölyeler, batı yönünde ise sınıflar inşa edilmiştir. Okuldaki

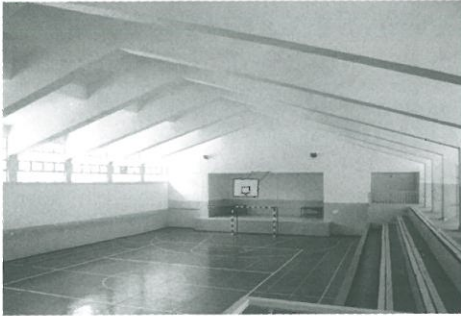
uygulamalı eğitimin en önemli mekanlarından olan Şasi Atölyesi'nin mimarisinde benimsenen faydacı tutum dikkat çekmektedir. Okulun daha geç dönemde inşa edilen kapalı spor salonu da betonarme girişlemelerle geçilen açıklıkları ve titizlikle oluşturulmuş detayları ile son derece nitelikli bir yapıdır.

(O. Erman)

(İ. Durukan)

Kapalı Spor Salonu (İ. Durukan)

Şasi Atölyesi (O. Erman)

İSMET İNÖNÜ İNŞAAT TEKNİK LİSESİ

1945

İstiklal Mah., 223 Sk.

Okul, öğrenim süresi iki yıl olan Yapı Usta Okulu olarak açılmış, 1965'te öğrenim süresi üç yıla uzatılarak Yapı Sanat Enstitüsü'ne, 1971'de de İnşaat Teknik Lisesi'ne dönüştürülmüştür. 1982'den bu yana Endüstri Meslek İnşaat Teknik Lisesi olarak hizmet vermektedir. Okulun ana bloğu, ince ve uzun bir küttedir. Giriş, bu küttelin dar yüzünden verilmiş, üç açıklıklı kapı düzenini üst katta tekrarlayan pencerelerle vurgulanmıştır. II. Ulusal Mimarlık Akımı etkileri görülen yapının pencereleri zemin katta basık kemerli, üst katta ise tepe pencere olarak oluşturulmuştur. Yapının uzun güney

cephesinde, iki kat yüksekliğinde yerleştirilmiş kolonat yer alır. Yapıya daha sonraki yıllarda kütüphane ve konferans salonu ile harita bölümünün yer aldığı tek katlı bloklar eklenmiştir. Teknik hacimleri barındıran yapıların tasarımını ise Alman Ekolü etkisi altındadır. Özellikle, uygulamalı eğitime imkan veren altı adet atölye ile bölüm şefliklerini barındıran kütle, birbirine eklenen mekanlardan oluşan kurgusuyla dikkat çekmektedir. Okulun kapalı spor salonu, Motor Meslek Lisesi'nin salonu ile büyük benzerlik göstermektedir.

(O. Erman)

HAYRİYE KEMAL KUSUN İLKÖĞRETİM OKULU

1962

Ömer Kirazoğlu

Çınarlı Mah., Cumhuriyet Caddesi

Yapı, okul ve kütüphane binası olarak yaptırılmıştır. Geniş bahçesi ile köşe parseli tutan iki katlı yapının özellikle Cumhuriyet Caddesi'ne yönelen uzun cephesi önem taşımaktadır. Oldukça sade bir biçimde ele alınan cephede, köşeye yakın bir noktadan

ana giriş verilmiştir. Birinci katta çıkma şeklinde oluşturulan hacimle birlikte ele alınan giriş, aynı zamanda bahçe seviyesinden birkaç basamakla yükseltilerek vurgulanmıştır. Yapı, geniş saçaklı ve kiremit kaplı kırma çatıdır.

Arka cephe

(Mimarlar Odası Arşivi)

ZÜBEYDE HANIM ANAOKULU

1968

Coşkun Erdal

Kurtuluş Mah., 13 Sk.

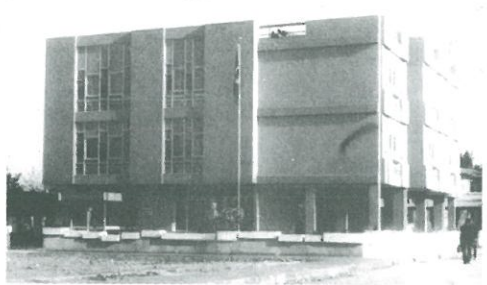
1940'lı yıllarda kurulan ve Adana'daki planlı yerleşim alanlarının öncülerinden olan Yüzevler bölgesinde inşa edilmiştir. Yapı 1971'de kullanıma açılmıştır ve modern mimarinin yalın çizgilerini barındırmaktadır. Yapının zemin katı giriş kısmında boşaltılmış ve bu bölümde kütle, kolonlar üzerinde

yükseltilmiştir. İki ana katta yer alan her bir birimin fonksiyonel nitelikleri cepheye yansıtılmıştır. Bu anlayışla, farklı doluluk-boşluk oranları ile hareketlenen cephede, kare formun hakim olduğu bir geometrik düzen gözlenmektedir.

(İ. Durukan)

(Mimarlar Odası Arşivi) (1973 Adana İl Yılığı)

1973

Balcalı

Çukurova Üniversitesi, 1969 yılında Ankara Üniversitesi'ne bağlı olarak kurulan "Adana Ziraat Fakültesi" ile 1972 yılında Atatürk Üniversitesi'ne bağlı olarak kurulan "Çukurova Tıp Fakültesi" nin yeni bir üniversitenin çatısı altında bir araya getirilmesiyle, 1973 yılında kurulmuştur. Kampüs yerleşkesi bütününde eğitim yapılarının yanı sıra hastane, sosyo-kültürel amaçlı yapılar, bankalar, alışveriş birimleri ve öğretim elemanı lojmanları bulunmaktadır.

Ç.Ü. Yerleşkesi genel görünüm
(www.cu.edu.tr)

Ankara Üniversitesi İnşaat Teknik Daire Başkanlığı elemanlarından Ergün Alpar tarafından tasarlanan Ziraat Fakültesi eğitim birimleri ve Dekanlık binası yerleşke bünyesindeki en eski yapılarıdır ve yıldız şeklindeki formuyla özgün bir nitelik taşımaktadır.

Ç.Ü. Ziraat Fak. Dekanlık Binası ve binalar arasındaki yaya yolu
(www.cu.edu.tr)

Yüksel Saydam (SİSAG) tarafından tasarlanıp, özgün projedeki oditoryum binası yerine 1976 yılında inşa edilen Rektörlük binası, Erol Erciyas, Cemal Kayalar ve Yüksel Saydam tarafından tasarlanan Tıp Fakültesi Dekanlık binası ve Demokan Özgen ile Önder Seren tarafından mimari projeleri hazırlanıp, Ertuğrul ve Bülent Arf tarafından iç mekan tasarımı gerçekleştirilen Mithat Özsan Amfisi (1974) kampus bütünündeki dikkate değer yapılarıdır.

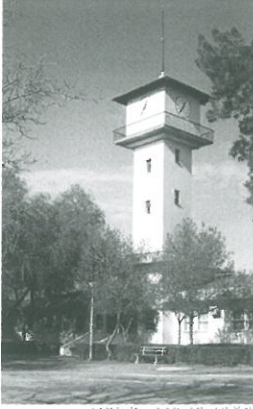

Mithat Özsan Amfisi

Tıp Fakültesi Morfoloji Binası

Kültür Müdürlüğü
(D. Saban)

Ç.Ü. yerleşkesi içerisinde Ertuğrul ve Bülent Arf tarafından tasarlanan Kültür Müdürlüğü binası ve 1990'larda inşa edilen Lütfullah Aksungur Kapalı Spor Salonu ile Denizhan Sarıhan, Altay Çolak ve Tolga Uzun tarafından tasarlanan Sakıp Sabancı Spor ve Sergi Sarayı sosyal ve kültürel açıdan kampus hayatını renklendiren yapılardır.

L. Aksungur Kapalı Spor Salonu
(D. Saban)

S. Sabancı Kültür ve Spor Sarayı
(D. Sarıhan Arşivi)

Eğitim yapılarının yoğunlaştığı alanın dışında yer alan iki farklı bölgede öğretim üyeleri için lojmanlar ve sosyal tesisler inşa edilmiştir. Engin Ünal tarafından tasarlanıp 1974 yılında inşa edilen sosyal tesisler binası yatay vurgusu kuvvetli bir yapıdır. Lojmanlar ise Ankara Üniversitesi bünyesindeki, Caner Öner, Cem Akdemir, Doğan Kınık, İlker Kılıç, Mine Akdamar, Ömer Akın ve Tunç Oralkan'dan oluşan bir ekip tarafından tasarlanmış ve 1970 yılında inşa edilmiştir.

Ç.Ü. Sosyal Tesisleri
(D. Saban)

Ç.Ü. Lojmanları
(D. Saban)

Ç.Ü. Lojmanları
(D. Saban)

Altay Çolak ve Tolga Uzun tarafından tasarlanarak 2002-2003'te inşa edilen Ç.Ü. Giriş Kapısı, giriş ve çıkışı belirleyen farklı genişliklerdeki iki saçağı ve Balcalı Hastanesi ile görsel ilişkiyi nispeten kıran, üzerindeki boşlukların bitiminde oturma elemanı tasarlanmış parçalı duvar elemanı ile özgün bir niteliktedir.

(A. Çolak)

SAĞLIK YAPILARI

Sıtma Savaş Enstitüsü 74
Ziraat Haşarat Laboratuarı 75
Göğüs Hastalıkları Hastanesi 76
Devlet Hastanesi 77
S.S.K. Hastanesi 78
Verem Savaş Dispanseri 79
Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi 80
Huzurevi 81

Yeni Türkiye Cumhuriyetinde sosyal yapılanmaya öncelik verilmiş ve devlet eliyle pek çok kamu hizmet yapısı inşa edilmiştir. Bu öncelikler içinde özel önem taşıyan sağlık alanında da kurumsal ve fiziksel yapılanma sağlanmaya çalışılmıştır. Adana'da, erken dönemlerden itibaren bu alanda kurumlaşmanın oluşturulduğu görülmektedir. Bölgenin en önemli sağlık sorunlarından olan sıtma hastalığı ile savaşmak için 1928'de açılan Sıtma Savaş Dispanseri'nden sonra, 1930'ların başında bölgede ziraatin gelişmesinde önem taşıyan Ziraat Haşarat Laboratuvarı'nın modern bir binada faaliyete geçmesi önemli gelişmelerdir. Bu dönemin ardından, özellikle 1950'ler-1970'ler arasında, kentte pek çok hastane ve sağlık kuruluşunun inşa edildiği görülmektedir. Bu yapıların büyük çoğunluğunun projeleri, Bayındırlık Bakanlığı tarafından açılan yarışmalar sonucu elde edilmiştir ve modern mimarinin sade çizgileriyle yalın geometrisini yansıtan tasarımlardır.

Ziraat Haşarat Laboratuvarı
(O. Erman)

Göğüs Hastalıkları Hastanesi
(O. Erman)

Huzurevi (D. Saban)

S.S.K. Hastanesi (O. Erman)

Ziraat Haşarat Laboratuvarı (O. Erman)

1928

Reşatbey Mah., Valiyolu Caddesi

Sıtma Enstitüsü'nün ilk yapısıdır. Adana'da ülkenin kendi alanında tek kuruluşu olan Sıtma Enstitüsü 1928'de açılmış ve bu hastalıkla savaşılabilmek için ülke çapında araştırma, denetim ve halk eğitimi konularında çalışmalar yapılmıştır. Enstitünün, 1950'lerin sonlarında inşa edilen modern binaya taşınmasının

ardından çeşitli işlevler yüklenen yapı, günümüzde Sağlık Spor Kulübü olarak kullanılmaktadır. Tek katlı yapının girişi, iki kollu merdivenle ulaşılan, üçgen alınlıklı giriş sundurmasından verilmiştir. Ahşap karkas sistemde inşa edilen yapının cephesi ahşap kontrplak, kırma çatı şeklinde oluşturulan üst örtüsü ise eternit kaplıdır.

(İ. Durukan)

1950'lerde inşa edilen yeni Enstitü Binası
(O. Erman)

(İ. Durukan)

1932

Mimar Ferit

Köprülü Mah., Mithat Özsan Bulvarı

Mimar Ferit tarafından tasarlanan yapının denetimi ve detayları Mimar Aptullah Ziya Kozanoğlu tarafından yapılmıştır. Adana'da inşa edilen ilk modern mimarlık örneklerinden biridir. Verimli toprakları barındıran Adana yöresinde inşa edilen bu laboratuvar binası, cumhuriyet yönetiminin tarıma verdiği önemin bir göstergesidir. Yapı iki ayrı şef için tasarlanmış, laboratuvarlar ve çalışma odaları her bir şef için ayrı yapılmış, ancak kütüphane ve konferans salonunun ortak kullanımı öngörülmüştür. Yapının üst katında her iki şefe ait birer daire bulunmaktadır. Yapının ön yüzünde geniş yer tutan terasa yönlendirilmiş bu dairelerin her birisinde üç oda, mutfak, banyo ve bir tuvalet vardır

(Aptullah Ziya, 1932). Tek, iki ve üç katlı bölümlerden oluşan yapı betonarme ve yığma sistem bir arada kullanılarak inşa edilmiştir. Yatay ve düşeyde birleştirilmiş prizmatik kütlelerin yalın etkisinin hakim olduğu yapıda dışarı taşan düşey merdiven kulesi, yatay uzanan teras ile dengelenmiştir. Pencereleri çevreleyen, teras ve çatı parapetlerini tarifleyen beyaz bordürler, düşey yerleştirilmiş merdiven penceresini de çerçevelemektedir. Günümüzde Tarım İl Müdürlüğü Lojmanı olarak kullanılan yapının zemin katında yer alan laboratuvarlar, konferans salonu ve büroların da lojmana dönüştürüldüğü görülmektedir.

(O. Erman)

GÖĞÜS HASTALIKLARI HASTANESİ

1953-56

Muhittin Güreli

Yeni Baraj Mah., Hacı Ömer Sabancı Cad.

Üç katlı yapının, çam ağaçlarının yoğun biçimde bulunduğu bahçe içine yerleştirilmiş olan narin kütesi modernist çizgiler taşımaktadır. Dar bir koridorun iki yanına sıralanmış mekanlarla oluşturulan katlarda, kuzey kısımda merdiven kovaları ve servis hacimleri, güneyde ise hasta

odaları ve bunların açıldığı teraslar yerleştirilmiştir. Tüm katların güney cephesini kaplayan bu teraslar, yapıdaki yatay hatları daha da belirginleştiren elemanlar olarak ele alınmış ve yer yer dairesel formda taşmalar oluşturularak kütle hareketlendirilmiştir.

(Mimarlar Odası Arşivi)

(O. Erman)

(O. Erman)

DEVLET HASTANESİ

1958

Şevki Vanlı

Karşıyaka Mah., Hasan Şaş Bulvarı

Bayındırlık Bakanlığı tarafından 1958'de 425 yataklı, 1962'de ise 400 yataklı olmak üzere Adana Devlet Hastanesi için iki defa yarışma açılmıştır. Yarışmaları kazanan mimarların isimlerine ulaşılammış olmakla birlikte, Adana Devlet Hastanesi'ni tasarlayan mimarın Şevki Vanlı olduğu bilinmektedir. İki katlı, T formunda ve iç

avlulu olan özgün yapıya daha sonra çeşitli ilaveler yapılmış, yapının yola yakın olan kısmının cephe düzeni değiştirilmiştir. Günümüzde özgün yapı niteliksiz ekler ve müdahaleler ile Karataş Yolu üzerindeki yoğun trafik sebebiyle zorlukla seçilmektedir.

(D. Saban)

(1973 Adana İİ Yıllığı)

1961

Affan Kırımlı

Yeni Baraj Mah., Hacı Ömer Sabancı Caddesi

Yapı, 1961 yılında, Bayındırlık Bakanlığı'nın, 400 yataklı hastane için açtığı yarışmayı kazanan projelerin uygulanması ile elde edilmiştir. Yapıda, brütalist bir yaklaşımın benimsendiği, farklı fonksiyonları barındıran kütlelerin farklı karakter ve yükseklikte çözümlendiği görülmektedir. Yapının

özellikle yatay hatların vurgulandığı güney cephesi, geniş pencere açıklıkları ve güneş kırıcı elemanları ile dikkat çekmektedir. Rahat bir merdiven holünden ulaşılan katlarda, geniş koridorlar üzerine yerleştirilmiş birimler bulunmaktadır.

(O. Erman)

(M. Berhun) (1973 Adana İl Yılığı)

VEREM SAVAŞ DİSPANSERİ

1965

Ulvi Özdemir

Döşeme Mah., Cumhuriyet Caddesi

Düzgün oranlarda tasarlanmış olan yapının zemin katı Verem Savaş Dispanseri olarak kullanılırken, doğu cephesinden giriş verilen üst katlar Verem Savaş Derneği'ne ait birimleri barındırmaktadır. Dikdörtgen bir prizma şeklindeki kütesi ile köşe parseli tutan yapı, su basman seviyesine kadar, siyah-beyaz taş kaplanmış bir taban üzerine oturtulmuştur. Cephede, pencerelerin, çerçevesiz yatay bantlar içerisinde geriye çekilerek yerleştirilmesi ile yataylık vurgulanmıştır. Üst kata bağlantıyı sağlayan eğrisel merdiven, geometrik formlarla biçimlendirilmiş mozaik döşeme kaplaması ve kapı tasarımları, yapıda iç mekan kalitesini artıran detaylardır.

(D. Saban)

RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HASTANESİ

1969

Şaziment Arolat, Neşet Arolat, Hamit Alan
Belediye Evleri Mah., Turgut Özal Bulvarı

İnşa edildiği dönemde Adana kent merkezinden oldukça uzakta olan hastane, günümüzde yerleşim alanları ile çevrelenmiş durumdadır. Geniş bir bahçenin içine konumlandırılmış olan yapı 1969'da, Bayındırlık Bakanlığı'nın 500 yataklı hastane için açtığı proje yarışması sonucunda birincilik ödülünü alan Neşet-Şaziment Arolat ve Hamit Alan projesinin uygulanması ile elde edilmiştir. Doğu-batı aksında yayılarak inşa edilen yapı, kare biçimli avlular etrafına yerleştirilmiş birimler şeklinde tasarlanmıştır. Giriş aksından ulaşılan ve yükseltilmiş bir platform üzerinde oluşturulan ana avluyu çevreleyen dört blok bulunmaktadır. Bu blokların arasından devam eden uzun yaya aksları,

ana avludan daha küçük boyutlardaki kare avlular çevresinde yerleştirilmiş kütlelerden oluşan üç birime ulaşır.

(Seyhan Belediyesi, 2004)

(M. Berhun)

HUZUREVİ

1974-75, 1997

Ulvi Özdemir (1974-75), Cennet Uyduran (1997)

Huzurevler Mah., Alparslan Türkeş Bulvarı

1967 yılında açılan Adana Huzurevi, 1974-75 döneminde bugünkü yerine taşınmıştır. Ulvi Özdemir tarafından ön projesi yapıлып Bayındırlık İl Müdürlüğü tarafından düzenlenen özgün projede, L formunda iki katlı bir yapı mevcuttur. Yapının güneye bakan doğu-batı aksındaki kanadında huzurevi sakinlerinin önlerinde balkonlu olan odaları, kuzey-güney aksındaki kanatta ise idari birimler yer almaktadır.

1984 yılında binayı T formuna dönüştüren, odaları yine güneye bakan üç katlı bir ek yapılmıştır. 1997 yılında Huzurevi'ne yedi adet ikiz ev ilave edilmiştir. Bir sokak üzerine yerleştirilmiş olan bu ikiz evlerde konaklayan sakinlerle birlikte Huzurevi'nin kapasitesi 174 kişiye ulaşmıştır. Akdeniz iklimine uygun bir şekilde tasarlanmış olan yapılar kompleksi geniş bir bahçe içerisinde yer almaktadır.

(D. Saban)

1997 yılında ilave edilen ikiz evler

1984 yılında ilave edilen Blok

ULAŞIM VE KONAKLAMA YAPILARI

Gar Binası, T.C.D.D. Bakım Atölyesi ve Lojmanları 86,87
Orduevi Misafirhanesi 88
Bekir Sapmaz Erkek Öğrenci Yurdu 89
Öz Otel 90
Lüks Otel 91
Otel Santral Palas 92
Şakirpaşa Havaalanı 93
Hacı Sabancı Kız Öğrenci Yurdu 94
Seyhan Oteli 95
Merkez Otogar 96
HiltonSA Oteli 97

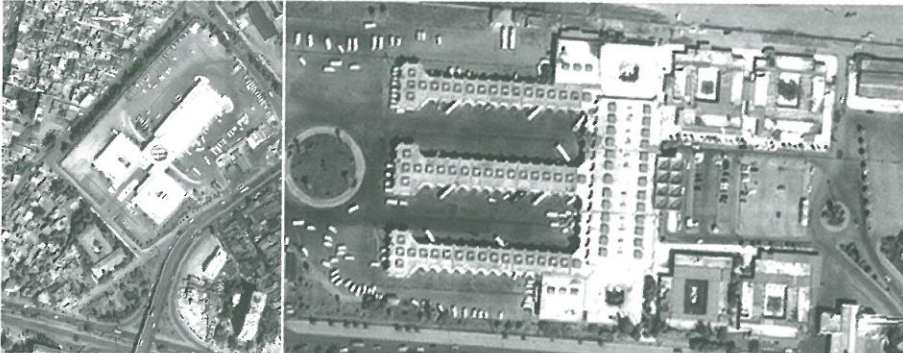

1886'da işletmeye açılan Adana-Mersin demiryolunun istasyon binası, geleneksel merkezin kuzeybatısında, o dönemdeki iskan alanlarının hemen dışında inşa edilmiştir. Bu hattın Berlin-Bağdat demiryoluna eklenmesi ile doğuya doğru açılan yeni hat üzerinde inşa edilen istasyon binası (1911) kentin kuzeye doğru gelişimini hızlandırmıştır (Toksöz ve Yalçın, 1999). Bu hatlar ve Gar Binası, Yeni Türkiye Cumhuriyetinin, demiryollarının geliştirilmesine verdiği önemin sonucu olarak devlet tarafından satın alınmış ve sonrasında çeşitli ilave binalarla geliştirilmiştir.

1950'lerde İstasyon Binası
(A. C. Özkan Arşivi)

Demiryolu binalarındaki bu gelişmeye karşılık Adana Otogarı, 1990'ların başına dek, kentin merkezinde, Arkeoloji Müzesi'nin kuzeyinde yer alan bölgede, son derece niteliksiz binalarda faaliyet göstermiştir. 1992'de, kentin D-400 (T. Cemal Beriker Bulvarı) üzerinden batı girişinde yeni Merkez Otogar'ın tamamlanmasının ardından, doğuda Yüreğir Otogarı'nın da açılması ile gereksinimlerin, en azından mekansal büyüklük olarak karşılandığı görülmektedir.

Yüreğir Otogarı ve Merkez Otogar (Seyhan Belediyesi, 2004)

1937’de hazırlanan ve 1940’ta onanan Jansen Planında kentin batı ucuna yerleştirilen Havaalanı, kentin batıya doğru ilerlemesini önemli ölçüde durdurmuştur. Havaalanı binalarının 1970 ve 1990’larda yapılan eklerle çağdaş gereksinimlere uygun biçimde büyütüldüğü ve modernize edildiği görülmektedir.

Adana kentinde, ekonomik ve sosyal yapının bir yansıması olan ve yoğunlukla tarihi merkezde inşa edilen otel binaları, ayrı bir önem taşımaktadır. Özellikle 1940’lar ve 1950’lerde, pamuk hasadından sonra, çevre köy ve kasabalardan kente alım-satım yapmaya gelen ziyaretçilerin konaklayacağı çok sayıda otelin inşa edildiği görülmektedir. Üç-beş katlı olarak inşa edilmiş bu otellerin genelde gri mozaik sıvalı cepheleri son derece yalın çizgilerde ele alınmıştır.

Bu otellerin yanı sıra kentte yaygınlaşan eğitim kurumlarında öğrenim görmek üzere Adana’ya gelen öğrenciler için bu dönemde inşa edilmiş çok sayıda yurt örneği de bulunmaktadır. Bu yapıların tasarımlarının, dönemin yenilikçi modern konut örneklerine oranla oldukça sade ve tutucu olduğu görülmekteyse de, Bekir Sapmaz Öğrenci Yurdu (1964) gibi, modernist yaklaşımı benimsemiş örneklerle de rastlanmaktadır. 1980’lerden sonra inşa edilen Seyhan Otel (1984) ve HiltonSA Otel (2001) gibi konaklama yapılarının ise, yapım teknolojisindeki gelişmeleri yansıtan çok katlı bloklara dönüştüğü görülmektedir.

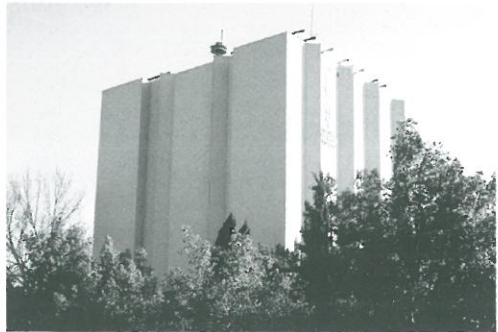
Otel Çeltik Palas (M. Berhun)

Otel Kristal Palas (D. Saban)

HiltonSA Otel (D. Saban)

Sabancı Teknik Öğrenci Yurdu (M. Kaplan)

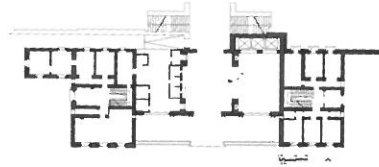

1911

Uğur Mumcu Meydanı

Tescilli olan yapı gerek nitelikli detayları, gerekse anıtsal ifadesiyle Birinci Ulusal Mimarlık Döneminin Adana'daki en seçkin örneklerindedir. 1902'de Konya-Yenice, 1911'de de Fevzi Paşa-Adana demiryolu hattını yapan Alman bankası tarafından inşa ettirilmiştir. 1912'de işletmeye açılmış olan Adana Gar Binasının bulunduğu Adana-Fevzipaşa Hattı, 1933'te devletçe satın alınmıştır. Yiğma yapım tekniği ile taş malzeme kullanılan yapıda planda ve cephede simetrinin hakim olduğu görülür. Binanın ana kütesinin son katı 1944'te yapılan bir ilavedir. Bu ilave kat Bölge Müdürlüğü büroları olarak kullanılmış, 1976'da müdürlüğün yeni binaya taşınmasının ardından da lojman olarak kullanılmaya başlanmıştır (Durukan Kopuz, 1999). Ön cephesi boyunca payandalarla taşınan saçakla yataylık etkisi güçlendirilen orta kütlede yer alan ve iki yanında çini pano süslemeler bulunan sivri kemerli giriş kapısından bekleme salonuna ulaşılır. Salonun tavanı oldukça yüksek tutulmuş ve dekoratif alçı kabartma desenleri ile bezenmiştir. Bekleme salonundan peronlara merdivenlerle ulaşılmaktadır. Orta kütleli sınırlayan köşe kuleleri oluşturan

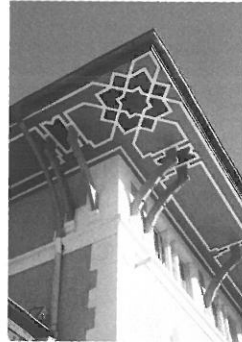
lojmanların girişi yan cephelerden verilmiştir. Yapının köşeleri ve düşey pencere hatlarını belirleyen taş işçiliği, kemer alınlıklarında yer alan altıgen yıldız desenli çini panolar ile geniş saçakların alt yüzlerinde yer alan ahşap desenler ve süslemeler yapının karakteristik özellikleridir.

(Durukan Kopuz, 1999)

Gar binasının özgün hali (Başgelen, 1998)

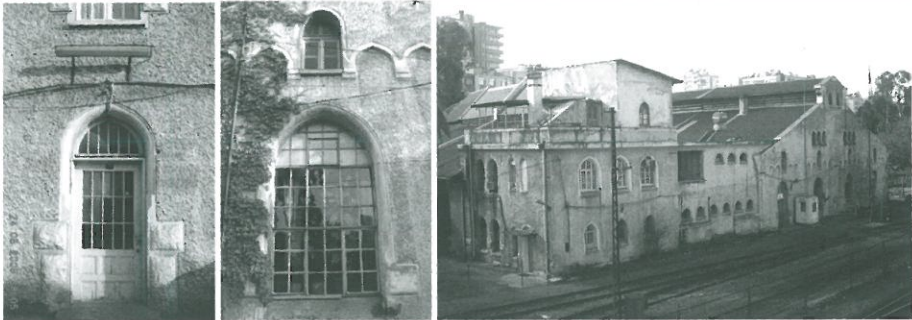

(D. Saban) (D. Saban)

Adana Gar binası ile birlikte çevresindeki lojmanlar da inşa edilmiştir. Öncelikle yöneticiler için düşünülen konutlar, iki katlı ve bahçeli gösterişli yapılar olarak tasarlanmıştır. Yığma yapım tekniğiyle ve iç sofalı olarak oluşturulmuş olan bu konutlar da, Gar Binası gibi, I. Ulusal Mimarlık Dönemi'nin seçkin uygulamalarıdır. Gar binası ile birlikte inşa edilen Bakım Atölyesi yay biçiminde

tasarlanmış kütleli ile dikkat çekici bir yapıdır. Yapının kapı ve pencereleri sivri kemerli açıklıklarla oluşturulmuştur. Serpme mozaik sıvalı yapıda, pencere ve kapıların çevresi ile kütleli köşe noktalarında taş kaplama detaylar bulunmaktadır. Yapıya bitişik olarak inşa edilmiş olan personel sosyal birimlerinde de benzer cephe düzeninin benimsendiği görülmektedir.

Bakım Atölyesi Sosyal Birim pencere /kapı detayı (İ. Durukan) ve genel görünüm (D. Saban)

ORDUEVİ MİSAFİRHANESİ

1923

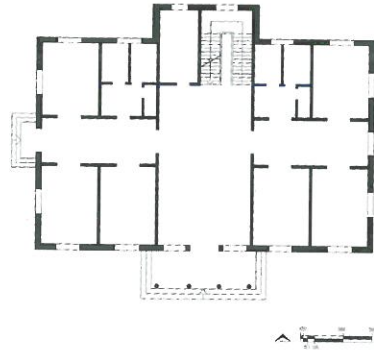
Reşatbey Mah., İnönü Cad.

Özgün fonksiyonu Miralay Mahmut Bey Konağı olan iki katlı yapı, yığma yapım tekniğinde, kesme taş kullanılarak inşa edilmiştir. Birinci ve ikinci kat döşeme ve tavan kotlarının tüm cephelerde silmeler ile ayrılması, ön cephede iki taraflı merdiven kolları ile çıkma altından ulaşılan girişin

kolonlarla vurgulanması, basık kemerli giriş kapısı, pencere açıklıkları ve bunları çevreleyen söveler yapıdaki belirgin dönem özelliklerindedir. Yapı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu tarafından korunması gerekli kültür varlığı olarak tescillenmiştir.

(I. Durukan)

(Durukan Kopuz, 1999)

(M. Berhun)

BEKİR SAPMAZ ERKEK ÖĞRENCİ YURDU

1949-1964

Zeki Yüzüak (1964 ilavesi)

Kayalıbağ Mah., Av. Turhan Arun Sokak

1949 yılındaki deprem neticesinde harap olan 5 Ocak İlkokulu'nun yerine 1949 yılında 27 öğrenciyi barındıracak şekilde iki katlı, açık koridorlu L formundaki kagir yapı inşa edilmiştir. Bu yapıda yatay sirkülasyonu sağlamakla birlikte balkon görevi gören açık koridor 1990'lı yıllarda kapatılarak, üst kat iki tarafta odaların bulunduğu ara koridorlu bir plan şemasına dönüştürülmüştür. 1964 yılında Zeki

Yüzüak tarafından tasarlanan ve sokak cephesiyle birlikte güney cephesini çevreleyen dört katlı yapılarla L formundaki yurt yapısı, iç avlulu bir dikdörtgen şemaya dönüşmüştür. Yeni yapı fonksiyon farklılıklarını cephe düzeninde yansıtmakta ve özellikle giriş kapısında öne çıkan kolonlar, malzeme kullanımı ve yatayda girişi tanımlayan bant tasarımıyla özgün bir nitelik sergilemektedir.

1964'te inşa edilen ilave bina (D. Saban)

Özgün yurt bloğu (Musa Fotoğrafçılık Arşivi)

(D. Saban)

1952

Ali Rıdvan Arsever

Çınarlı Mah., İnönü Caddesi

Kentin ticaret merkezinin önemli caddelerinin kesişim noktasında yer alan yapının doğu ve güney cephelerine odalar yerleştirilmiştir. Yapıda, katlar arasındaki bağlantı, kütlelerin tam ortasındaki dikdörtgen merdiven kovanına sahanlıksız olarak yerleştirilmiş olan gösterişli, eğrisel bir merdiven ile sağlanmıştır. Merdivenin çevresindeki koridorlar ile odalara ve müşterilerin ortak kullanımına açık olan ıslak hacimlere ulaşılmaktadır. Her katta 3.00x4.00 m. boyutlarındaki iki kişilik odalardan dört, 2.50x3.00 m. boyutlarındaki tek kişilik odalardan dört adet olmak üzere toplam sekiz oda bulunmaktadır. Odalarda, kat yükseklikleri

fazla tutularak ve Fransız balkonu şeklinde çift kanatlı kapılarla dışa açılma sağlanarak Adana'nın sıcak iklimine uygun çözümler geliştirilmiştir. Otelin cephelerinde bulunan balkonlar, 1970'lerin ortalarında gerçekleştirilen tadilat sırasında kapatılarak odalara dahil edilmiş, çift kanatlı kapı şeklindeki açıklıklar da pencere boyutlarına çekilmiştir. Yapının inşasında Kozan yöresinden gelen tuğlalar ve Rusya'dan getirilen çimento kullanılmıştır. Otelin cephesi taraklanmış mozaik sıva ile kaplıdır. Yemek servisi verilmediğinden yapıda mutfak bulunmamaktadır, ancak teras katında çamaşırhane düzenlenmiştir.

(D. Saban)

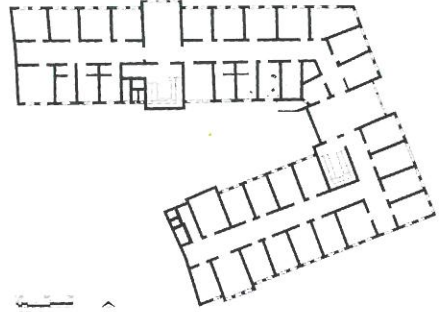

1957

Sarıyakup Mah., Ali Münif Yeğenağa Caddesi

Tarihi ticari merkezin en önemli noktalarından birinde yer alan otel, kesik bir U formunda yerleştirilmiş kütesi ile köşe parseli tutmaktadır. Bu kütenin ana caddeye bakan bölümleri üç katlı olarak oluşturulmuş, ara sokağa bakan kolu ise iki katlı olarak bırakılmıştır. Zemin kat dükkanlar, üst katlar ise yatak katları olarak ele alınmıştır. Cephelelerdeki estetik etki, çerçevelerle belirlenmiş ve yer yer kemerli olarak oluşturulmuş pencerelerin ritmik tekrarı ile elde edilmiştir. Otelin yatak katları bir koridor üzerine iki taraflı olarak dizilen odalardan ve ortak dinlenme salonu ve ıslak hacimlerden oluşan plan şemasına sahiptir. Bu şemada, birkaç kişinin bir arada konaklayacağı büyük odalar cadde cephesine yerleştirilmiş, içinde ıslak hacim bulunan tek kişilik küçük odalar ise, kütenin ortası boş bırakılarak

elde edilmiş olan geniş iç avluya yönlendirilmiştir. Büyük dut ağaçları ile kaplı bu avlu, günümüzde, çevre esnafın sıcak yaz günlerinde serinlemek için kullandığı bir mekana dönüşmüştür. Otel ise 1998 Depremi sonrasında terkedilene dek kullanılmıştır.

(Mimarlık Bölümü Arşivi)

(O. Erman)

1957

Karasoku Mah., Abidinpaşa Caddesi

Adana'nın ilk büyük otellerinden olan yapının kullanımına bir süre ara verilmiş, 1997'de tekrar faaliyete geçirilmiştir. Abidinpaşa Caddesi'nin bitişik nizamdaki dört katlı yapılaşmasına uygun olarak inşa edilen otel, uzun cephesi ve köşeyi oval bir biçimde dönen kütle ile caddenin en önemli yapılarından birisidir. Yapıda zemin kat dükkanlara ayrılmıştır. Cephede üst katlarda her bir oda bölümlenmesini tarifleyen üç kat yüksekliğindeki düşey elemanlar, yapıyı çepeçevre saran geniş saçakla son bulur. Pencereler ise bu düşey

bölünmelerin içinde ritmik bir biçimde tekrarlanan elemanlardır. Yapının planı, uzun ve geniş koridorlar üzerinde, cadde cephesine banyolu odalar, arka cepheye ise banyo bulunmayan odaların yerleştirildiği bir şema doğrultusunda oluşturulmuştur. Yapıda üst katlara bağlantıyı sağlayan çekirdek, kütlelerin tam ortasına yerleştirilmiştir ve rahat eğrisel merdiveni ve bu merdivenin sarmaladığı açık asansörün sık dövme demir detayları ile dikkat çekmektedir.

(Mimarlar Odası Arşivi)

ŞAKİRPAŞA HAVAALANI

1971

Şakirpaşa Mahallesi

Adana Havaalanı 1937 yılında sivil-askeri havaalanı olarak hizmete girmiş ve 1956 yılında sivil havaalanı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Havaalanının özgün terminal binası, 1997 tarihinde dış hatlar terminalinin inşa edilmesinden sonra 1998'de iç hatlar terminali olarak yeniden

düzenlenmiştir. Bu düzenleme sırasında mevcut binaya dört paralel aks ilave edilerek VIP salonları, giriş çıkışlar, iç hatlar fonksiyonları ve idari bürolar tesis edilmiştir. Yeni iç hatlar terminali iki katlı betonarme bir yapıdır. Dış hatlar terminali ise 6,500 m² alanı kaplayan prefabrikte bir yapıdır.

Dış Hatlar Terminali (Yüksel İnşaat Arşivi)

(M. Baitacı Arşivi)

HACI SABANCI KIZ ÖĞRENCİ YURDU

1974

Fethi Dağlık, Metin Eren

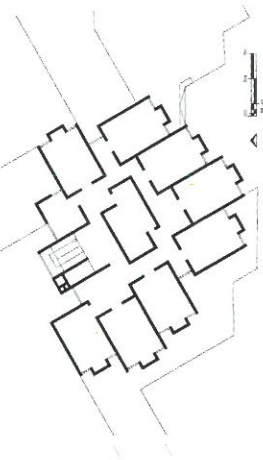
Kurtuluş Mah., Cumhuriyet Caddesi

Yapı 1966 İmar Planı ile getirilen TAKS/KAKS emsal düzeni uygulamasının ilk örneklerindedir ve serbest yükseklik avantajı mimari tasarımı şekillendiren etkenlerden olmuştur. Yapının tasarımında, özellikle 1960'larda inşa edilen konaklama yapılarında hakim olan, parçalı kütle anlayışının benimsendiği görülmektedir. Plan çözümüde zemin ve asma katta aralarında Türk Hamamı'nın da bulunduğu ortak hacimler yer almaktadır. Yurt odaları kaydırmalı kütleler olarak, gruplar halinde ele alınmıştır. Cephede, yapının pencerelerine düşey greyaj alüminyum detay uygulanarak sağır yüzeylerin gerisinde tutulan pencereler gölgelenmiş ve düşeylik vurgulanmıştır. Bu detayla ayrıca dışarıdan oda içlerinin görünmemesi de sağlanmıştır. Bayındırlık Bakanlığı'nın kurumsal yapılarda eğimli çatı uygulaması konusundaki ısrarı sonucunda farklı bir çatı konsepti oluşturulmuştur. Bu nedenle yapıyı oluşturan her bir kütlede eğimli çatısının farklı yükseklikte sonlandırılması, on katlı yapının çok daha narin bir şekilde

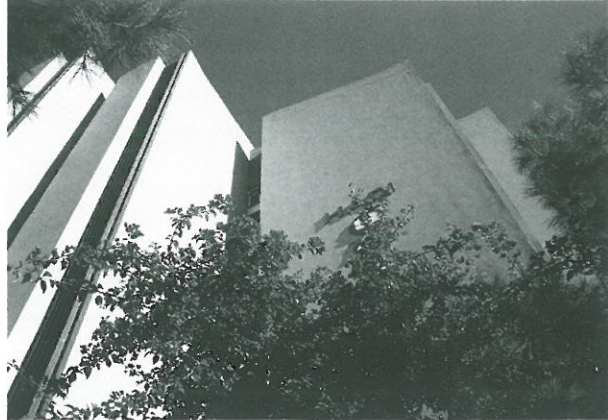
algılanmasını sağlamıştır. Odalar ağırlıklı olarak güneydoğu ve güneybatıya yönlendirilmiş, düşey sirkülasyon elemanları kuzeybatı cephesine çekilmiş, kütlede ortasına ise ıslak hacimler yerleştirilmiştir.

(D. Saban)

(Zeki Yüzüak Arşivi)

SEYHAN OTELİ

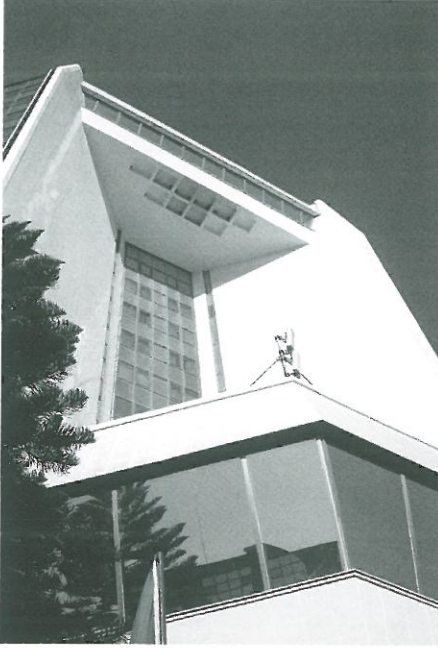
1990

Cengiz Eruzun

Reşatbey Mah., T. Cemal Beriker Bulvarı

Kent merkezinde yer alan otel 1990 yılında hizmete girmiştir. Otelin, zemin ve asma katta, ortak hacimleri barındıran kütesi kuzeydoğu köşesi pahlanmış bir karedir. Bu kütenin üzerine yerleştirilmiş olan yatak katlarında, odaların güney ve doğuya yönelmiş cepheleri vurgulanmış, pahlanan köşe ise geriye çekilmiştir. Odaların ön yüzleri tüm katlarda devam eden ve

düşeyliklerin vurgulandığı cam giydirme cephe ile oluşturulmuştur. Yapının tüm kütesi boyunca devam eden köşe pahtı, restoranın yer aldığı en üst katta, iddialı konsol ile sonlanır. Ancak bu katta da yapı düzgün bir dörtgene tamamlanmaz. Otelin, inşa edildiği dönemden bu yana, gereksinimler doğrultusunda, çeşitli eklerle büyütülmüş olduğu görülmektedir.

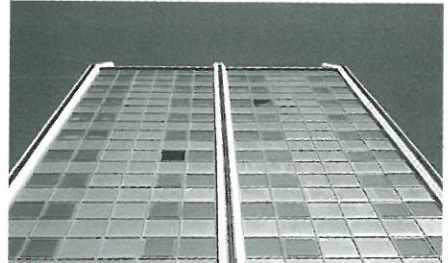
(D. Saban)

(M. Berhun)

(D. Saban)

1993

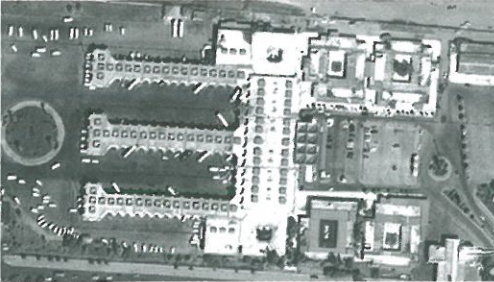
Vedat Dalokay, Bülent Berksan
Fevzi paşa Mah., T. Cemal Beriker Bulvarı

Özellikle taşıyıcı sistemi ile dikkat çeken Otogar binasının projeleri 1979 yılında hazırlanmış ancak yapı 14 yıl sonra inşa edilerek faaliyete geçebilmiştir. 123,000 m²'lik bir alana yayılan komplekste, kafeterya ve lokantalar, cami, PTT, banka şubeleri ve alışveriş birimleri 34,000 m² kapalı alan içinde bulunmaktadır. Otogarda aynı anda 52 otobüs, 20 minibüse hitap

eden 6000m²'lik kapalı alanlı peronlar, 3000 m²'lik kapalı alanlı garajlar, 1300 m²'lik kapalı alanlı bakım-onarım birimi mevcuttur (Adana Ticaret Odası, 1998). Sıcak iklim koşulları göz önüne alınarak, yolcuların kullanımı için tasarlanan mekanlar açık ve yarı açık olarak çözümlenmiştir.

(M. Berhun)

(Seyhan Belediyesi, 2004)

(M. Berhun)

HİLTONSA OTELİ

2001

Cannon Architects, Yasemin Özbek
Cumhuriyet Mah., Hacı Sabancı Bul.

Cannon Architects tarafından tasarlanan Tursa Kongre Merkezi'nin uygulanan tek yapısı olan HiltonSA Otel, Yüreğir'de Sabancı ailesine ait un fabrikasının yerinde inşa edilmiştir. Seyhan Nehri'nin kıyısında ve Roma Dönemi'nden günümüze ulaşan Taşköprü'nün kenarında yer alan yapı, 17 katta 308 odayı barındıran otel bloğu ve

onu zeminde çevreleyen toplantı odaları, restoranlar ve spor tesislerinden oluşan iki katlı yapıdan oluşan bir kompozisyon içinde kurgulanmıştır. Cam giydirme cephe uygulaması ve çatıda kolonlar üzerinde yükselen iki dairesel kule yapının ağır kütlesini az da olsa hafifletmiştir.

(M. Berhun)

(Mimarlar Odası Arşivi)

(M. Baltacı)

ÜR ETİM Y APILARI

Milli Mensucat Fabrikası	102
Adana Elektrik Şirketi Binası	103
Belediye Mezbahası (Kanara)	104
Güney Sanayi Fabrikası	105
Seyhan Hidroelektrik Santrali	106
Bossa Fabrikası ve Lojmanları	107
SASA Fabrikası ve Lojmanları	108
Tekel Fabrikası	109
İMSA Meşrubat Fabrikaları (Elvan & Coca-Cola)	110
Çukobirlik Fabrikası ve Genel Müdürlük Binası	111
Temsa Fabrikası Yemekhanesi	112
Sunar Mısır Fabrikası İdare Binası	113
Dupont-SA Araştırma-Geliştirme Merkezi Binası	114

XIX. yüzyılın ikinci yarısında Çukurova'nın bataklık alanlarının ıslah edilmesiyle bölgeye kazandırılan verimli tarım arazilerinde üretimin hızlanması ve Adana-Mersin demiryolunun inşa edilmesi sayesinde ürünlerin dünya pazarına daha kolay açılabilmesi Adana'da tarıma dayalı sanayi yatırımlarının önünü açmıştır. Özellikle Bahri Paşa dönemi Adana'da sanayi atılımının gerçekleşmesi ve çırçır fabrikalarıyla birlikte büyük kapasiteli iplik fabrikalarının kentin etrafına yerleştirilmesiyle kendisini gösterir.

Kentin ilk üretim tesislerinden birisi 1855 yılında Tırpani Kardeşler tarafından kurulan Çırçır ve Prese İşletmesidir. 1869 yılında bu işletmeye 2688 iğlik bir iplik ünitesi ve birkaç dokuma tezgahı ilave edilmiştir. 1885 yılında Sümerbank Dokuma Fabrikası ve 1906 yılında ise Aristidi Kozma Simyanoğlu evlatları tarafından 1800 iğlik ikinci iplik tesisi kurulmuştur.

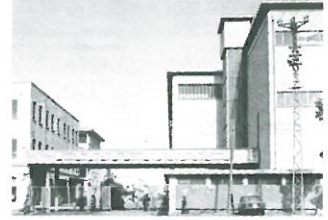
Cumhuriyetin ilanını takip eden ilk on yıl içerisinde kamusal üretim yapılarının inşası önem taşımıştır. Bu dönemde kurulan Elektrik Üretim Dağıtım Tesisi (1929) ve Belediye Mezbahası (1930) farklı mimari stilleriyle dikkat çeken yapılardır. Seyhan Nehri üzerinde Hidroelektrik Santrali'nin (1953-1956) ve sulama kanallarının inşa edilmesiyle tarım arazileri daha verimli hale gelmiş, buna paralel olarak bölgedeki tarıma dayalı sanayi tesislerinin sayısında hızlı bir artış olmuştur. BOSSA Fabrikası (1951), Özbucak Fabrikası (1974) ve Çukobirlik Fabrikası (1977) bunlardan bazılarıdır ve yapım sistemleri açısından öncü özellikler göstermektedir. Örneğin Özbucak Fabrikasında B450 kalitesindeki ön gerilimli hiperbolik paraboloid kabuklar prefabrike yapım sisteminin esasını oluşturur ve tek eğrilikli paraboloid yüzeysel strüktür sistemlerin Türkiye'deki ilk örneğidir.

Çukobirlik Fabrikası İdari Binası
(D. Saban)

Bununla birlikte Adana Çimento Fabrikası (1957), Süt Kurumu Fabrikası (1968), SASA Fabrikası (1966), Adana Sigara Sanayi (1970) ve Elvan ve Coca-Cola Fabrikası (1973) gibi farklı alanlarda üretim yapan diğer işletmeler Adana'yı Tarsus ve Ceyhan'a bağlayan doğu-batı aksındaki D-400 Karayolu üzerinde tesis edilmiştir. Bu fabrikalar genelde akılcı planlamaları ve titizlikle düşünülmüş detayları ile modern mimarinin nitelikli örnekleridir.

Güney Sanayi Fab.
(1973 Adana II Yılığ)

Süt Kurumu Fabrikası (D. Saban)

Tekel ve Coca Cola Fabrikaları
(I. Durukan)

Üretim yapılarının verimli tarım arazileri üzerindeki yayılımı 1973 yılından itibaren kentin doğusunda tarıma elverişli olmayan arazide kurulan Hacı Sabancı Organize Sanayi Bölgesi'ne kaydırılmıştır. Burada inşa edilen tesislerin bazıları gerek yapım sistemleri ve gerekse idari yapılarının mimarisiyle özgün örnekler sunmaktadır.

D-400 Karayolu'nun havadan görünümü (Seyhan Belediyesi, 2004)

1907

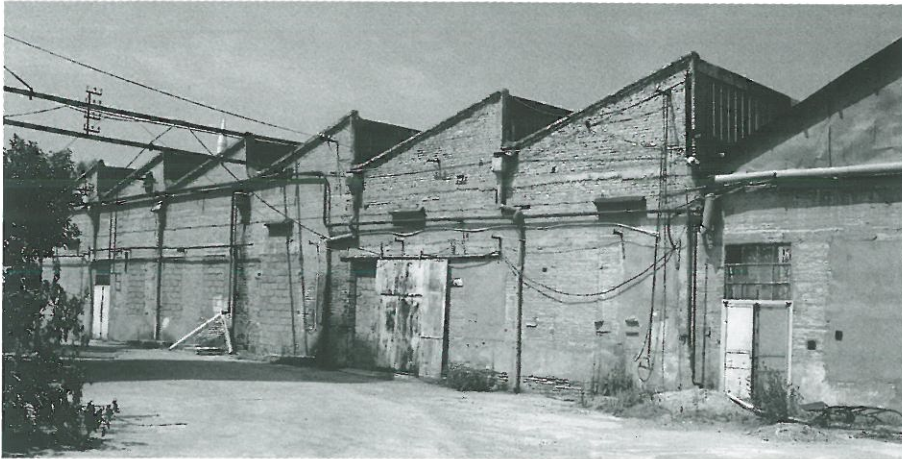
Döşeme Mahallesi

1907'de Ermeni Aristidi Kozma Simyanoğlu tarafından Simyanoğlu Fabrikası adıyla kurulmuştur. Azınlıkların mübadelesi sonrasında fabrika ilk sahipleri tarafından devredildiği Fransız şirketi tarafından Milli Ticaret T.A.Ş.'ye kiralanmıştır. Daha sonra Milli Emlak İdaresine geçmiş ve adı Milli Fabrika olarak değiştirilmiştir. Cumhuriyet döneminde Atatürk'ten Adana'daki sahipsiz fabrikaları yeniden canlandırma talimatını alan Adana milletvekili Nuh Naci Yazgan, 1924'te vekillikten istifa ederek Adana'daki sanayi hamlesinin öncülüğünü üstlenmiş ve 1927'de işadamları Mustafa Özgür, Nuri Has, Seyit Tekin ile birlikte bir kaç yıl kapalı kalan fabrikayı Hazine'den satın alarak adını Milli Mensucat olarak değiştirmiştir. Fabrika, 1978 yılında biriken borçları nedeniyle tekrar Hazine'ye geçmiş ve üretime ara verilmiştir. 1983'te işadamı Mehmet Özüzümcü'ye 49 yıllığına kiraya verilen fabrikanın adı "Milsan Mensucat" olarak değiştirilmiştir. Yazar Orhan Kemal, Milli Mensucat fabrikasında uzun yıllar memurluk yapmıştır. Fabrika, romanlarına esin kaynağı olmuş ve ünlü romanı "Bekçi

Murtaza"'da bu fabrikanın gece bekçisini anlatmıştır. Yapı tuğladan inşa edilmiştir. Bir avlu etrafına yerleştirilmiş olan birimlerden giriş, idare ve yedek parça ambarı doğu cephede yer alır. Dokuma atölyelerinin oldukça büyük yer tuttuğu yapıda, sosyal tesis olarak yemekhane ve bir de kreş bulunmaktadır ki bu bir fabrika bünyesinde yer alan en erken kreş örneklerindedir.

(Seyhan Belediyesi, 2004)

(M. Kaplan)

ADANA ELEKTRİK ŞİRKETİ BİNASI

1928

E.L.G. Şirketi

Cemalpaşa Mah., Cevat Yurdakul Caddesi

Adana'nın elektrik ihtiyacının sağlanması için 1910 yılında Osman Vehbi adındaki bir girişimciye imtiyaz verilmiş, ancak adı geçen şahsın başarılı olamaması nedeniyle Adana Belediyesi 1927'de bu imtiyazı devren satın almıştır. 1928 tarihinde de Türkiye merkezi İstanbul'da, asıl merkezi ise Berlin'de bulunan Alman E.L.G. şirketiyle anlaşarak kentin ilk elektrik üretim santrali inşa edilmiştir. Santralin

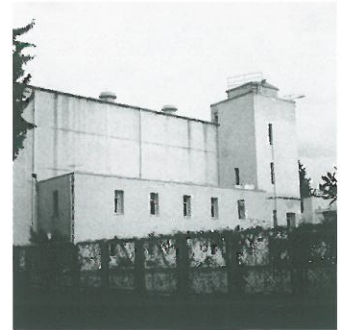
özgün halinde birisi yedek olmak üzere, her biri 1500 beygir gücünde iki adet dizel motor bulundurulmaktadır (Adana İl Yıllığı, 1967). İnşa edildiği dönemde son derece modern bir işletme olan Adana Elektrik Şirketi, mimarisiyle de dönemin özelliklerini yansıtmaktadır. Günümüzde santraldeki motorlar sökülmüştür ve bina bakım onarım amaçlı kullanılmaktadır .

(D. Saban)

(Akverdi, 1936)

(D. Saban)

BELEDİYE MEZBAHASI (KANARA)

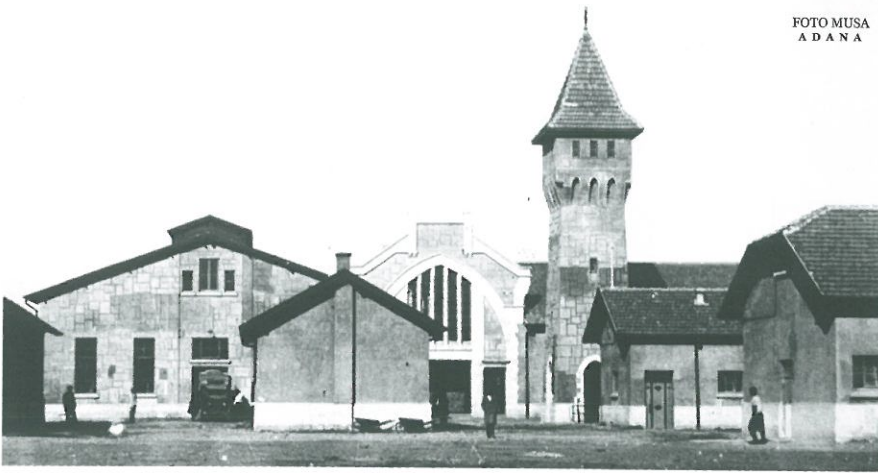
1930

Semih Rüstem

Seyhan Mah., 4 Sk.

Projeleri 1929 yılında hazırlanan yapının inşasına 1930'da başlanmış, 1932'de de işler bir halde Adana Belediyesi'ne teslim edilmiştir. Mezbaaha günde 300 küçük, 30 büyük hayvan kesimine uygun olarak tasarlanmıştır. Ayrıca günde 10 ton buz üreten buz fabrikası vardır. Tescilli bir yapı olan mezbaaha altı pavyon ve 18 metre yükseklikteki su kulesinden oluşmaktadır. Yapı tuğla kagir olarak inşa edilmiştir. Tavanlar çoğunlukla betonarme olarak uygulanmıştır. Eğimli çatılar, küçük

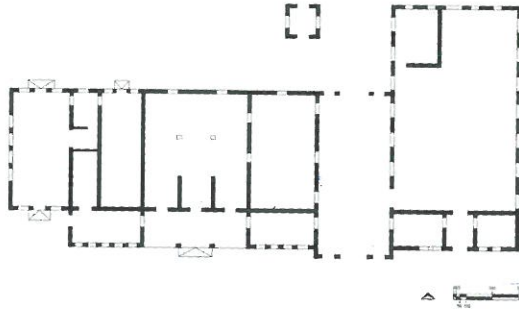
pavyonlarda ve betonarme tavanlar üzerinde ahşap, diğerlerinde ise demir kullanılarak inşa edilmiş ve üzeri kiremit kaplanmıştır. Yapının cephesi suni taş, su basmanlar ve süsleme ise yontma taştandır. Zeminler mermer mozaik olarak oluşturulmuştur. Yapıda kullanılan taşlar Tarsus taş ocaklarından gelmiştir (Semih Rüstem, 1933). Atatürk 28 Ocak 1933'te gezdiği yapıyı çok beğenmiş ve 'Kanara' adının verilmesini önermiştir (Adana Valiliği, 2003).

Yapının özgün hali (Musa Fotoğrafçılık Arşivi)

(V. Öztürk, A. Kardeş)

(Semih Rüstem, 1933)

GÜNEY SANAYİ FABRİKASI

1953, 1967

Zeki Yüzüak, Ertuğrul Arf (1967)

Ahmet Remzi Yüreğir Mahallesi

Güney Sanayi ve Ticaret İşletmeleri Türk Anonim Ortaklığı'nın Adana'da kurmuş olduğu iplik ve dokuma fabrikasının açılışı, dönemin Cumhurbaşkanı Celal Bayar tarafından yapılmış ve Bayar fabrikanın hatıra defterine şunları yazmıştır: "*Fabrika medenî ve mükemmel bir eserdir. Sahiplerine olduğu kadar memlekete, memlekete olduğu kadar sahiplerine hayırlı olmasını diler, bu uğurda hizmetleri geçenleri millî iktisadımız namına hararetle tebrik ederim*" (www.byegm.gov.tr). Güney Sanayi Fabrikası, tarıma dayalı sanayi yatırımlarının Adana'daki önemli örneklerindedir. Kurulduğu dönemde Türkiye'nin en büyük tekstil tesislerine sahip olan fabrika, 1950'lerin üretim yapılarına ek olarak 1967'de inşa edilen yapılar ve giriş saçağı ile özgün mimari

karakterine ulaşmıştır. Fabrika günümüzde, Başer Holding bünyesinde iplik ve kumaş üretimine devam etmektedir. Yapı inşa edildiği dönemin hakim mimarlık anlayışını tüm yalınlığı ile yansıtmaktadır.

(Seyhan Belediyesi, 2004)

(D. Saban)

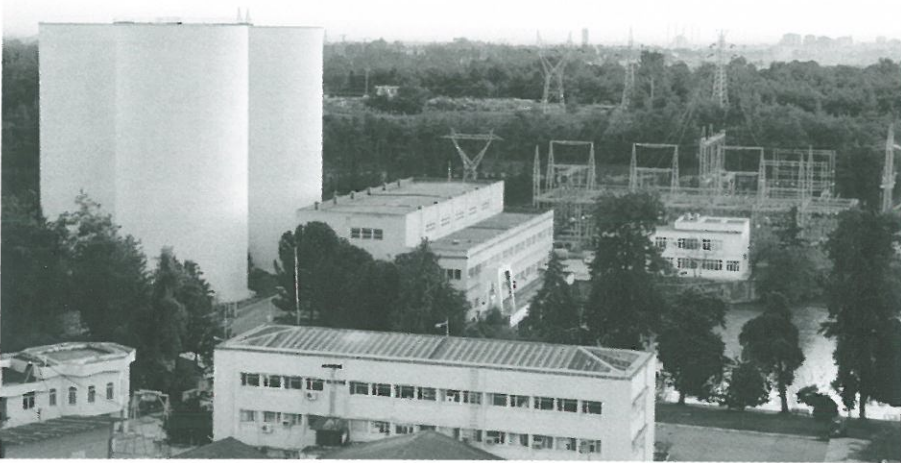
SEYHAN HİDROELEKTRİK SANTRALİ

1956

Knapen, Tippetts, Abbett, Mc Carthy

1930'ların ortalarına gelindiğinde ulusal ekonomi politikasının hedeflerinden birisinin 'Türkiye'yi elektrikleştirmek' olduğu ve bu dönemde birbiri ardına inşa edilmeye başlanan barajlar ve enerji santrallerinin, tasarımcıların ilgisini çeken yapılar olduğu görülmektedir (Bozdoğan, 2001). Bu gelişmelerin Adana'daki yansıması olarak 1943'te inşa edilen Seyhan Regülatörü (Eski Baraj) de faydacılığının yanı sıra etkileyici bir estetik anlayışla biçimlendirilmiştir. 1956 yılında inşa edilen

Seyhan Hidroelektrik Santrali bünyesinde yer alan baraj ile teknik ve sosyal amaçlı yapılarda da aynı anlayışın sürdüğü, ve tüm yapılarda yalın bir mimari dilin hakim olduğu görülmektedir. Çukurova Elektrik Genel Müdürlük Binası ise 1988 yılında tamamlanmıştır. Ulvi Özdemir ve Odil Eraslan tarafından tasarlanan yapıda manzaraya açılmak için kaydırılmış iki kütle ile oluşturulmuş bir plan şeması uygulanmıştır.

(M. Berhun)

Ulvi Özdemir'in Genel Müd. Binası Eskizi
(O. Eraslan Arşivi)

Seyhan Regülatörü (O. Erman)

BOSSA FABRİKASI ve LOJMANLARI

1951

Cumhuriyet Mah., İlbey Güneş Caddesi

Döneminin en önemli tekstil yatırımlarından birini barındıran BOSSA Fabrikası tesisleri, bünyesinde yer alan üretim yapılarının yanı sıra idari birimleri ve lojmanları ile de dikkat çekmektedir. İdari birimler, yola yaslanan iki katlı kütlede çözümlenmiştir. Bu kütlelerin ortasında, zemin katın boşaltılmasıyla elde edilen kemerli boşluk, fabrikanın ana girişini oluşturmaktadır. Bu

girişten, idari blok ile üretim tesisleri arasında düzenlenmiş olan ve birimler arasında geçişi sağlayan avluya ulaşılmaktadır. Fabrikanın yönetici lojmanları da idari blok gibi yol üzerine yerleştirilmiştir. Döneminin ilerici apartman çözümlerini barındıran bu lojmanlarda sadelikten kaynaklanan bir estetik yakalanmıştır.

(Hayat Mecmuası, 1973)

(D. Saban)

1966-1980'ler

Özdemir Akverdi, Ertuğrul Arf (Gn. Md. Binası), Zeki Yüzüak (Üretim Yap. ve Loj.)
Adana-Mersin Karayolu

Oldukça nitelikli yapıları bünyesinde barındıran fabrika, üretim yapılarının yanı sıra genel müdürlük binası ve lojmanlarının mimarisi ile de dikkat çekmektedir. Üretim yapılarından bazıları Zeki Yüzüak tarafından tasarlanmıştır. Üretim tesislerinin kuzeybatısında, D-400 Karayoluna yakın bir noktada inşa edilmiş olan Genel Müdürlük binası Özdemir Akverdi ve Ertuğrul Arf tasarımı bir yapıdır. 1980'lerde inşa edilen yapının düşey bölünmeler ile oluşturulan cephe kurgusunda pencereler geriye çekilerek yerleştirilmiştir. Bu binanın batısında yer alan lojmanlar ise ilk üretim tesisleri ile birlikte inşa edilmiştir. 1960'ların az katlı apartman örneklerinden olan bu bloklar, kolonlar üzerinde yükseltilmiş zemin kat ve kaydırmalı yüksekliklerde oluşturulan katları ile modern çizgiler taşımaktadır.

Genel Müdürlük Binası(İ. Durukan)

(Seyhan Belediyesi, 2004)

1950'ler, 1970'lerin başı

İlhan Arıkoğlu (Tütün Deposu)

A. Remzi Yüreğir Mah., T. Cemal Beriker Bulvarı

1895 yılında Tütün Rejisi tarafından kurulan Adana Sigara Fabrikası, 1925'te rejiden devlete geçtiğinde üretimi olmayan küçük bir atölye durumundaydı. Fabrikanın üretim kapasitesinin artırılmasına dönük yatırımlar sonucu, 1950'lerin sonlarında, işlenen tütün miktarı 3.000 tonun üzerine çıkmıştır. 1968 yılından itibaren, yeni tesisler inşa edilerek, fabrikanın modernleştirilmesi ve üretimin artırılması hedeflenmiştir. Bu kapsamda eski fabrika binası terk edilerek yeni binaya taşınmıştır. Eski bina daha sonra Adana-Tarsus yolunun genişletilmesi çalışmaları sırasında yıkılmıştır. 1976 yılında açılmış olan ve 44 dönüm arazi üzerine kurulan yeni fabrikanın bazı bölümleri 2005 yılında yenilenmiştir. Fabrika bünyesinde

yer alan yapılar arasında, İlhan Arıkoğlu tasarımı olan ve tütün deposu olarak kullanılan yapıda, 1950'lerin mimarlık anlayışı benimsenmişken; D-400 Karayolu'na daha yakın olarak konumlanan 3 katlı idari kütlede, 1960'ların sonunun hakim anlayışı izlenmektedir.

İdari Bina (İ. Durukan)

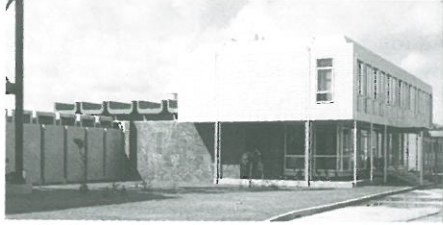
Tütün Deposu (İ. Durukan)

1969-1971

Ertuğrul Arf, Özdemir Akverdi

Adana-Mersin Karayolu

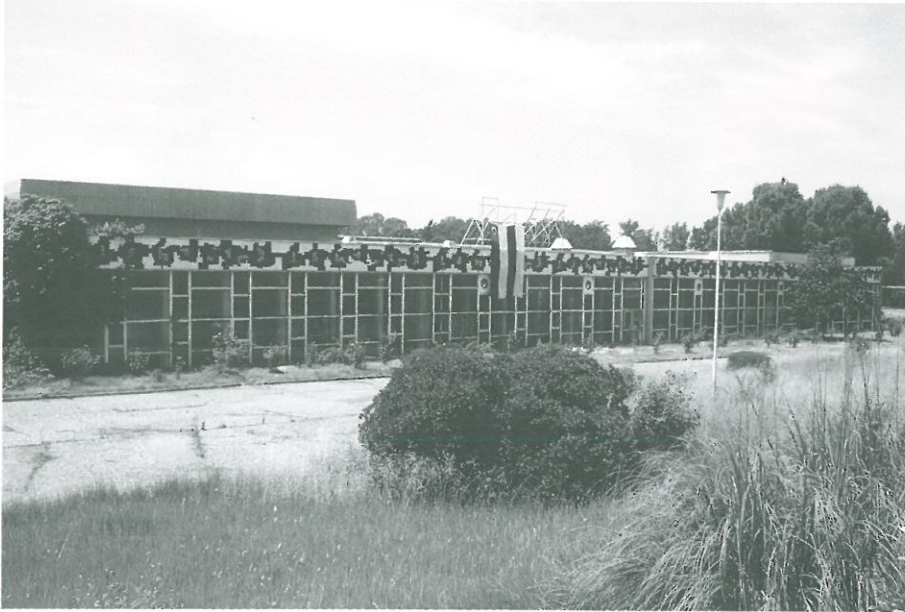
Yapının ön yüzünü oluşturan kuzey cephesinde üç ana blok yer alır. Bunlardan doğudaki blok portakal konsantre bölümü ve laboratuvarları içermektedir. Ortaya karşılama holü, ofisler, konferans ve toplantı salonu ile fabrika sahibinin çalışma, toplantı ve yatak odası ile banyosunun bulunduğu idari blok yerleştirilmiştir. Batıdaki blok ise üretim ve şişeleme bölümüdür. Fabrikanın güneybatısına ise dolum-boşaltım ve depolama bölümünü içeren blok yerleştirilmiştir. Bu birimlerden bağımsız olarak düşünülen yemekhane binasında da fabrikanın diğer yapılarında olduğu gibi modern mimarinin yalın çizgileri hakimdir. Fabrikanın ön yüzünde ve idari bloğun iç hacimlerindeki dekoratif seramik kaplamalar Prof. Sadi Diren tarafından tasarlanmış ve uygulanmıştır.

1970'lerde Elvan Fabrikası (Bülent Arf Arşivi)

Elvan Fabrikası (İ. Durukan)

Coca-Cola Fabrikası (Mimarlar Odası Arşivi)

ÇUKOBİRLİK FABRİKASI VE GEN. MÜD. BİNASI

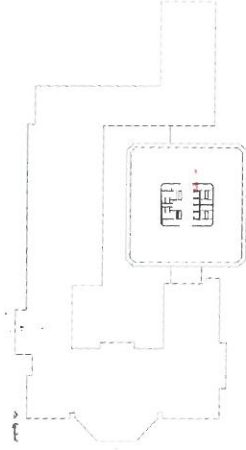
1974-79

Sey Mimarlık

Adana-Mersin Karayolu

Çukobirlik tekstil kombinasi, yağ kombinasyonunun batısı ve güneyinde entegre bir tesis olarak planlanmıştır. Kombina, yapıldığı dönemde Türkiye'de daha büyüğü olmayan, tek bir çatı altında oluşturulmuş iplik ve dokuma fabrikası ile boya ve apre fabrikasının yanı sıra idari ve sosyal merkez binalarını içermektedir. Üretim binalarında 25 m'lik açıklıklar çelik makaslar, daha küçük açıklıklar ise prekast U kirişlerle geçilmiştir. Genel Müdürlük binası ise, Çukobirlik Merkez Tesislerinin kuzeyinde yer alır. İnşa edildiği dönemde 16'sı büro katı olmak üzere toplam 21 kat yüksekliği ile Adana'nın en yüksek yapısı olan Genel

Müdürlük binasının zemin ve asma katlarında giriş holü, 266 kişilik oditoryum, 350 kişilik kafaterya ve teşhir salonları bulunmaktadır. Yapının taşıyıcı sistemi yerinde dökme betonarme olarak oluşturulmuştur. Yüksek bloğu çevreleyen ve prekast elemanlarla oluşturulan balkon, cephe temizliği, güneş kontrolü ve acil çıkışı gibi işlevleri karşılamaının yanı sıra yapıya görsel zenginlik katan bir elemandır. Genel Müdürlük binası ile birlikte toplam 64 yatak kapasiteli misafirhane ile hem açık hem de kapalı yüzme havuzlarını ve spor sahalarını barındıran spor tesisleri de inşa edilmiştir.

(M. Berhun)

(D. Saban)

TEMSA FABRİKASI YEMEKHANESİ

1998-99

Kaya Arıkoğlu (Yrd. Mim. Ş. Özal)
Adana-Mersin Karayolu

Bu yapı ile, TemSA Otomotiv Şirketinde çalışanların işçi, memur ve idari personel ayrımı olmadan yemek yiyebilecekleri bir ortak mekan yaratılması amaçlanmıştır. Tasarımın ana hedefi, çevresine uyumlu ancak kütleli ve mekansal anlamda mevcut yapılardan daha nitelikli bir yapı elde etmek olmuştur. Yapı alanının sınırlı olması nedeniyle, yemek salonu ve mutfak iki kata bölünmüştür. Zemin katta giriş,

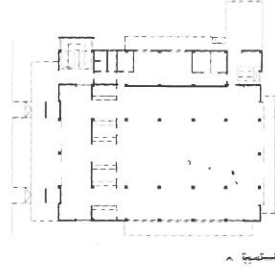
geniş bir konsol altından iki kapıyla sağlanmaktadır. Üst kata yönelmeyi sağlayan merdiven kovasının kütleli olarak abartılmasıyla da üst kat girişi vurgulanmıştır. Yemek yiyen personelin kuzey ve doğudaki yeşil alana bakarak dinlenebilmesini sağlamak amacı ile bu cepheler şeffaf yüzeyler olarak ele alınmıştır (Mimarlık Yıllığı 1, 2000).

(İ. Durukan)

(K. Arıkoğlu Arşivi)

(Mimarlık Yıllığı 1, 2000)

SUNAR MISIR FABRİKASI İDARE BİNASI

2003

Tülay Büyükdereli Çor
Adana-Mersin Karayolu

1986 yılında 70,000 m² alan üzerinde kurulmuş olan Sunar Mısır Fabrikası, mısır işleme kapasitesi en yüksek olan fabrikalardandır. İdari kütlenin yol cephesine sunum yapabilmesi için, mevcuttaki yapı, L biçiminde tasarlanan yeni kütle ile sarılarak, büyütülmüştür. Önemli mekanlar (bekleme salonu, toplantı odası, idari ofisler) konsol şeklinde öne çıkartılmış ve açık renge boyanmıştır.

Portakal bahçesini çok seven fabrika sahibinin ofisleri ve dinlenme odası, üst kattan bu bahçeyi seyretmektedir. Binanın bütününde çok farklı malzemeler kullanılmayarak mütevazılık sağlanmaya çalışılmıştır. İç mekanların dekorasyonunda da, mal sahibiyle birlikte yapılan seçimler sonucu bütünlük korunabilmiştir. (T. Büyükdereli Çor)

(İ. Durukan)

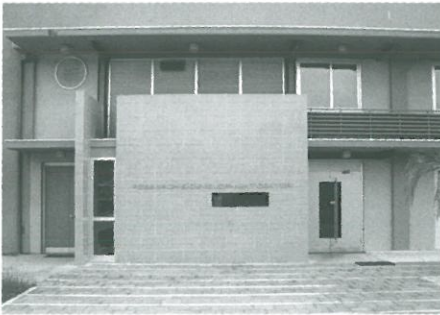
DUPONTSA AR-GE MERKEZİ BİNASI

2002-2003

Kaya Arıkoğlu (Yrd. Mim. Ş. Özal)
Adana-Mersin Karayolu

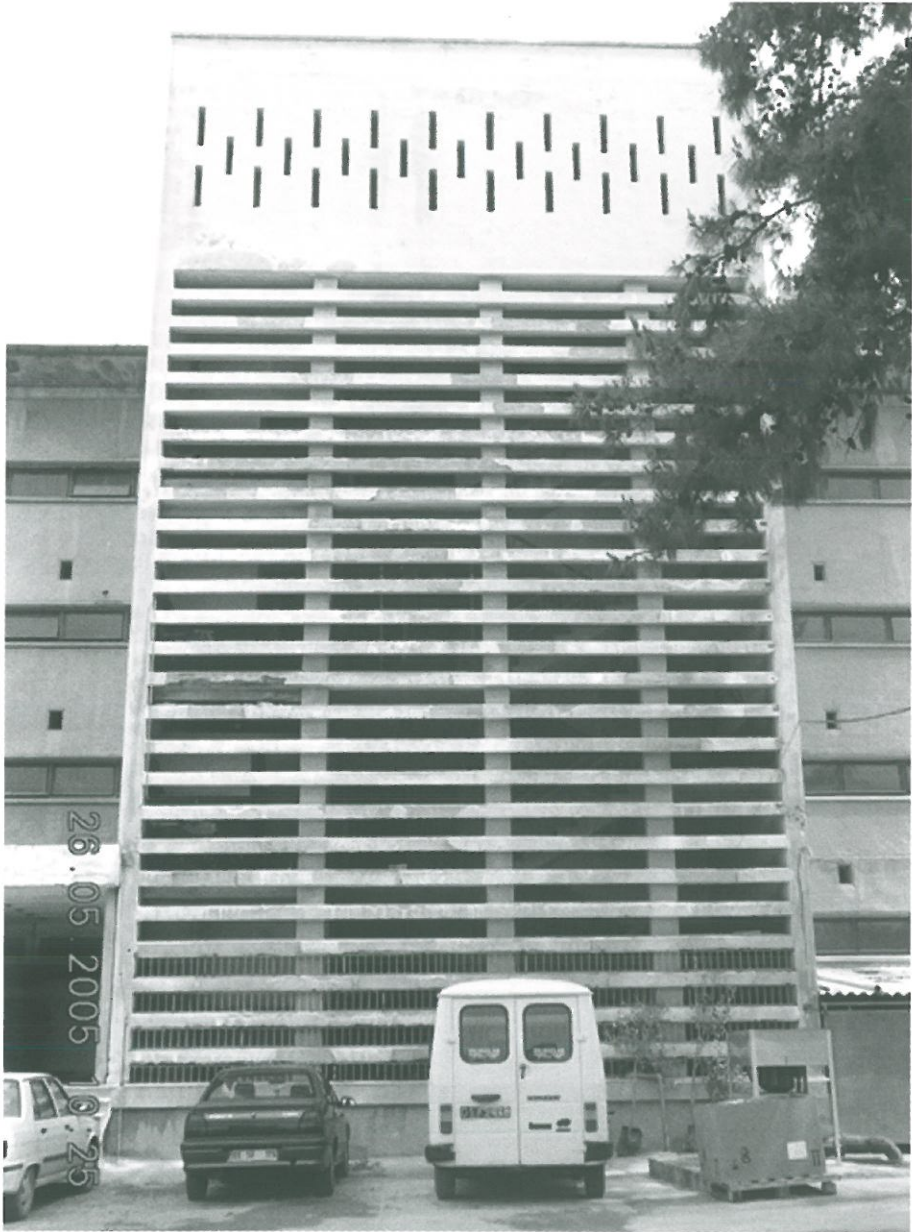
DuPont/SA şirketi, Araştırma Geliştirme Merkezi Projesi için, fabrikadaki mevcut depo binalarının kullanılmasını istemiştir. Başlangıçta bir depo binası yeterli görülmüşken, uygulama esnasında programın genişlemesiyle, mevcut deponun yanındaki depo binasının da kullanılması, bu depodaki mevcut SHE tesislerinin cephesi ve ön bahçenin düzenlenmesi de proje kapsamına eklenmiştir. Çelik taşıyıcı

sistem ve hafif beton (kompozit) döşemeli olarak tasarlanan yeni yapı, mevcut depoların prekast beton taşıyıcı sistemi ve sınırlı yüksekliğinin içine yerleştirilmiştir. Tek cepheden gün ışığı alabilen binada, çelik taşıyıcı sistem cephede kendisini ifade ederek binaya bir ritim kazandırırken, seramik kaplı masif duvarlar, yatay sistemi yere bağlamak ve girişi simgelemek için kullanılmıştır. (K. Arıkoğlu)

(K. Arıkoğlu Arşivi)

Tekel Tütün Deposu (İ. Durukan)

TİCARET YAPILARI

Nuri Has Pasajı	120
Ziraat Bankası ve Ek Binası	121
Adana Çiftçiler Birliği Binası	122
Defterdarlık Binası	123
Ticaret Borsası Binası	124
Vakıflar Sarayı	125
Akbank Merkez Şube	126
İş Bankası / Abidinpaşa Şubesi	127
İş Bankası / Kuruköprü Şubesi	128
Akbank Bölge Müdürlüğü Binası	129
Galleria Alışveriş Merkezi	130
Yağlıcı Plaza	131
CarrefourSA Alışveriş Merkezi	132
Halkbank	133
M1 TEPE Alışveriş Merkezi	134
Turkcell Adana Operasyon Merkezi	135
Opel Showroom ve Servis Binası	136
Adana Sanayi Odası	137

Adana'da, tarihi ticari merkezin ana nüvesini, 16. yüzyılda inşa edilmiş olan Ramazanoğulları Çarşısı oluşturmaktadır. Tarihi boyunca yoğun ekonomik aktiviteye sahip olan Çarşının, 19. yüzyıl sonu-20. yüzyıl başlarındaki dönemde, bölgede tarım ve tarımsal endüstri gelişmesinin ardından daha da canlandığı görülmektedir. Kentteki bu ekonomik gelişim sürecinin yansıması olarak merkezde yeni ticaret yapılarının inşa edildiği gözlenmektedir.

Adana'nın 20. yüzyılın sonuna dek tek merkezli bir gelişim göstermesi ve tarihi merkezin, kentin tek ticari merkezi olma özelliğini devam ettirmesi sonucunda yoğunlaşma yaşanan merkezde, tarihi yapıların yanı başına, yeni gereksinimleri karşılayacak yapılar inşa edilmiştir. Bu süreç genel anlamda düzensiz bir yapılaşma ile sonuçlanmış olmasına rağmen, nitelikli denemeler de bu yapılaşma içinde kendisine yer bulmuştur.

Özellikle Abidinpaşa Caddesi boyunca ve Kuruköprü civarında inşa edilmiş olan bu yapıların 1920-1960 dönemine ait erken örneklerinde, yaygın mimari anlayışta ve yapım tekniklerinde ulusal ölçekte yaşanan değişimler rahatça izlenebilmektedir. Ziraat Bankası binasının (1925) I. Ulusal Mimarlık anlayışında, Çiftçiler Birliği (1940'lar sonu) ve Adana Ticaret Odası binasının (1950'ler) ise II. Ulusal Mimarlık anlayışında tasarlandığı görülmektedir. 1960'lar yapılarında ise, gerek kentin yeni gelişen bölgelerinde inşa edilen Borsa Binası (1961), gerekse tarihi ticari merkezde yer alan Yapı ve Kredi Bankası, Vakıflar Sarayı (1961) gibi yapılarda, modern mimarinin detaylarının tüm yalınlığı ile uygulandığı gözlenmektedir. Yeni inşa edilen bu yapıların yanı sıra, Nuri Has Pasajı (1949) gibi, mevcut 19. yüzyıl yapılarının ticari işleve uyarlanması ile elde edilmiş etkileyici örnekler de bulunmaktadır.

Yapı Kredi Bankası (D. Saban)

Ziraat Bankası (M. Berhun)

1960'lar sonu-1980 döneminde ise özellikle banka ve büro yapılarının yaygınlaştığı, ve büyük çoğunluğu tarihi ticari merkezde yer alan Kemal Özgür İşhanı , Akbank Merkez Şube ve Pamukbank Merkez Şube gibi örneklerin modern mimarinin nitelikli uygulamaları olduğu görülmektedir. Merkezde günümüze değin devam etmekte olan ticari yoğunluğun 1980'lerdeki yansımaları da, İş Bankası binası (1981) gibi nitelikli uygulamalardır. Bu sürecin sonunda, özellikle banka binalarının yoğunlukla yer aldığı Abidinpaşa Caddesi, halk arasında 'Bankalar Caddesi' olarak isimlendirilmeye başlanmıştır.

1980'lerin sonlarından itibaren, inşa edilmeye başlanan çok katlı mağazaların, Yağlıcı Plaza (1995) gibi belirli bir mimari akımın izinden giden örneklerinin yanı sıra, özellikle Çakmak Caddesi üzerinde niteliksiz uygulamalarla yaygınlaştığı görülmektedir. Bu dönemde Demirbank, Vakıfbank, Akbank Bölge Müdürlüğü gibi çok katlı büro yapılarının, tarihi merkezin dışında, özellikle D-400 Karayolu boyunca ve Atatürk Caddesi üzerinde inşa edildiği gözlenmektedir. Çeşitli mimari tarzlar benimsediği görülen bu yapılardan Demirbank binası, kentteki ilk garaj asansörüne sahip olması sebebiyle önemlidir.

Bunun yanı sıra Galleria (1991) gibi kent içi, Carrefoursa ve M1 Tepe gibi kent dışı alışveriş merkezlerinin inşası ticaret binalarında yeni yönelmeler oluşturmuştur. 1990'larda D-400 Karayolu üzerinde inşa edilen oto showroom binaları da kentteki ticari yapılara çeşitlilik katmıştır.

Demirbank Binasi
(D. Saban)

Ford Toronto Showroom
www.arkitera.com

Vakıfbank Binasi
(D. Saban)

19. yy-1949

Karasoku Mah., Saydam Caddesi

Kentin ticaret merkezinde, geniş bir parsele ortası boşluklu olarak yayılan kütle ve uzun cadde cephesi ile dikkat çekmektedir. Ermeni Mektebi iken sonrasında Askeri Hastane olarak kullanılan ve Özel İdare'ye ait olan bu yapı, Ocak 1949'da Nuri Has tarafından satın alınmıştır. Üst katı bürolar, alt katı 75 dükkandan oluşan iş hanına dönüştürülen yapı, Ekim 1949'da kiraya sunulmuştur (Yeni Adana Gazetesi). Yapının asma katındaki mekanlar, zemin kattaki dükkanlara aittir. Cephesi oldukça sade bir biçimde ele alınan yapının her iki yan cephesindeki giriş kapılarını tarifleyen taş kemerler önem taşımaktadır. Uzun cadde cephesinde ise dükkan girişlerini ve asma kat pencerelerini saran kemerler ile üst kattaki büro pencerelerinin tekrarlarından doğan bir ritim vardır. Kıрма çatısı kiremit kaplı olan yapı, korunması gerekli kültür

varlığı olarak tescillenmiştir ve günümüzde dükkan ve atölyelerle pasaj işlevi devam etmektedir.

(M. Berhun)

(D. Saban)

ZİRAAT BANKASI VE EK BİNASI

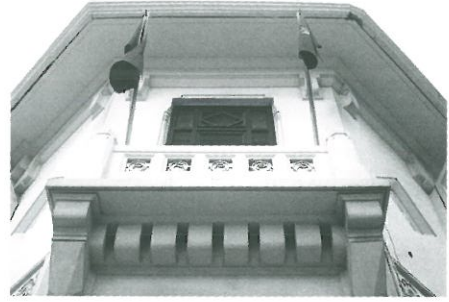
1925-1989

Ek Bina ve Restorasyon Suzan-Ozan Tüzün
Tepebağ Mah., Abidinpaşa Caddesi

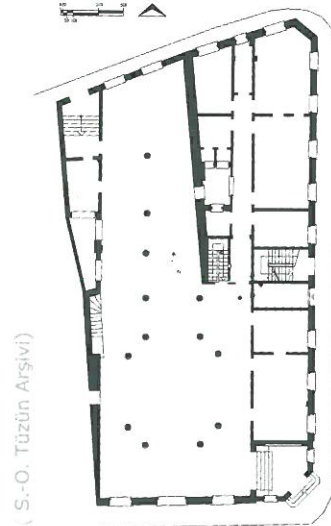
Cumhuriyetin ilk yıllarına ait dönem özellikleri taşımaktadır. Yapı, aynı üslubun devamı olarak üç ayrı etapta inşa edilmiştir. Bodrum kat ve iki normal kattan oluşan yapıda yığma yapım tekniği ile kesme taş malzeme kullanılmıştır. Ancak taş kaplamalı yüzeyi daha sonra sıva ile kapatılmıştır. İki cephe birleşimi kırılarak oluşturulan köşe girişi, üstte payandalı balkon şeklinde çıkması ile yapıya özgün nitelik kazandırmaktadır. Cephede belirgin desteklerle taşınan payandalı geniş saçaklar, girişinin her iki yanında yer alan kemerli pencereler, güney cephesi boyunca pencere aralarında izlenen manyerist pilastr ve değişik formlarda bezeme elemanlarının oluşturduğu süslemeler yapının diğer özgün detaylarıdır. 1978 yılında korunması gerekli kültür varlığı olarak tescillenen yapı 1980'lerin sonunda kapsamlı bir

restorasyon geçirmiş ve batısına eklene çağdaş bina ile kullanım alanı artırılmıştır. İki bina arasında iç mekanda bütünlük sağlamak amacıyla da ana binanın batısına açılan büyük boşluklar ek binada oluşturulan galerilere yönlendirilmiştir.

(D. Saban)

(D. Saban)

(S.-O. Tüzün Arşivi)

ADANA ÇİFTÇİLER BİRLİĞİ BİNASI

1940'lar sonu

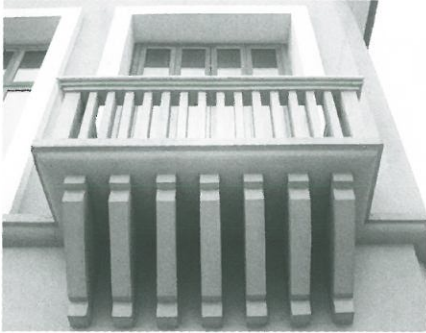
Ulucami Mah., Seyhan Cad. ve Abidinpaşa Cad. Kavşağı

Taşköprü'nün Seyhan İlçesi yönünde çıkışı ile Abidinpaşa Caddesi'nin başlangıcını oluşturan köşe parselde, iki katlı olarak inşa edilmiştir. Adana'da, Erken Cumhuriyet Dönemindeki tarımsal alandaki gelişme ve buna bağlı olarak oluşan sivil örgütlenme sonucu üretilmiş bir yapı olması ile önem taşır. Pencereleri çevreleyen söveler, katları

birbirinden ayıran silme ve taş balkon korkulukları yapının karakteristik öğeleridir. Özellikle balkon altındaki dizi konsol yorumu dikkat çekicidir. Yapı, 2003 yılında Ali Özler, Kaya Arıkoğlu ve Ertaç Özal tasarım ve uygulamasıyla kapsamlı bir onarım geçirmiştir.

(D. Saban)

(D. Saban) (S. Özler)

DEFTERDARLIK BİNASI

1957

Nuran Aksis, Atıf Ceylan, Muhlis Türkmen
5 Ocak Meydanı

Türk Ticaret Bankası Yardımlaşma Sandığı tarafından inşa ettirilmiş olan Defterdarlık binası, 1957 yılında dönemin başbakanı tarafından hizmete açılmıştır. İnşa edildiği dönemde sekiz katta banka ve iş hanından başka 200 yataklı bir otel ve büyük bir lokantayı da barındıran yapı yakın zamana kadar Defterdarlık olarak kullanılmıştır. Günümüzde 5 Ocak Meydanı'nın güney cephesini oluşturan modern çizgilere sahip yapının özgün halinde cephe kurgusu, modüler pencere düzeni ile yatay bir etki vurgulanacak şekilde organize edilmiştir. Tadilatı devam etmekte olan yapının yeni cephe kurgusunda ise yatay etki düşey sirkülasyonun cepheye yansıtılmasıyla kırılmış, modüler pencere düzeni de altta geniş şeffaf yüzeyler ve dairesel pencerelerle, üstte ise dairesel pencerelere ilave olarak farklı boyutlardaki pencere boşluklarıyla değiştirilmiştir.

(D. Saban)

1979'da Defterdarlık Binası
(M. Baltacı Arşivi)

(D. Saban)

TİCARET BORSASI BİNASI

1961

Zeki Yüzüak

Çınarlı Mah., Atatürk Caddesi

1961'de inşasına başlanan yapı 1963'te tamamlanarak kullanıma açılmıştır. Yaklaşık 500 m²'lik bir arsa üzerinde bodrum ve dokuz kat olarak inşa edilmiştir. Yapının ikinci ve yedinci katları Borsa idaresine tahsis edilmiş, sekizinci katı Borsa üyelerinin dinlenme okuma ve diğer sosyal gereksinimlerini karşılayacak biçimde, Borsa Kulübü olarak düzenlenmiştir. Diğer katlardaki yaklaşık 60 büro borsa üyelerine, birinci katta yaptırılan sekizi büyük, ikisi küçük loca da borsa ajan ve simsarlarına kiralanmıştır. 1974 yılındaki tadilat ile yedinci katta büyük bir toplantı salonu oluşturulmuştur (Adana Ticaret Borsası Yıllığı, 2001). Yapının cephesi, detayları ve iç mekanları modern mimarinin yalın ve geometrik tasarım anlayışı çerçevesinde şekillendirilmiştir. Tüm cepheleri izgara şeklinde saran beton güneş kırıcılar ve bunların derinliğince geriye çekilmiş olan pencereler ile şık giriş saçağı yapıda dikkat çeken elemanlardır.

(İ. Durukan)

(O. Erman)

(O. Erman)

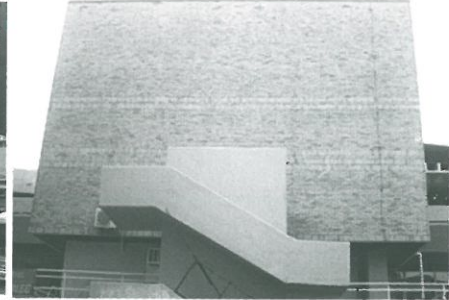
1961

Çetin Ural, Sami Anolay

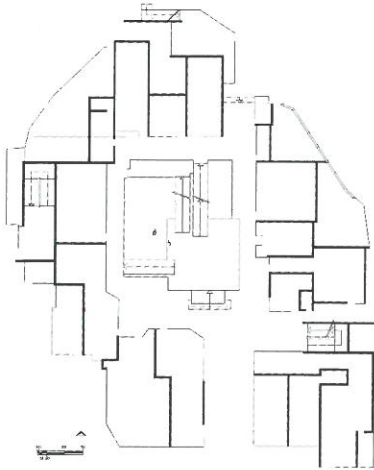
Karasoku Mah., Ali Münif Yeğenağa Caddesi

Yapı, Ali Münif Yeğenağa Caddesi üzerinde, Güven Garajı olarak kullanılan arazinin sahipleri tarafından Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne bağışlanması ve Müdürlüğün açtığı yarışma (Adana Vakıf İşhanı ve Çarşı Binası Mimari Proje Yarışması-1961) sonucu birincilik ödülü alan Çetin Ural, Sami Anolay projesinin 1965 yılında uygulanmaya başlamasıyla elde edilmiştir. Ticaret amaçlı dükkanlar, sinema, turistik amaçlı restoran ve gazino gibi birimleri bünyesinde barındıran yapıda her birime farklı nitelikte girişler verilmiştir. Modern mimari anlayışın

Adana'daki seçkin örneklerinden olan yapı, özellikle kütle hareketleri ile dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra cephede tuğla, brüt beton gibi farklı malzemelerin bir arada kullanımı ile çatı terasında restoran tarafından kullanılmak üzere tasarlanmış olan betonarme saçak uygulamaları, yapının önemli modernist detaylarıdır. Günümüzde kapsamlı bir onarım geçiren yapının özgün projesindeki sinema, düğün salonu olarak değiştirilmiştir.

(D. Saban)

(A. Giliz, K. Aydın)

(D. Saban)

1948-1967

Karasoku Mah., Abidinpaşa Caddesi

1948 yılında inşa edilen üç katlı ilk şube binasının yerine 1967 yılında inşa edilen beş katlı Akbank Merkez Şube binası, yalın çizgilere sahip modernist bir yapıdır. Düzgün oranlar içinde tasarlanmış olan yapıda, pencerelerin tarifenmiş bölmeler içinde ele alınması ve parapetlerin traverten kaplama kullanılarak vurgulanması, yapıdaki bitmişlik ve bütünlük hissini kuvvetlendirmektedir. Cephenin diğer bölümlerinde taraklı mozaik sıva

uygulanmıştır. Merkez Şubenin, Bölge Müdürlüğü Binasına taşınmasının ardından, yapı, Akbank Abidinpaşa Şubesi olarak kullanılmaya başlanmıştır.

(D. Saban)

İŞ BANKASI ABİDİNPAŞA ŞUBESİ

1981

Abidinpaşa Caddesi

Yapı, Abidinpaşa Caddesi üzerindeki bitişik yapı nizamıyla oluşmuş mevcut dokuyu karşılamakta ve Cemal Gürsel Caddesi yönünde devam ettirmektedir. Yapının kütleğinde, her iki caddedeki mevcut dokuyla yapı arasında sınır oluşturmak üzere masif beton yüzeyler kullanılmış ve cepheler geriye çekilerek şık bir dönüş elde edilmiştir. Yatay hatların vurgulandığı cephe düzeninde, zemin ve asma kat koyu renk camlarla oluşturulan şeffaf bir yüzey olarak ele alınmış, üst katlarda ise, pencereler şeffaf, beton parapetler de dolu bantlar olarak biçimlendirilmiştir. Bu şekilde yapı, zeminden başlayıp çatıya kadar devamlılığı olan ve üst katlarda dört beton bantla sarmalanmış şeffaf bir kütle etkisi yaratmaktadır.

(D. Saban)

İŞ BANKASI KURUKÖPRÜ ŞUBESİ

1982

Salih Zeki Pekin

Kuruköprü Mah., Özler Caddesi

Yapı tasarlandığı dönemin büro binası anlayışını, düzgün oranlarda kurgulanmış dokuz katlı kütlesi ve titizlikle ele alınmış detayları ile nitelikli bir biçimde yansıtmaktadır. Zemin ve asma katın büyük ölçüde banka şubesi kullanımına ayrıldığı yapının üst katları bürolar olarak düzenlenmiştir. Yapı, özellikle özgün köşe çözümlenmesi ile dikkat çekmektedir. Cephede, dikdörtgen modüllerle oluşturulan ve prekast çerçevelerin içine oturtulan pencerelerin tekrarı ile elde edilen düzen söz konusudur. Son dönemde eklenen nitelsiz kat ile yapının oranlarının bozulduğu görülmektedir.

AKBANK BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ BİNASI

1987-2005

Affan Kırımlı (1987), Engin Yücel (2005)
Çınarlı Mah., T. Cemal Beriker Bulvarı

Yapı, zemin ve asma katlarda parsele yaygın bir biçimde oturtulan kütle ve bunun üzerinde yükselen büro bloğundan oluşur. Özgün biçiminde cephesine koyu renk camlar ile kahverengi alüminyum profillerle oluşturulmuş güneş kırıcıların hakim olduğu yapıya, 2000'lerin başındaki kapsamlı tadilat sonrasında, bütünüyle farklı bir cephe karakteri kazandırılmıştır. Bu karakter, bankanın kurumsal kimliğinin ifadesi olarak seçilmiş olan çizgileri yansıtmaktadır ve yatay hatların vurgulandığı bir anlayışla oluşturulmuştur. Dengeli oranlarla kurgulanmış olan büro kütesinin alt katlarında üç ayrı Akbank şubesi, üst katlarında Bölge Müdürlüğü birimleri, en üst katında da toplantı salonları yer almaktadır.

(M. Berhun)

(D. Saban)

(M. Berhun)

GALLERIA ALIŞVERİŞ MERKEZİ

1991

Kaya Yenen

Cemalpaşa Mah., Fuzuli Cad.

Adana'da inşa edilen ilk kapsamlı alışveriş merkezidir. Amerika'daki öncü örneklerinin ardından 1988'de İstanbul'da açılan Ataköy Galleria Alışveriş Merkezi anlayışında inşa edilmiştir. Kent merkezinde, Seyhan Nehri kıyısında, 44,000 m² alan üzerine kurulan Galleria İş Merkezi 62,000 m² kapalı alana sahiptir. 624 adet dükkan, bir eğlence merkezi, altı adet sinema, 52 adet fast-food birimi olarak tasarlanmasına karşın günümüzde dükkan birimlerinin pek çoğu atıl durumdadır, sinemalar da işletilmemektedir. Buna karşın bir çocuk tiyatrosu ve aktif olarak kullanılan bir süpermarket Galleria'da hizmet vermektedir. Yapı ayrıca kısa süreli fuar ve sergileme amaçlı kullanılmaktadır. Bulunduğu alanın pozitif yönlerini

değerlendiremeyen bir anlayışla biçimlendirilmiş olan yapının, yakın çevresindeki yaya ve taşıt sirkülasyonunda oldukça önemli aksaklıklar görülmektedir. Alışveriş merkezinin 800 araçlık açık, 400 araçlık kapalı otoparkı bulunmaktadır.

(D. Saban)

(Mimarlar Odası Arşivi)

YAĞLICI PLAZA

1995-1996

Suzan Tüzün, Ozan Tüzün

Kuruköprü Mah., 5 Ocak Meydanı

Yapının zemin, asma ve birinci katları banka şubesi, üst katları ise çok katlı mağaza olarak tasarlanmıştır. Banka şubesine yapının kuzeydoğu köşesinden tarifli bir giriş verilmiştir. Çok katlı mağazanın girişi ise, dört kat yüksekliğinde tutulan şeffaflığın içine yerleştirilmiştir. Cephede dolu yüzeylerle tariflenen mağazanın dış çevre ile ilişkisini sağlayan bu şeffaflığın gerisinde, üst katlara çıkılan merdiven yer almaktadır. Yapının en üst katı ise çok katlı mağaza bünyesinde tasarlanan restorana ayrılmıştır. Cephede zemin kat granit, üst katlar ise BTB kaplanmıştır.

(D. Saban)

CARREFOURSA ALIŞVERİŞ MERKEZİ

1997

Ertun Hızıroğlu

100. Yıl Mahallesi, Yüzevler Mevkii

Carrefour Hipermarket Zincirinin Sabancı Holding ile birleşmesi sonucu oluşturulan CarrefourSA'nın Türkiye'de açılan ikinci alışveriş merkezidir. 10,000 m² alan üzerinde kurulmuş olan alışveriş merkezinde, Carrefour Hipermarketten başka, hipermarketin doğu kenarına yaslanan pasaj şeklinde düzenlenmiş, çeşitli

mağazaların yer aldığı bir çarşı da bulunmaktadır. Alışveriş merkezinin giriş kapıları benzer nitelikteki yapılarda olduğu gibi geniş saçaklarla vurgulanmış, daha uzun olan doğu cephesinde iki, kuzey cephede bir adet olmak üzere şeffaf açıklıklar biçiminde oluşturulmuştur.

(D. Saban)

(M. Kaplan)

(Seyhan Belediyesi, 2004)

1998

Karasoku Mah., Ali Münif Yeğenağa Cad.

Ali Münif Yeğenağa Caddesi üzerinde altı katlı simetrik cephe kurgusuna sahip betonarme yapı, köşeye yerleştirilmiş giriş kapısı, kapının üzerindeki şeffaf malzemeye çerçevelenmiş beton yüzeyi ve eğrisel alınlığıyla dikkat çekmektedir. Giriş kapısının tasarımında anıtsal taç

kapılardan esinlenilmiş ve kapı modern bir anlayışla iç içe geçen üç kademede içeri çekilmiştir. Yapının cephelerindeki taraklı beton yüzeyden öne çıkarılmış ve beton sövelerle çerçevelenmiş pencere blokları, düşey vurguyu artırmaktadır.

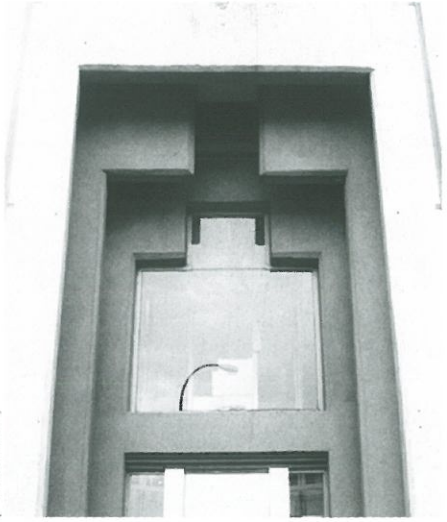
(D. Saban)

(D. Saban)

(M. Berhun)

M1 TEPE ALIŞVERİŞ MERKEZİ

1998

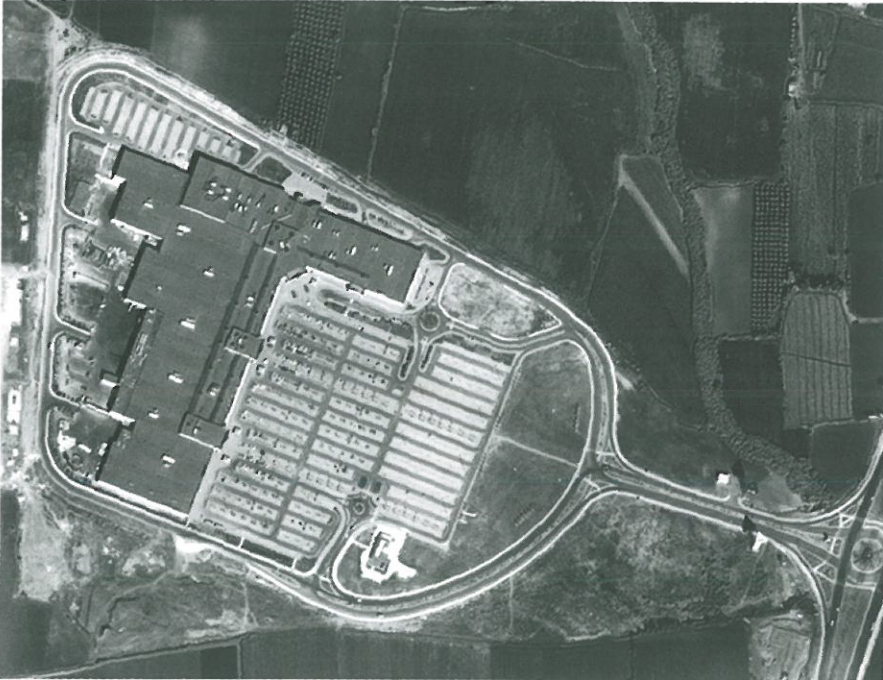
İsmet Ahsen Mocan
Zencirlibağlar Mevkii

270,000 m² lik alan üzerinde kurulmuş olan M1 Tepe Alışveriş Merkezi, hipermarket ve çeşitli nitelikteki mağazalardan başka bünyesinde altı sinema salonu bulunan bir sinema kompleksi, eğlence parkı ve 3,000 araçlık açık otopark barındırmaktadır. Alışveriş merkezinin ana girişi ile sinema kompleksi girişinin kesiştiği noktada yiyecek meydanı, bunun dışında birbirine

paralel iki farklı koridor üzerindeki dükkanlardan oluşan pasaj niteliğinde bir alışveriş mekanı öngörülmüştür. Yapının doğuda bulunan otoparklara bakan üç giriş kapısı vardır ve benzer nitelikteki örneklerde olduğu gibi, girişler, geniş saçakları ve şeffaf yüzeleriyle dolu yüzeyde bölünmeler yaratmaktadır.

(M. Kaplan)

(Seyhan Belediyesi, 2004)

TURKCELL ADANA OPERASYON MERKEZİ

2000

Mutlu Çilingiroğlu, Adnan Kazmaoğlu
T. Cemal Beriker Bulvarı

Yapı TURKCELL'in kurumsal kimliğinin bir yansıması olarak 1990'ların sonunda belirlenmiş olan mimari anlayış çerçevesinde inşa edilmiş ve bu kimliğe uygun teknolojik, gorsel ve işlevsel kalite oluşturulmaya çalışılmıştır. Farklı iki kitle halinde çözümlenmiş olan büro ve santral

bloklarının arasında bir geçişle bağlantı sağlanmıştır. D-400 Karayolu'na yaslanan ve merkezin dışa dönük yüzünü oluşturan büro kütlesinin yay tonoz formundaki çelik konstrüksiyonlu çatısı özellikle dikkat çekmektedir.

(M. Berhun)

(D. Saban)

OPEL SHOWROOM VE SERVİS BİNASI

2000

Hulusi Gayberi

Adana-Mersin Karayolu, 10. km.

Benzer fonksiyondaki yapılara kıyasla özgün mimarisiyle öne çıkan yapı, özellikle yönetici odasının şeffaf penceresini vurgulayan iki parça halindeki sivri kuleleriyle dikkat çekmektedir. Yapıda brüt beton, çelik ve cam birlikte kullanılmıştır. 7000 m² alana kurulmuş olan yapının giriş katında pazarlama, araç sigortası ve araç takip birimlerinin yanı sıra, müşterilerin araçlarını işlem yapılırken izleyebilecekleri oturma mekanı tasarlanmıştır. Merdivenle ulaşılan geniş galeriyle üst kattaki bakım atölyesine bağlantılı yönetim ve muhasebe birimlerine geçilmektedir. İç mekan düzenlemesi Renin Arpel'e ait olan yapının detayları ve donatıları özgün tasarımlardır.

(D. Saban)

2005

Erkan Karakaya

Döşeme Mah., T. Cemal Beriker Bulvarı

Adana Sanayi Odası'nın kentteki idari merkezi olarak kullanılan yapı, cepheye de yansıyan simetrik bir plan şemasına sahiptir. Turhan Cemal Beriker Bulvarı'na doğru açılan bir plan organizasyonuna sahip olan yapı özgün projede tam bir simetrik etki sergilediği halde uygulamada simetriyi ve dolayısıyla kompozisyonun

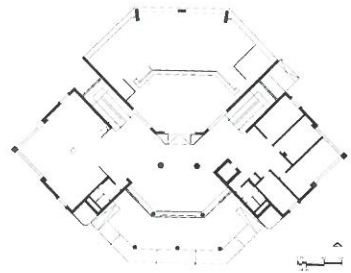
genel dengesini bozacak müdahaleler olmuştur. Üç katlı yapıda; zemin katta karşılama mekanı, sergi alanı, üyelik hizmetleri birimi ve idari birim, birinci katta galeri boşluğunun etrafına yerleştirilmiş olan ofisler, ikinci katta ise başkanlık ofisi, toplantı salonu ve yemekhane bulunmaktadır.

(D. Saban)

(M. Berhun)

(E. Karakaya Arşivi)

MÜSTAKİL KONUTLAR

Hayriye Hanım Konağı	142
Sait Bey Evi	143
Semih Rüstem Evi	144
Talip Aksoy Evi	145
Karabucak Evi	146
Özbey Evi	147
Soylu Evi	148
Paksoy Evi	149
Aşlamacı Evi	150
Özbek Özler Evi	151
Çetindoğan Evi	152
Şeref Doruk Evi	153

Adana'da, konut mimarisinin geleneksel karakterini 1930'lara dek koruduğu görülmektedir. 1930'lardan sonra, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin yapılanmasına paralel oluşumlar kentin fiziksel yapısındaki değişimi tetiklemiş, konut mimarisinde de farklı denemelerle karşılaşmıştır. Bu süreçte Hermann Jansen tarafından 1937'de hazırlanan, 1940'ta onanan ve takip eden on yıllarda büyük ölçüde uygulanan ilk imar planı, Adana'nın kentsel gelişimi açısından dönüm noktasını oluşturmuştur. Bu plana uygun olarak kentin gelişimi kuzey ve batıya yönlendirilmiş, izgara sistem oluşturularak imara açılan konut bölgelerinde, bahçe içinde yer alan bir veya iki katlı konutlardan oluşan bir doku öngörülmüştür. İmar planının uygulanmaya başladığı bu dönem, toprak ve fabrika sahiplerinden oluşan sosyal sınıfın ekonomik gücünün arttığı dönemle örtüşmüş ve bu grup tarihi kent merkezi ile Yeni İstasyon arasında oluşturulan planlı bölgelere yerleşmeye başlamıştır (Toksöz ve Yalçın, 1999). Bu alan kısa sürede bakımlı bahçelerle çevrili konutlar ile yapılanmıştır. Modern mimarinin nitelikli örneklerinden olan bu yapılar, yerel koşulların yanı sıra dönemin mimarlık

eğilimlerini ve modern yaşam anlayışını da yansıtmaktadır. Dörtgen parseller içinde büyüklükleri ile farklılaşan bu konutların ortak özelliği detaylarındaki titizliktir.

İhsan Ariel Evi, 1940'lar
(O. Erman)

Has Evi, 1940'lar
(O. Erman)

Oral Evi, 1940'lar
(Mimarlar Odası Arşivi)

Onat Evi, Nezahat Arıkoğlu, 1950'ler
(O. Erman)

1930-1970 arasındaki dönemde uluslar arası stilde inşa edilmiş bu özgün denemelere karşın, konut mimarisinde yaygın anlayışın, gelenekselin devamı niteliğindeki konutlar olduğu görülmektedir. Yığma sistemde inşa edilmiş, geleneksel iç sofalı plan şemalarını tekrarlayan, konsollar üzerine taşıtılan çıkma veya balkonları bulunan, cepheleri mozaik sıvalı bu konutlarda da nitelikli örneklerle karşılaşılmaktadır.

Altmış Evler, Özdemir Akverdi
(D. Saban)

20. yüzyıl boyunca Seyhan Nehri'yle görsel ilişkisini koparmış olan konut geleneğinde, yüzyılın sonlarına doğru su ögesinin bir kez daha önem kazandığı görülmektedir. Bunun sonucunda, 1980'ler sonrasında yeni imara açılan Kuzey Adana'da, Seyhan Baraj Gölü manzarasına sahip arazilerin değeri artmış ve bu bölgelerde mimarlar ve kullanıcıların beğenilerini, farklı mimari söylemlerle yansıtan müstakil konut denemeleri ortaya çıkmıştır.

Hüseyin Ezici Evi, Suzan-Ozan Tüzün, 1997
(S.-O. Tüzün Arşivi)

Efes Pilsen Evleri (O. Erman)

HAYRİYE HANIM KONAĞI

1927-1930

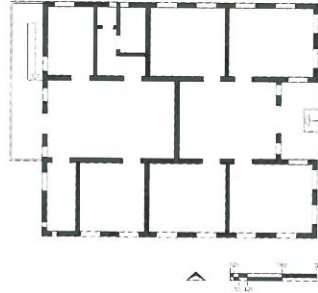
Reşatbey Mah., Fuzuli Cad., No:85

Nehir taşkınlarını önlemek amacıyla inşa edilen set üzerindeki Fuzuli Caddesi yönünde tek kat, arka bahçe seviyesinde ise iki katlı olarak algılanır. Karniyarık plan şemasına sahip yapı geleneksel sistemde, yığma tuğla duvarlar ve ahşap döşeme ile inşa edilmiş, cephesi taş kaplanmıştır. Özellikle kemerli giriş kapısı ve iki yanındaki plastirların çiçek ve yıldızlı motifli kolon başlıkları, eliptik bodrum katı pencereleri ile pencereler ve kapıyı çevreleyen taş söveler yapıya zenginlik katan özgün cephe elemanlarıdır. 1940'lı yıllarda yapının kat

yükseklığı 1 m kadar artırıldıktan sonra, çatısı yenilenmiş ve marsilya kiremit ile kaplanmıştır. İlk yapımında tek aile için tasarlanan yapıda, sonraki yıllarda iki ailenin yaşaması için değişiklikler yapılmıştır. Arka bahçeden giriş katına geçiş, ahşap bir merdivenle ulaşılan balkondan verilmiştir. Özgün hali ahşap olan bu balkon, sonradan betonarmeye dönüştürülmüş ve bu bölüme ıslak hacimler eklenmiştir. Konak 1990 yılında korunması gerekli kültür varlığı olarak tescillenmiştir.

(Mimarlar Odası Adana Şb. Arşivi)

SAİT BEY EVİ

1930

Semih Rüstem

Reşatbey Mah., Atatürk Cad., No: 26

Bu yapı Erken Cumhuriyet Dönemi Adana'sından günümüze ulaşan en önemli mimarlık ürünlerindedir. Mimarı Semih Rüstem (1932, s: 205) tarafından; "*Asri ihtiyaçlara cevap veren modern bir ev olarak düşünülmüştür. Binanın ufki pencereleri gösteriş itibarile çok güzeldir. Bunlar tiren pencereleri gibi alttan yaylı ve sustalı olarak aşağı, yukarı iner, kalkar. Demirden ve işçiliği Adana'da yapılmıştır. Binanın harici açık vişne rengindedir. Mermer tozu çimento ve boyadan mürekkep bir harçla sıvanmıştır. Terasa asfalt üzerine çakıl döşenmiştir. Binanın içi renkli ve çiçekli suluboya yapılmıştır*" (1932, s:205) şeklinde tariflenmiştir. Zemin

katta yemek odası, çalışma odası, misafir odası ve mutfak, üst katta ise yatak odaları, banyo ve bir depo bulunmaktadır. Prizmatik formların asimetrik biçimde birleşmelerinden doğan kütle anlayışı, geniş teraslar, yatay ve düşey silmeler arasında düzenlenmiş bant şeklinde pencereler ile köşe pencereleri yapıda benimsenen modernist anlayışın karakteristik yansımalarıdır. Yapının düz teras çatısı, 1940'larda kiremit kaplı eğimli çatıya dönüştürülmüş, doğu kısmına özgünlüğünü ve mimari bütünlüğünü bozan mekanlar eklenmiştir. Yapı 2004 yılında tescillenmiştir.

(Semih Rüstem, 1932)

(O. Erman)

SEMİH RÜSTEM EVİ

1932

Semih Rüstem

Reşatbey Mah., Atatürk Cad., No:24

Garajın yerleştirildiği yüksek bir bodrum kat üzerine iki katlı olarak oturtulan yapıya bahçeden yaklaşım, farklı kotlarda oluşturulmuş platformlarla sağlanmıştır. Giriş kısmı cephede oluşturulan derzemeler ve kütledeki geri çekilmeler ile

belirginleştirilmiştir. Üst katta tüm ön cephe boyunca yerleştirilmiş olan balkon, güney köşesindeki dairesel form, nitelikli metal korkulukları ve taşıldığı konsollardaki art-deco yorum ile yapının en etkin ögesidir. Yapı 2004 yılında tescillenmiştir.

(D. Saban)

(D. Saban)

(O. Erman)

TALİP AKSOY EVİ

1952-57

Ertuğrul Arf

Kurtuluş Mah., Ramazanoğlu Cad., No: 12

Bakımlı, geniş bir bahçe içerisine nitelikli bir işçilikle inşa edilmiş olan bu yapı, Adana'daki müstakil konutların en seçkin örneklerindedir. Cömert oranlar ve ince düşünülmüş detaylarla inşa edilmiş olan yapı, bodrum katta oluşturulan, kırmızı ve beyaz renkli taşlarla kaplı bir taban üzerine oturur. Konutun girişi, bahçe girişinden başlayarak net bir biçimde tariflenmiş ve zemin katta dışarı taşırılarak girişe yönlendirilen pencere ve çatılı giriş holü ile vurgulanmıştır. Konutta, iki kat yüksekliğinde ve üç yönden galerilerle çevrili bir orta hol bulunmaktadır (Özler, 1996). Yapının karakteristik özelliklerinden olan bu hol, dönemin benzer konutlarında sıkça görülen uygulamanın seçkin bir

örneğidir. Yapının her iki katında da güney cepheye, Adana'nın sıcak iklimine uygun olarak, iç mekanların devamı niteliğinde geniş teraslar yerleştirilmiştir. Yapı, 2005 yılında tescillenmiştir.

(İ. Durukan)

(O. Erman)

1952, 1973

Melahat Öngen (1952), Ulvi Özdemir (1973)
Reşatbey Mah., 5 Ocak Cad., No:74

1952'de Melahat Öngen tarafından tasarlanan tek katlı konuta, 1973 yılında Ulvi Özdemir tasarımı üst kat eklenmiştir. Salonlar, yatak odaları ve ıslak hacimlerin yer aldığı bu iki ana katın devamı niteliğinde tasarlanan teras katında ise misafir yatak odası ile çalışma odası bulunmaktadır. Katlar arasındaki bağlantı ön cepheye yerleştirilen, yarı açık merdivenle sağlanmaktadır. Geleneksel yapı öğelerinin modern bir anlayışla yorumlandığı cephede, merdiven holünü kapatan dikey betonarme elemanlar, eğik betonarme saçaklar, yatayda yapıyı kuşatan çiçeklikler ile yatak odalarının cephelerinde uygulanan ahşap kaplama dikkat çeken elemanlardır.

(D. Saban)

1958

Nezahat Arıkoğlu

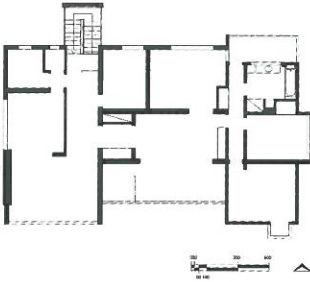
Kurtuluş Mah., Ziyapaşa Bulvarı

Modernist anlayışı yalın çizgileri ile yansıtan yapının tasarımında Adana'nın iklimsel verileri önemli yer tutmuştur. Bunun yanı sıra yatay hatların vurgulandığı konut kütleline takılan düşey merdiven kulesi oluşturulması fikri de önemli bir tasarım kriteri olmuştur. Her kat bir daire olarak inşa edilen bu iki katlı konutun, üst katındaki dairede, doktor olan işverenin hastalarını kabul edebileceği bir muayene odası da düşünülmüştür. Plan şemasında birbirine kapılarla açılan birimlerle oluşturulmuş salon önemli yer tutar. Cephesi tamamı ile güneydeki terasa açılan ve ev halkının gündelik kullanımına dönük olarak tasarlanan oda ise salona bir kapı ile açılırken, giriş holü ile yatak holü arasındaki bağlantıyı da sağlar. Salonda

batı duvarına yerleştirilen şömine, iç mekan kullanımında öne çıkan bir mimari öğedir. Şöminenin cephede bacasının düşeyliği ve farklı malzeme (taş) kullanımıyla vurgulandığı görülmektedir.

(O. Erman)

(İ. Durukan)

(O. Erman)

1958

Melahat Öngen

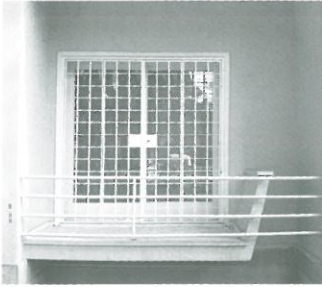
Kurtuluş Mah., 10 Sokak

Cephesindeki modernist detaylar ve özgün biçimlenmelere karşın yapı plan kurgusunda gelenekselden moderne geçişin izlerini taşır. Her katı iki daireden oluşturulmuş olan yapıda, daireler iki oda, bir salon düzeninde tasarlanmıştır. Günümüzde, dairelerin özgün plan

şemalarının gereksinimler doğrultusunda değiştirilmiş olduğu saptanmıştır. Ancak cephe karakteri ve özenli detaylarının, kullanıcılarının gösterdiği hassasiyet ile, önemli ölçüde korunarak günümüze ulaştığı görülmektedir.

(O. Erman)

(D. Saban)

(D. Saban)

(O. Erman)

1963-1965

Zeki Yüzüak

Cemalpaşa Mah., Valiyolu Cad., No: 31

İnşa edildiği dönemde portakal bahçeleri ile çevrili olan üç katlı yapının zemin katında depo, servis hacimleri ve garaj, bir ve ikinci katlarında ise birer daire bulunmaktadır. Ferah ve konforlu iç mekanların yaratıldığı konutta güneyde oluşturulan geniş teras, iç mekanın uzantısı olarak ele alınmıştır. Yapının kütle ve cephe biçimlenmelerinde, yatay hatlar ile düşeyliklerin dengeli oranları dikkat çekmektedir. Valiyolu Caddesi'ne bakan sağır yüzü renkli geometrik figürlerle süslenmiş olan merdiven kulesinin düşeyliği, çatıda teras saçağının yataylığı ile karşılanmaktadır. Yapıda ayrıca mozaik kaplı yüzeylerin griliği ile sıvanmış yüzeylerin beyazlığının yarattığı kontrastın da son derece dengeli bir biçimde uygulandığı görülmektedir.

(Z. Yüzüak Arşivi)

(O. Erman)

(O. Erman)

(İ. Durukan)

1963

Mustafa Kayalioğlu

Çınarlı Mah., 18 Sk., No:1

Yapı, Atatürk Caddesi'ni, Ziyapaşa Bulvarı'na bağlayan ve 1960-80 arasındaki dönemde kentin en gözde sokaklarından olan Sun Sineması Sokağı üzerinde bir köşe parselde inşa edilmiştir. Tek aile tarafından kullanılan yapı, bakımlı bir bahçe içinde, bodrum ve iki kat ile teras katından oluşmaktadır. Yapının tasarımında girişe özel önem verildiği görülmektedir. Dışarı taşınılarak girişe yönlendirilen salon penceresi ve estetik saçak bu önemin yansımalarıdır. Ferah giriş holünden salon, yemek odası, mutfak ve wc'ye ulaşılmaktadır. Salonda, özellikle yatay derzlenmiş doğal taşlarla kaplı şöminenin vurgulandığı görülmektedir. Yine giriş holünden ulaşılarak üst kattaki yatak odalarına bağlantıyı sağlayan rahat ve

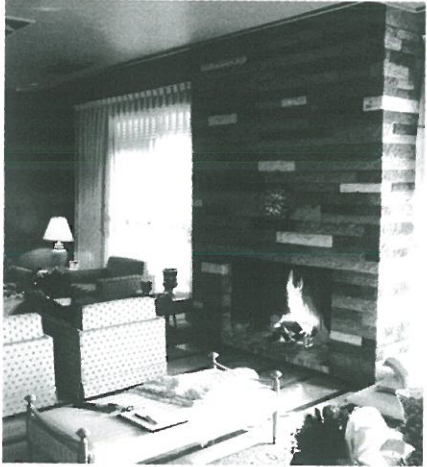
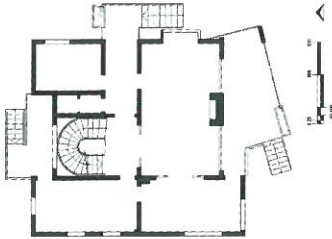
eğrisel merdiven de yapının özgün elemanlarından. Yapının güney cephesine her iki katta da yerleştirilen geniş balkonlar cephe elemanı olarak önem taşımaktadır. Açılı bir formda yerleştirilen bu balkonlar duvarlarındaki kaba yonu taş kaplamaları, betonarme çiçeklikleri ve bunların yataylığını karşılayan düşey metal boru profilleri ile cepheye hareket kazandırmaktadır.

(O. Erman)

(I. Durukan)

(O. Erman)

ÖZBEK ÖZLER EVİ

1960'lar

Ertuğrul Arf

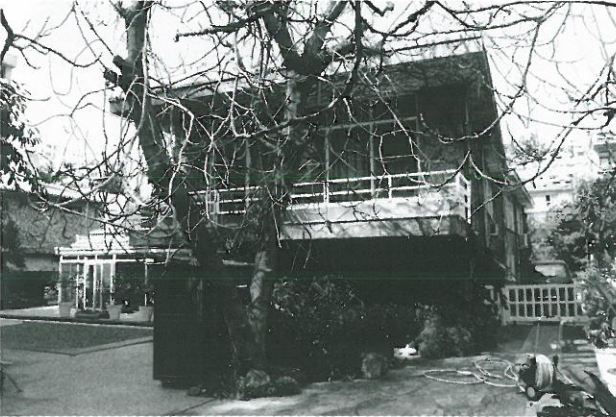
Kurtuluş Mah., 11 Sokak

Yaklaşık bir dönümlük arazi üzerine yerleştirilen bu konut modern mimarinin Adana'daki en seçkin örneklerindedir. Yatay hatların vurgulandığı yapıda, zemin katta yaşama ve servis birimleri iki ayrı kolda çözülmüştür. Yatak odalarını barındıran kütle ise yarım kat yüksek tutulmuş ve zemin kat kütleline U formuna

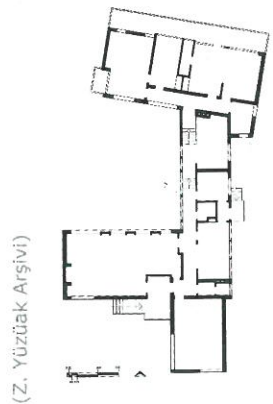
tamamlayacak biçimde yerleştirilmiştir. Bu kütleline altına yerleştirilen bodrum katta ısıtma, hizmetli ve çamaşır odası bulunmaktadır. Konuttaki birimler genelde güneye yönlendirilmiş, ayrıca serin esen rüzgarları alabilmesi için kuzeyleri de açık tutulmaya çalışılmıştır.

(İ. Durukan)

(İ. Durukan)

(Z. Yüzüak Arşivi)

ÇETİNDOĞAN EVİ

1990'lar

Necati Çetindoğan

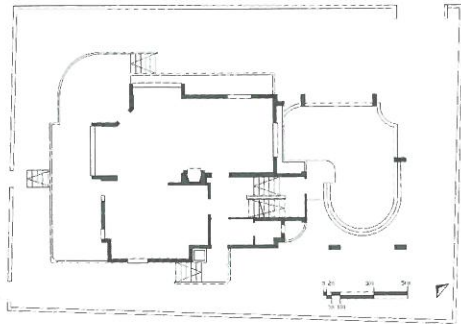
Güzelyalı Mah., 56 Sk., No:6

Yapı, Güzelyalı Mahallesi'nde, 460 m²'lik küçük bir arsa üzerine inşa edilmiştir ve konut ile büro olmak üzere iki bölümden oluşur. Planlamanın ana ilkesi kısıtlı olan bahçe alanından maksimum düzeyde faydalanmak şeklindedir. Girişte, +1.00 kotundaki mutfak ve galerili salon bina taban alanının yarısını, yarım kat yükselen yatak katı ise diğer yarısını oluşturur. Böylece yükseltilmiş yatak katı; altında bahçenin devam etmesine, havuz yapılmasına ve salonun havuz ve bahçeyle

doğrudan ilişki kumasına olanak verir. Kademenin yatak katında da sürdürülmesi, katı daha küçük özel birimlere ayırır ve salonun yüksek tavanlı ve galerili olmasını sağlar. Giriş katının altında ise, konut bölümünden bağımsız, ayrı girişi olan mimari büro bulunur. Cephede ise şekilciliğe kaçmadan, binanın kendi fonksiyonuna uygun oranlar ve kütleler geniş bir saçakla bitirilmiştir. (Çetindoğan Ailesine teşekkürler)

(N. Çetindoğan Arşivi)

(N. Çetindoğan Arşivi)

ŞEREF DORUK EVİ

2001

İbrahim Bostancı

Güzelyalı Mah.

Yalın ve net çizgilerle tasarlanmış olan yapı, kare plan şemasına sahiptir. Biçimde tercih edilen sadelik cephede kullanılan iddialı renkle adeta dengelenmeye çalışılmıştır. Yapıda uygulanan detaylar ve kullanılan malzemeler mütevazı bir zenginliğe sahiptir. Özellikle pencere ve

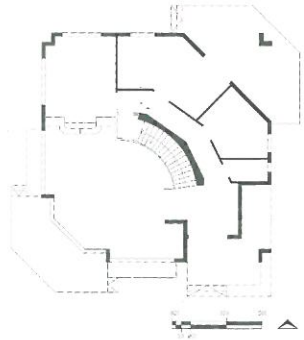
kapı söveleri, balkon korkulukları ve çörlen detayı bu zenginliği vurgular. Temel geometrik bir form içinde biçimlenen yapının girişi iki kolon üzerinde taşınan bir çıkma ile tarif edilmiştir. Yapı son katın terasını oluşturan geniş saçakla bitirilmiştir.

(O. Erman)

(O. Erman)

APARTMAN YAPILARI

Kurtteveli Apartmanı	158
Kasım Gülek Apartmanı	159
Petek Apartmanı	160
Orman Bölge Müdürlüğü Lojmanları	161
Köymen Apartmanı	162
Gülek Apartmanı	163
Sapmaz Apartmanı	164
Beyaz Ev Apartmanı	165
Konak Apartmanı	166
Tekelioğlu Apartmanı	167
Karabucak Apartmanı	168
Akkonak Apartmanı	169
İş Apartmanı	170
Lütfiye Hanım Apartmanı	171
Özden Apartmanı	172
İhsan Çerçi ve Gökçe Apartmanları	173
Gülbahçesi Sitesi	174
Özdemir Özler Apartmanı	175

Apartmentlar 1950'lerden itibaren, öncelikle Abidinpaşa Caddesi üzerinde, daha sonra da kentin yeni gelişen bölgelerinde olmak üzere, yaygın biçimde uygulanmaya başlamıştır. 1960'larda teraslı çatı katı olan, 3-6 katlı, betonarme apartmanlar, modern mimarlık söylemini benimsemiş, son derece özgün denemelerle karşımıza çıkmaktadır. Apartman inşası özellikle 1970'lerde, Kat Mülkiyeti Kanunu'nun çıkmasından sonra yaygınlaşmıştır. Bu dönemin 4-6 katlı apartmanlarının genel olarak 1960'lar karakterinin devamı niteliğinde uygulamalar olduğu ancak iç hacimlerinin daha tarifli birimlerle oluşturulmaya başlandığı görülmektedir. Bu apartmanlar, kentin sıcak ve nemli iklimine cevap veren nitelikli detaylar barındırmaktadır. İç hacimlerin bir uzantısı olarak tasarlanan geniş balkonlar sıcak

yaz günlerinde keyifle kullanılan mekanlar oluşturmanın yanı sıra, dörtgen ya da açılı formları ile, geniş pencereci cepheleri zenginleştiren elemanlar olarak da kullanılmıştır. Şık giriş saçakları ile çatı katlarındaki betonarme pergolalar da cepheye estetik değer katan elemanlar olmuştur.

Gümüş Apartmanı, 1963
(O. Erman)

Nacar Apartmanı, 1969
(O. Erman)

19 Mayıs Apartmanı, 1970'ler
(O. Erman)

Kent merkezinde yer alan ve nitelikli detaylarla donatılmış az katlı apartman uygulamaları, 1980'lerin başlarından itibaren, özellikle yükselen arazi değerlerine bağlı olarak son bulmuş, ve mevcut parsellerde, bunların yerine, 15-18 katlı apartman yapıları inşa edilmeye başlanmıştır.

1980'li yıllarla birlikte hızla gelişen kentte artan konut ihtiyacının giderilmesi amacıyla Büyükşehir Belediyesi tarafından konut üretim hizmetini yüklenmek üzere 1986 yılında Yeni Adana İmar Ltd. Şti. kurulmuştur. Bu şirketin uygulamaları arasında 4093 konutluk Belediye Evleri, 2000 Evler (1986-1994), 1564 konutluk Yüreğir Serinevler ve Kuzey Adana'da yer alan toplu konut örnekleri sayılabilir. Aynı dönemde Toplu Konut İdaresi tarafından inşa ettirilen Emlak Bankası Konutları da kentteki öncü toplu konut uygulamalarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kentin kuzeyinde imara açılan bölgelerde de, apartman uygulamalarının plan şeması ve cephe düzeni simetrik biçimde

kurgulanmış, yüksek katlı bloklara dönüştüğü görülmektedir. Kuzeydeki bu uygulamalarda, özellikle son dönemlerde, standardın dışına çıkan, özgün denemelerle de karşılaşılmaktadır.

Yüreğir Serinevleri, Yeni Adana İmar Ltd. (O. Erman, 2003)

Çam Apartmanı, Ekrem Atılğan (O. Erman)

(M. Kaplan)

(D. Saban)

KURTTEPELİ APARTMANI

1950'ler

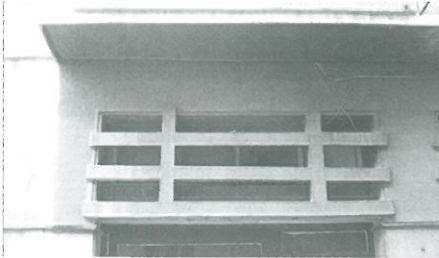
Tepebağ Mah., Abidinpaşa Caddesi

Dönemin en gözde bölgelerinden Abidinpaşa Caddesi üzerinde, altı katlı olarak inşa edilen yapıda döneminin standartlarını aşan bir tasarım anlayışı görülmektedir. Yapı nitelikli giriş kapısı, merdiven kovası ve güneş kırıcı elemanlar gibi son derece özgün detayları barındırmaktadır. Cephede hakim olan yatay düzenin etkisi yine yatayda devam

eden güneş kırıcı bant kirişlemeler ile desteklenirken, pencere bölünmelerini ve balkon boşluklarını takip eden düşey hatlarla yatay-düşey dengesi sağlanmaya çalışılmıştır. Yapının köşelerindeki kırılmalarla verilen çıkma hissi ve geniş bir saçakla bitirilen son kat detayı ise dönemin eğilimlerini yansıtmaktadır.

(D. Saban)

KASIM GÜLEK APARTMANI

1950'ler

Ulucami Mah., 20 Sk., No:40

Taşköprü'nün Seyhan İlçesi yönünde çıkışı ile Abidinpaşa Caddesi'nin başlangıcını oluşturan noktada inşa edilmiştir. Yapıda özellikle çift kademedede çözümlenmiş ve yapı sahibinin isteği üzerine gemi güvertesi biçiminde tasarlanmış teras dikkat çekmektedir. Yapının, Seyhan Nehri'nin hemen kıyısında bulunması, güverte fikrinin uygulanmasını desteklemiş ve buradan nehrin rahatça izlenebilmesi sağlanmıştır. Dört katlı yapının, birinci katında uygulanan Fransız balkonları, metal ve camdan oluşturulmuş nitelikli giriş kapısı, şeffaf merdiven holüne tek kollu olarak yerleştirilmiş rahat merdiveni de diğer önemli detaylardır.

(O. Erman)

(O. Erman)

(D. Saban)

1953

Orhan Akverdi

Reşatbey Mah., 4 Sk.

Adana'daki erken apartman örneklerinden olan yapıda, mekansal organizasyonun henüz net bir biçimde oluşturulmadığı görülmektedir. Dört katlı, geniş saçaklı ve kırma çatılı olarak inşa edilen yapının her katında, doğu-batı ekseninde yerleştirilmiş beş daire bulunmaktadır. Dairelerde, batı yönünde ikişer yatak odası tasarlanmış, salon ve mutfak ise yapının uzun doğu cephesi boyunca yerleştirilmiş olan ve

dairelere ulaşımı sağlayan yarı açık kat koridorlarına yönlendirilmiştir. Bu koridorların iki uç noktasını ana kütlelerin dışına taşırılarak, yine yarı açık olarak yerleştirilmiş olan merdiven kovaları tutmaktadır. Merdiven kovalarını gizleyen, ve aynı zamanda da vurgulayan ızgara düzenindeki geometrik biçimlenmeler yapıya estetik değer katmaktadır.

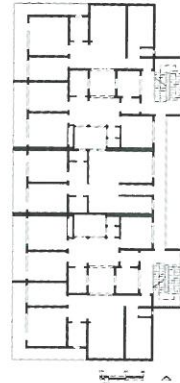
(D. Saban)

(D. Saban)

(O. Erman)

ORMAN BÖLGE MD. LOJMANLARI

1960

Orhan Akverdi

Reşatbey Mah., Ordu Caddesi

Orman Bölge Müdürlüğü'nün idari binaları ve diğer lojmanlar ile birlikte müdürlük kampüsünde yer alan bu dört katlı lojman binası, güneybatısındaki iki katlı müdür lojmanı ile aynı dönemde inşa edilmiştir. Yapı, Orman Bölge Müdürlüğü'nün Ankara'daki merkezinden gönderilen tip projelerin ihtiyaçlara göre uyarlanarak uygulanması sonucu elde edilmiştir. Yapıda, simetrik olarak kurgulanmış cephe düzeninde, katları ayıran silmeleri, geniş saçığı ve çıkma şeklinde ele alınmış bol pencere ile geleneksele yakın bir anlayış mevcuttur. Bu kütlein ortasına yerleştirilmiş merdiven kovası yatay

elemanlarla bölümlenmiş olmasına karşın genelinde düşey bir etki yaratmaktadır.

Müdür Lojmanı (İ. Durukan)

(İ. Durukan)

KÖYMEN APARTMANI

1960'lar

Ulvi Özdemir

Kurtuluş Mah., Mithat Saraçoğlu Cad., No:3

Zemin kat ve üzerindeki dört kattan oluşan ve her katta tek daire bulunan bir yapıdır. Bakımlı bahçeden ulaşılan zemin kat büyük ölçüde boşaltılmış ve yapı ayaklar üzerinde yükseltilmiştir. Daireler birbirine paralel tasarlanmış olan gündüz ve gece koridorlarına açılan cömert oranlardaki birimlerle oluşturulmuştur. Mekan kurgusunda, odalarda güneye yönelmenin maksimize edilmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu amaçla yaratılan kütle

hareketlerinin yanı sıra açılı yerleştirilmiş balkonlar, metal balkon korkulukları ve kafes şeklindeki güneş kırıcı elemanlarla sağlanan hareketlilik, yapıya özgün bir karakter kazandırmaktadır. Yatay çizgilerin hakim olduğu cephe düzeninde, girişi vurgulayan bordo renkli yonu taş kaplama, balkonların mozaik kaplı korkulukları ve dairesel kolonlar yapıya estetik değer katan elemanlardır.

(D. Saban)

(D. Saban) (İ. Durukan)

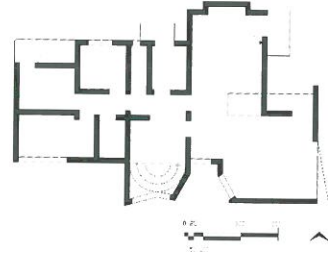
GÜLEK APARTMANI

1962

Demirtaş Ceyhun

Reşatbey Mah., 5 Ocak Caddesi

Çağın gereksinimleri ile içinde yaşayacak olan ailenin isteklerine çağdaş, akılcı çözümlerle yanıt veren bir yapıdır. Adana'da müstakil konuttan, apartman yapılarına geçişin en çarpıcı örneklerindedir. Yalınlık ve soyluluğun bir arada bulunduğu yapı anlaşılır ve keyif verici bir mimari dille tasarlanmıştır. Yapı, çatı katı terasındaki yıldız biçimli betonarme saçaktan dolayı yaygın olarak 'Yıldız Apartmanı' adıyla bilinir. Yapının sadece üç kat yüksekliğinde olmasından dolayı, çatı katındaki bu narin güneş kırıcı eleman, sokaktan geçenler tarafından kolaylıkla algılanabilmekte ve yapıyı tarifleyen en önemli öğeye dönüşmektedir. Dar ön cephede ana kütlede öne taşırılarak yerleştirilmiş olan iki ana katın salonları da yapıya özgün bir anlatım kazandırır. Batı cephesinde güneşten korunmak için kullanılan saçak ve ahşap kaplama yüzeylerde, akılcı ve estetik çözümlere ulaşılmıştır. Duvarlardan bağımsız yükselen spiral merdiveni sergileyen şeffaf merdiven evi ve geniş pencereci cepheler yapıya hafiflik hissi vermektedir.

(O. Erman)

SAPMAZ APARTMANI

1963

Ulvi Özdemir

Cemalpaşa Mah., Atatürk Caddesi

Sapmaz ailesinin kızları için inşa edilen üç katlı apartmanın her katında tek daire bulunmaktadır. Erken Cumhuriyet Döneminin önemli modernist yapılarının yer aldığı Atatürk Caddesi üzerinde konumlanan yapı, apartman olarak inşa edilmesine karşın insani boyutları ile dikkat çekmektedir. Üç yatak odası bulunan dairelerde L biçimli salon oldukça önemli yer tutmakta ve üç ayrı oturma grubu ile Amerikan bar içermektedir. Arasına asimetrik biçimde yerleştirilen yapıda, dairelerin batı ve güney cephesini saran balkon hem fonksiyonel olması, hem de cephe elemanı olarak dikkat çekmektedir. Balkonda kullanılan kafes şeklindeki güneş kırıcıların yanı sıra tüm cephede tekrarlanan

betonarme çiçeklikler, yatayda ve düşeyde kullanılan betonarme elemanların oluşturduğu bölümlenmeler karakteristik cephe öğeleridir.

(O. Erman) (D. Saban)

BEYAZ EV APARTMANI

1968

Nevzat Kurtoğlu

Kurtuluş Mah., Ziyapaşa Bulvarı

Son derece ince düşünölmüş detaylarla tasarlanan yapı modern mimarinin Adana'daki seçkin örneklerindedir. Hareketli bir kütle olarak tasarlanmış, zemin ve altı kattan oluşan apartmanın, her katında tek daire bulunmaktadır. Apartmanın, özellikle girişi, bahçeli bir ev mantığında kurgulanmış, üst katlara çıkan merdiven ve asansöre ulaşılan platform yarı açık olarak tasarlanmıştır. Dairelerdeki mekan kurgusunda Adana'nın iklimsel koşulları gözönünde tutulmuş ve mekanlar büyük ölçüde güneğe yönlendirilmiştir. Salonda oluşturulan kot farkı ile mekanın geride kalan bölümlerinin, dış çevre ile görsel ilişkisi sağlanmıştır. Mozaik üzerine beyaz çimento ile sıvanmış olan cephedeki yatay ve düşey derzlemeler, pencereleri üç yönden çevreleyen betonarme söveler ve yer yer kullanılan betonarme çiçeklikler yapının estetik değerini artıran elemanlardır.

(O. Erman)

(D. Saban)

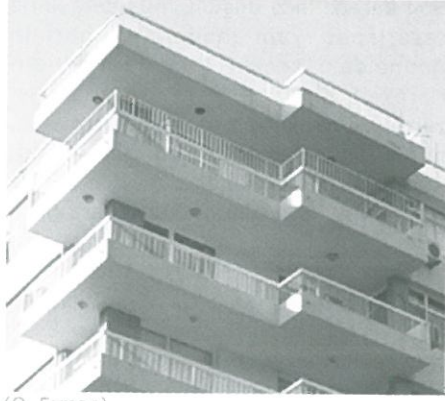
(D. Saban)

1968

Zeki Yüzüak

Cemalpaşa Mah., Valiyolu Cad., No:15

Yapının kütesinin büyüklüğü, cephedeki hareketlilik ve doluluk-boşluk oranları sayesinde az hissedilir biçimdedir. Yapıda, özellikle güney cepheye yerleştirilmiş balkonlarla vurgulanan, yatay hatlarla elde edilmiş bir estetik etki söz konusudur. Cömert oranlarda tasarlanmış mekanlarla oluşturulmuş dairelerde, bu geniş balkonlar oldukça önemli yer tutmaktadır. Her katta üç daire bulunan yapının kütesi, güneydeki Valiyolu Caddesi cephesinde tüm parseli yayılır. Daha dar tutulan kuzey cephesinde ise hareketlenmeler oluşturularak, bu cepheye yönelen mekanlara daha iyi havalanma ve aydınlanma olanakları sağlanmaya çalışılmıştır. Kuzeye yerleştirilmiş olan daire ile güneydeki daireler arasında yaratılmış olan kot farkı dönemin oldukça sık rastlanan uygulamalarındandır.

(O. Erman)

(O. Erman)

(Z. Yüzüak Arşivi)

TEKELİOĞLU APARTMANI

1971

Özer Karagengç

Reşatbey Mah., Nusret Fişek Cad.

Zemin ve asma katların üstünde 10 katlı olarak inşa edilmiş, Adana'daki ilk yüksek apartman örneklerinden olan yapıda dairelerin oldukça geniş tutulduğu görülmektedir.

Yapı, yüksekliğine karşın, detaylarındaki titizlik ve kalite ile son derece estetik bir duruşa sahiptir. Cephe düzenini betonarme elemanlarla oluşturulmuş modüler çerçevelenmenin içindeki doluluk-boşluklardaki değişkenlik ve asimetri oluştururken; pencere seviyesinde kullanılan Nevşehir taşı plakalar, çatı saçağını oluşturan betonarme kirişlemeler ve nitelikli balkon korkuluğu çözümleneleri yapıya özgün bir anlatım kazandırmaktadır.

(O. Erman)

KARABUCAK APARTMANI

1980

Ulvi Özdemir

Reşatbey Mah., 5 Ocak Cad., 15 Sk.

Karabucak ailesine ait iki dubleks daireden oluşan dört katlı yapı, aynı bahçeyi paylaştığı müstakil konutun üst katı gibi Ulvi Özdemir tarafından tasarlanmıştır. Müstakil konut ile benzer nitelikler sergileyen apartmanın cephesinde cumba, saçak gibi geleneksel öğelerin betonarme olarak çağdaş yorumları cepheye özgün bir nitelik kazandırmıştır. Bu yapı ile müstakil konutun ortak kullanımındaki bahçede, yüzme havuzunun yanı sıra mutfak, depo ve garaj düşünülmüştür.

(O. Erman)

(D. Saban)

AKKONAK APARTMANI

1976

Nezahat-İlhan Arıkoğlu

Cemalpaşa Mah., 9 Sk., No:13

Üç bitişik blok halinde tasarlanan yapı Adana ve Türkiye'nin ilk bayan mimarlarından olan Nezahat Arıkoğlu'nun çalışması olması sebebiyle önem taşımaktadır. Plan şeması net ve açık olan yapıda şema kullanıma yansıtılmış ve her bir blok karşılıklı iki daireden oluşturulmuştur. Arsanın gerekleri nedeniyle daireler doğu-batı aksında biçimlenmiştir. Batıya bakan kısımda

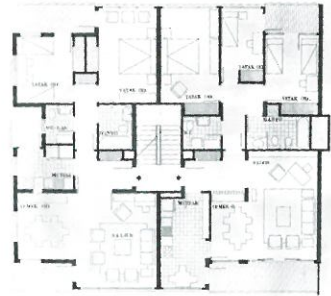
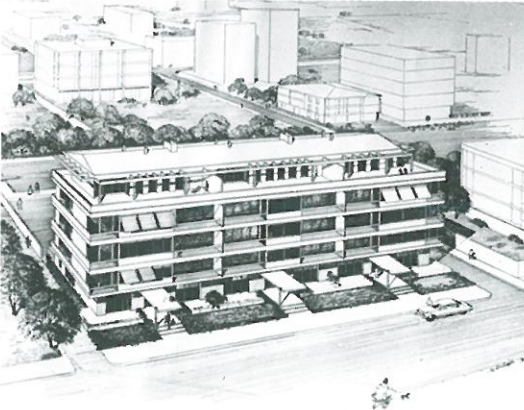
portakal ağaçlı bir bahçe bulunur. Yatak odalarının baktığı bu bahçe oldukça güzel bir manzara oluşturmaktadır. Yapının cephesi yatay hatlar üzerinde kurulmuş, geri çekilmeler ve doluluk-boşluklarla cephe hareketlendirilmiştir. Olabildiğince yalın düzenlenen cephenin etkisi düşeyde devam eden fuga izli yüzeylerle kuvvetlendirilmiştir.

(K. Arıkoğlu Arşivi)

(O. Erman)

(K. Arıkoğlu Arşivi)

1976-1977

Kadri Erkman

Kurtuluş Mah., Ramazanoğlu Cad., No:8

Yapının en önemli özelliği, Adana'da pek rastlanılmayan biçimde, brüt beton kullanılarak inşa edilmiş olmasıdır. Aynı zamanda, son derece özgün modernist detayları barındırması ile de önem taşır. Sekiz katlı yapı, güney cephesini oluşturan ön yüzünde yer alan palmiye dizisiyle özdeşleşmiştir. Zemin katı büyük ölçüde boş tutulan apartman kütesinin ortasında küçük bir iç bahçe yaratılmış, düşey sirkülasyon elemanlarının oluşturduğu çekirdek ile bu çekirdekten dairelere ulaşımı sağlayan kat koridorları bu bahçeye yönlendirilmiştir. Her katta beş dairenin yer aldığı yapıda, gerek mekan kurgusunda, gerekse cephe düzeninde simetriden uzak bir tutum benimsenmiştir. Cepheelerde yatay çizgilerin oluşturduğu bir süreklilik görülmektedir. Yapıda, özellikle zemin katta, son bir kaç yıl içinde önemli bozulmalar ortaya çıkmıştır.

(D. Saban)

LÜTFİYE HANIM APARTMANI

1980

İlhan Arıkoğlu

Kurtuluş Mah., Ziyapaşa Bulvarı

Yapı, yatay hatların vurgulandığı dolu bir kütle olarak ele alınmıştır. Kütlede hafif taşmalarla yerleştirilmiş balkonların korkulukları ince düşünülmüş detay tasarımıyla dikkat çekmektedir. On bir katlı yapıda, kat döşemeleri ve parapet seviyeleri yatay çizgilerle cepheye yansıtılmış, pencerelerin yer aldığı yatay bant, enine oluşturulmuş fuga izli yüzeylerle belirginleştirilmiştir. Apartmanın Atatürk Parkı'na yönelen güney cephesinde iç mekanın devamı niteliğinde oluşturulan balkonlar, zeminde ve yanlarda U formu oluşturulacak şekilde taşırılarak vurgulanmıştır. Yapının girişi, sade, betonarme bir saçakla tariflenmiştir.

(D. Saban)

ÖZDEN APARTMANI

1989

Necati Çetindoğan
Toros Mahallesi

Sekiz katlı yapı kütle hareketleri ve cephe düzeni bakımından ilginçtir. Mimarının imzası haline gelmiş olan son kat bitişleri, balkon parapet detayları ve üçgen çıkıntılar yapıyı özgünleştirmektedir. Ağırlıklı olarak

yatay hatların kullanıldığı cephede estetik etki yatay ve dikey bantların kompozisyonu ile sağlanmaya çalışılmıştır. Yapının son iki katında form değişikliğine gidilerek kütle tamamlanmıştır.

(O. Erman)

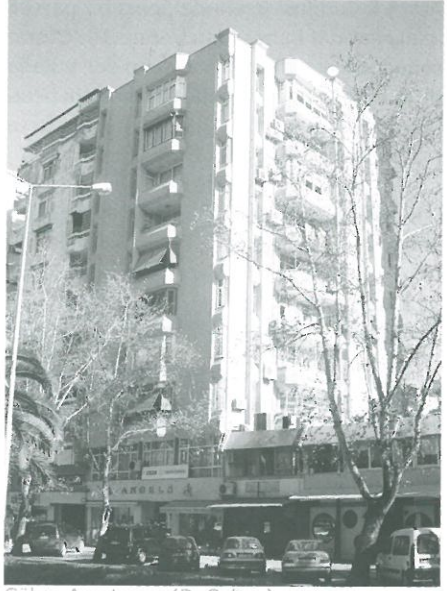
İHSAN ÇERÇİ ve GÖKÇE APARTMANLARI

1986

Serpil-Bülent Çerçi

Kurtuluş Mah., Ziyapaşa Bulvarı

İhsan Çerçi ve Gökçe Apartmanları'dan oluşan konut blokları, zeminde dükkân, asma katta ise bürolar olarak tasarlanan ve parseli sarmalayan kütlelerin üzerine yerleştirilmiştir. Asma katlara ve her iki konut bloğuna ulaşım sağlayan parselin ortasındaki boşluk, özgün tasarımda bir iç avlu olarak düzenlenmişse de sonradan otoparka dönüştürülmüştür. Adana iklim koşullarına uygun tasarım anlayışı ile planlanan bu kompleksteki İhsan Çerçi Apartmanı'nda her bir daireyi belirleyen üç kütle, düşey sirkülasyon çekirdeği ile birleştirilmiştir. 14 katlı bu yapıda, güney doğudaki kütleyle dubleks daireler, diğer iki kütleyle ise normal tipte daireler yerleştirilmiştir. Bulvara daha yakın tutulan Gökçe Apartmanı ise dokuz katlı, bitişik nizamdaki yapısı ile Ziyapaşa Bulvarı'ndaki mevcut dokuya uyum sağlamaktadır. Yapı bodrum ve zemin katlarda sık perde duvar ve radyejeneral temel kullanımı ile depreme dayanıklı bina yapım tekniği uygulanmıştır.

Gökçe Apartmanı (D. Saban)

(S.-B. Çerçi Arşivi)

GÜLBAHÇESİ SİTESİ

1990

Erol Kulaksızoğlu

Kurtuluş Mah., Atatürk Caddesi

Atatürk Caddesi üzerinde geniş bir parseli kaplayan gül bahçesinin yerine 1980'lerin sonunda inşa edilmiştir. Parselin dar sokağa bakan arka yüzünde sadece dört katlı ticari blok devam ettirilirken konutların bulunduğu yüksek blok parselin doğusundaki Atatürk Caddesi'ne yaklaştırılmıştır. Konut bloklarının zemin ve asma katları dükkan, bir ve ikinci katları büro, üstteki on bir kat ise konut olarak

çözömlenmiştir. Bu bloklarda dairelerin açılı bir biçimde yerleştirilmesi ile gerek caddeye, gerekse güneye yönelme sağlanmıştır. Apartmanın cephesinde elde edilmiş olan estetik etki, önemli ölçüde balkonlarla sağlanmıştır. Yine açılı biçimde yerleştirilmiş olan bu balkonların, özellikle korkulukları, titizlikle detaylandırılmış öğelerdir.

(D. Saban)

ÖZDEMİR ÖZLER APARTMANI

1997

Ali Özler

Cemalpaşa Mah., Toros Caddesi

Adana'nın nemli kışı ve yakıcı güneşinden korunmak için, yapı, içine dönük ve kalın kabuklu olarak düşünülmüştür. Çevrenin görsel karmaşasına cevap olarak, net bir şekilde yere oturan, basit geometrik şeklini koruyan, sakin bir binadır. Dışa kapalı bu gri hacim, kademe kademe oyularak, kabuğun altındaki beyaz pencere ve füme strüktür/hizmet katmanlarına

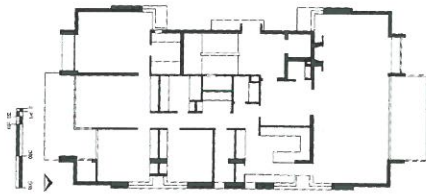
ulaşmaktadır. Ön ve arka cephelerdeki geniş balkonlar, açık hava odaları olarak, Adana ikliminde yıl boyu kullanılabilecek biçimde tasarlanmıştır. Bu balkonlara açılan ve öndeki salon ile arkadaki oturma odaları arasındaki bağlantıyı sağlayan hacim, planı organize ederken aynı zamanda da boydan boya esinti sağlamaktadır. (A. Özler)

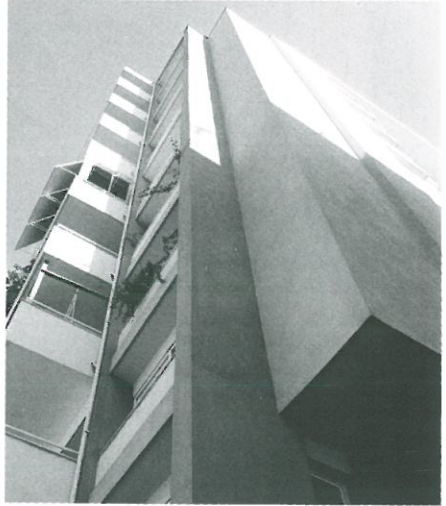
(D. Saban)

(S. Özler)

(A. Özler Arşivi)

(S. Özler)

R

E

L

Z

i

Z

i

D

Yapılar Dizini 178
Mimarlar Dizini 180

A

60 Evler Sitesi, 141
75. Yıl Sanat Galerisi, 40
100. yıl Mahallesi, 17
Adalet Sarayı, 26
Adana Borsası Binası, 124
Adana Büyükşehir Belediyesi, 39
Adana Çiftçiler Birliği, 122
Adana Elektrik Şirketi, 103
Adana Erkek Lisesi, 56
Adana Fen Lisesi, 60
Adana Hükümet Konağı, 30
Adana İl Özel İdare Binası, 33
Adana Sanayi Odası, 137
Adana Ticaret Odası, 118
Adnan Menderes Bulvarı Düzenlemesi,
Akbank Bölge Müdürlüğü, 129
Akbank Merkez Şube, 126
Akkonak Apartmanı, 169
Arkeoloji Müzesi, 47
Aşlamacı Evi, 150
Atatürk Parkı, 38
Atatürk Yüzme Havuzu, 44

B

Bekir Sapmaz Erkek Öğrenci Yurdu, 89
Belediye Evleri, 18
Belediye Mezbahası, 104
Beyaz Ev Apt., 165
Beyaz Saray Tesisleri, 46
Borsa Sarayı, 124
Bossas Fabrikası, 107

C-Ç

CarrefourSA Alışveriş Merkezi, 132
Coca-Cola Fabrikası, 110
Çam Apt., 157
Çeltik Palas Oteli, 84
Çetindoğan Evi, 152
Çevik Kuvvet Binası, 25
Çimento Fabrikası, 100
Çukobirlik Fabrikası ve İdare Binası, 111
Çukurova Üniversitesi Giriş Kapısı, 69
Çukurova Üniversitesi Lojmanları, 68
Çukurova Üniversitesi Tıp Fak. Dekanlık, 48
Çukurova Üniversitesi Rektörlük Binası, 68
Çukurova Üniversitesi Yerleşkesi, 68, 69

D

Defterdarlık Binası, 123
Demirbank, 119
Devlet Hastanesi, 77
Dilberler Sekisi Rekreasyon Alanı, 37
DSİ 6. Bölge Müdürlüğü Yerleşkesi, 16
DSİ 6. Bölge Müdürlüğü Binası ve Yön. Loj., 27
Dupont-SA Araştırma Geliştirme Binası, 114

E

Efes Pilsen Evleri, 141
Elvan Fabrikası, 110
Emek Mahallesi, 15, 16
Emlak Bankası Konutları,

F-G

Ford Otomobil Showroom ve Servis Binası, 119
Galleria, 130
Gar Binası, 86, 87
Gazipaşa İlköğretim Okulu, 61
Göğüs Hastalıkları Hastanesi, 76
Gökçe Apt., 173
Gülbağçesi Sitesi, 174
Gülek Apt., 163
Gümüş Apt.,
Güney Sanayi Fabrikası, 105
Güzelyalı Mahallesi, 19, 140, 141

H

Hacı Ömer Sabancı Kültür Sitesi, 48
Hacı Ömer Sabancı Teknik Öğrenci Yurdu, 85
Hacı Sabancı Kız Öğrenci Yurdu, 94
Hacı Sabancı Organize Sanayi Bölgesi, 101
Halkevi Binası, 39
Halkbank, 133
Has Evi, 140
Hayriye Hanım Konağı, 142
Hayriye Kemal Kusun İlköğretim Okulu, 66
HiltonSA Oteli, 97
Hipodrom, 45
Huzurevi, 81
Hükümet Konağı, 30
Hüseyin Ezici Evi, 141

I-İ

İhsan Çerçi Apt., 173
İhsan Ariel Evi, 140
İller Bankası 8. Bölge Müdürlüğü, 29
İl Özel İdare Müdürlüğü, 33
İMSA Meşrubat Fabrikaları, 110
İnkılap İlköğretim Okulu, 58
İnşaat Mühendisleri Odası, 32
İsmet İnönü İnşaat Teknik Lisesi, 65
İsmet İnönü Kız Enstitüsü, 63
İstiklal İlköğretim Okulu, 59
İş Apartmanı, 170

K

Karabucak Apt., 168
Karabucak Evi, 146
Kasım Gülek Apt., 159
Kemal Özgür İşhanı , 119
Konak Apt, 166
Köymen Apartmanı, 162
Kristal Palas Oteli,85
Kurttepe Apt., 158

L

Lüks Otel, 91
Lütfiye Hanım Apartmanı, 171

M

M1 TEPE Alışveriş Merkezi, 134
Menderes Kapalı Spor Salonu, 42
Merkez Otogar, 96
Milli Mensucat Fabrikası, 102
Miralay Mahmut Bey Konağı, 88
Motor Meslek Lisesi, 64

N

Nuri Has Pasajı, 120
Nuri Sabuncu Cami, 41
Nurten Yetimoğlu Lisesi, 55

O-Ö

Onat Evi, 140
Opel Showroom ve Servis Binası, 136
Oral Evi, 140
Orduevi Misafirhanesi, 88
Orman Bölge Müd.Loğ., 161
Otel Santral Palas, 92
Otogar Binası, 96
Öz Otel, 90
Özbek Özler Evi, 151
Özbey Evi, 147
Özbucak Fabrikası, 100
Özdemir Özler Apt., 175
Özden Apt., 172

P-R

Paksoy Evi, 149
Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi, 80
Pamukbank Merkez Şube, 119
Petek Apartmanı, 160

S-Ş

Sabancı Sosyal Tesisleri, 49
Sabancı Merkez Cami, 50
Sait Bey Evi, 143
Sapmaz Apt., 164
SASA Fabrikası ve Lojmanları, 108
Semih Rüstem Evi, 144
Seyhan Belediyesi Binası, 31
Seyhan Hidroelektrik Santrali, 106
Seyhan Kaymakamlığı, 24

Seyhan Oteli, 95
Seyhan Regülatörü, 106
Sıtma Savaş Enstitüsü, 74
Soylu Evi, 148
SSK Adana Sigorta İl Müdürlüğü, 23
SSK Hastanesi, 78
Sun Sineması, 43
Sunar Mısır Fab. İdare Binası, 113
Süt Kurumu Fabrikası, 101
Şakırpaşa Havaalanı, 93
Şeref Doruk Evi, 153

T

Talip Aksoy Evi, 145
TCDD Bakım Atölyesi ve Yön. Loğ., 87
TCDD 6. Bölge Müdürlüğü, 28
Tepebağ Ortaokulu, 57
Tekel Fabrikası, 109
Tekelioğlu Apt., 167
Temsal Fabrikası Yemekhanesi, 112
Tırpani Konağı, 59
Ticaret Borsası Binası, 124
T. İş Bankası (Abidinpaşa Şb), 127
T. İş Bankası (Kuruköprü Şb), 128
Turkcell Adana Operasyon Merkezi, 135

V

Vakıflar Sarayı, 125
Verem Savaş Dispanseri, 79

Y

Yağlıcı Plaza, 131
Yapı & Kredi Bankası, 118
Yüzevler Mahallesi, 14

Z

Ziraat Bankası ve ek binası, 121
Ziraat Haşarat Laboratuvarı, 75
Ziraat Okulu, 62
Zübejde Hanım Anaokulu, 67

A

AKDAMAR Mine	Ç.Ü. Lojmanları, 69
AKDEMİR Cem	Ç.Ü. Lojmanları, 69
AKIN Ömer	Ç.Ü. Lojmanları, 69
AKVERDİ Orhan	Petek Apt.,160 Orman Bölge Müd. Lojmanları, 161
AKSİS Nuran	Defterdarlık Binası, 123
AKVERDİ Özdemir	İMSA Meşrubat Fabrikaları, 110 SASA Fabrikası, 108
ALAN Hamit	Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi, 80
ALPAR Ergün	Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Eğitim Binaları, 68
ANOLAY Sami	Vakıflar Sarayı, 125
ARF Bülent	Ç.Ü. Kültür Müdürlüğü Binası, 69 Mithat Özsan Amfisi iç mekan tasarımı, 68
ARF Ertuğrul	İMSA Meşrubat Fabrikaları, 110 Özbek Özler Evi, 151 Sun Sineması, 43 Talip Aksoy Evi, 145 SASA Fabrikası,108 Güney Sanayi Fabrikası, 105 Ç.U. Kültür Müdürlüğü Binası, 69 Mithat Özsan Amfisi iç mekan tasarımı, 68
ARIKOĞLU İlhan	Lütfiye Hanım Apt., 171 Akkonak Apt., 169 Tekel Fabrikası İdare Binası, 109
ARIKOĞLU Kaya	DupontSA Araştırma Geliştirme Merkezi, 114 TemSA Fabrikası Yemekhanesi, 112 Nurten Yetimoğlu Teknik Lisesi, 55
ARIKOĞLU Nezahat	Akkonak Apt., 169 Onat Evi, 140 Özbek Evi, 147
ARKAN Seyfi	Halkevi , 39
AROLAT Neşet	Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi, 80
AROLAT Şaziment	Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi, 80
ARSEVER Ali Rıdvan	Öz Otel, 90
ATILGAN Ekrem	Çam Apt, 157

B

BABA Yeşim	İl Özel İdare Binası, 33
BERKSAN Bülent	Merkez Otopark, 96
BOSTANCI İbrahim	Şeref Doruk Evi, 153
BÜYÜKDERELİ ÇOR Tülay	Sunar Mısır İdare Binası, 113

C-Ç

CANNON ARCHITECTS

CEYLAN Atif

CEYHUN Demirtaş

ÇERÇİ Bülent

ÇERÇİ Serpil

ÇETİNDÖĞAN Necati

ÇİLİNGİROĞLU Mutlu

ÇİNCANER ERASLAN Odil

ÇOLAK Altay

HiltonSA Oteli, 97

Defterdarlık Binası, 123

Gülek Apt., 163

İhsan Çerçi Apt., 173

İhsan Çerçi Apt., 173

Özden Apt., 172

Çetindoğan Evi, 152

D.S.İ. 6. Bölge Müd., 27

Turkcell Adana Operasyon Merkezi, 135

Seyhan Hidroelektrik Santrali, 106

Çukurova Üniversitesi Giriş Kapısı, 69
Şakıp Sabancı Spor ve Sergi Sarayı, 69

D

DALOKAY Vedat

Merkez Otogar, 96

Nuri Sabuncu Cami, 41

Beyaz Saray Tesisleri, 46

DAĞLIK Fethi

Sabancı Sosyal Tesisleri, 49

Hacı Sabancı Kız Öğrenci Yurdu, 94

DİNÇ Necip

Sabancı Merkez Cami, 50

DOĞU Nizamettin

Adalet Sarayı, 26

E

E.L.G. ŞİRKETİ

Adana Elektrik Şirketi, 103

ERASLAN Odil

Seyhan Hidroelektrik Santrali, 106

ERCİYAS Erol

Ç.Ü. Tıp Fakültesi Dekanlık Binası, 68

ERDAL Coşkun

Zübeyde Hanım Anaokulu, 67

ERDOĞAN Ali Ayhan

Atatürk Yüzme Havuzu, 44

EREN Metin

Hacı Sabancı Kız Öğrenci Yurdu, 94

ERGEÇ Oğuz

Seyhan Belediyesi, 31

ERKMAN Kadri

İş. Apt., 170

ERTEN Erkin

İl Özel İdare Binası, 33

ERUZUN Cengiz

Seyhan Oteli, 95

F

MİMAR FERİT Ziraat Haşarat Laboratuvarı, 75

G

GAYBERİ Hulusi Opel Showroom ve Servis Binası, 136

GENİM Sinan Ford Otokoç Showroom ve Servis Binası, 119

GÖÇER Orhan Hacı Ömer Sabancı Kültür Sitesi, 48

GÜRELİ Muhittin Göğüs Hastalıkları Hastanesi, 76
75. Yıl Sanat Galerisi, 40

H

HIZIROĞLU Ertun CarrefourSA Alışveriş Merkezi, 132

I-İ-J

İTEZ Aytek Adana Hükümet Konağı, 30

İTEZ Kemal Adana Hükümet Konağı, 30

İTEZ Neşe Adana Hükümet Konağı, 30

JANSEN Hermann Adana İmar Planı, 2, 116
Atatürk Parkı, 38

K

KARAGENÇ Özer Tekelioğlu Apt., 167

KARAKAYA Erkan Adana Sanayi Odası, 137

KARYALDIZ Samet Sabancı Sosyal Tesisleri, 49

KAYALAR Cemal Ç.Ü. Tıp Fakültesi Dekanlık Binası, 68

KAYALIOĞLU Mustafa Aşlamacı Evi, 150

KAZMAOĞLU Adnan Turkcell Adana Operasyon Merkezi, 135

KILIÇ İlker Ç.Ü. Lojmanları, 69

KINIK Doğan Ç.Ü. Lojmanları, 69

KIRIMLI Affan Akbank Bölge Müdürlüğü, 129
SSK Hastanesi, 78

KISACIK Hakan	Hipodrom Giriş Kapısı, 45 Hipodrom 2. tribün, 45 İnşaat Mühendisleri Odası, 32
KNAPEN, TIPPETTS, ABBETT, McCARTHY	Seyhan Hidroelektrik Santrali, 106
KOZAK Oktay	İller Bankası 8. Bölge Müdürlüğü Binası, 29
KULAKSIZOĞLU Erol	Gül Bahçesi Sİtesi, 174
KURTOĞLU Nevzat	Beyaz Ev Apt., 165

M

MİAR MİMARLIK	Turkcell Adana Operasyon Merkezi, 135
MOCAN İsmet Ahsen	M1 Tepe Alışveriş Merkezi, 134
MORTAŞ Abidin	Adalet Sarayı, 26
MUSLU Metin	Hacı Ömer Sabancı Kültür Sitesi, 48

N

NURAL İlhami	D.S.İ. 6. Bölge Müdürlüğü, 27
--------------	-------------------------------

O-Ö

ORALKAN Tunç	Ç.Ü. Lojmanları, 69
ÖNER Caner	Ç.Ü. Lojmanları, 69
ÖZAL Şebnem	DupontSA Araştırma Geliştirme Merkezi, 114 TemSA Fabrikası Yemekhanesi, 112
ÖNGEN Melahat	Karabucak Evi, 146 Soylu Evi, 148
ÖZBEK Yasemin	HiltonSA Oteli, 97
ÖZDEMİR Ulvi	Karabucak Evi, 146 Karabucak Apt., 168 Köymen Apt., 162 Sapmaz Apt., 164 Huzurevi, 81 Verem Savaş Dispanseri, 79 Seyhan Hidroelektrik Santrali, 106
ÖZGEN Demokan	Mithat Özsan Amfisi, 68
ÖZDERE MÜHENDİSLİK-MİMARLIK	T.C.D.D. 6. Bölge Müdürlüğü Binası, 28
ÖZLER Ali	Özdemir Özler Apt., 175
ÖZYAR Özer	Hacı Ömer Sabancı Kültür Sitesi, 48

P-R

PEKİN Salih Zeki	İş Bankası Kuruköprü Şubesi, 128
RÜSTEM Semih	Sait Bey Evi, 143 Belediye Mezbahası, 104 Semih Rüstem Evi, 144

S

SARIHAN Denizhan	Sakıp Sabancı Spor ve Sergi Sarayı, 69
SAYDAM Yüksel	Ç.Ü. Tıp Fakültesi Dekanlık Binası, 68 Ç.Ü. Rektörlük Binası, 68
SEREN Önder	Mithat Özsan Amfisi, 68
SERİN Yusuf	Çetin Apartmanı (Kapak fotoğrafı)
SEY MİMARLIK BÜROSU	Çukobirlik Fabrikası ve İdare Binası, 111
S.İ.S.A.G.	Ç.Ü. Rektörlük Binası, 68
SÜTMAN Tamay	Hacı Ömer Sabancı Kültür Sitesi, 48

T

TURGUT Şükrü	Hipodrom Giriş Kapısı, 45 Hipodrom 2. tribün, 45 İnşaat Mühendisleri Odası Binası, 32
TÜRKMEN Muhlis	Defterdarlık Binası, 123
TÜZÜN Ozan	Ziraat Bankası Ek Binası, 121 Yağlıcı Plaza, 131
TÜZÜN Suzan	Ziraat Bankası Ek Binası, 121 Yağlıcı Plaza, 131
TÜZÜNER Feyyaz	Adalet Sarayı, 26

U-Ü

URAL Çetin	Vakıflar Sarayı, 125
UYDURAN Cennet	Huzurevi, 81
UZUN Tolga	Çukurova Üniversitesi Giriş Kapısı, 69 Sakıp Sabancı Spor ve Sergi Sarayı, 69
ÜNAL Engin	Ç.Ü. Sosyal Tesisler Binası, 69

V-Y

VANLI Şevki

Adana Devlet Hastanesi, 77

YENEN Kaya

Galleria Alışveriş Merkezi, 130

YÜZÜAK Zeki

Paksoy Evi, 149
Konak Apt., 166
Bekir Sapmaz Erkek Öğrenci Yurdu, 89
Adana Borsa Sarayı, 124
SASA Fabrikası, 108
Güney Sanayi Fabrikası, 105

YÜCEL Engin

Akbank Bölge Müdürlüğü, 129

YÜCEER Nilgün

İl Özel İdare Binası, 33

K

A

Y

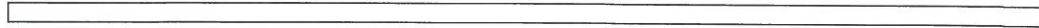
N

A

K

Ç

A

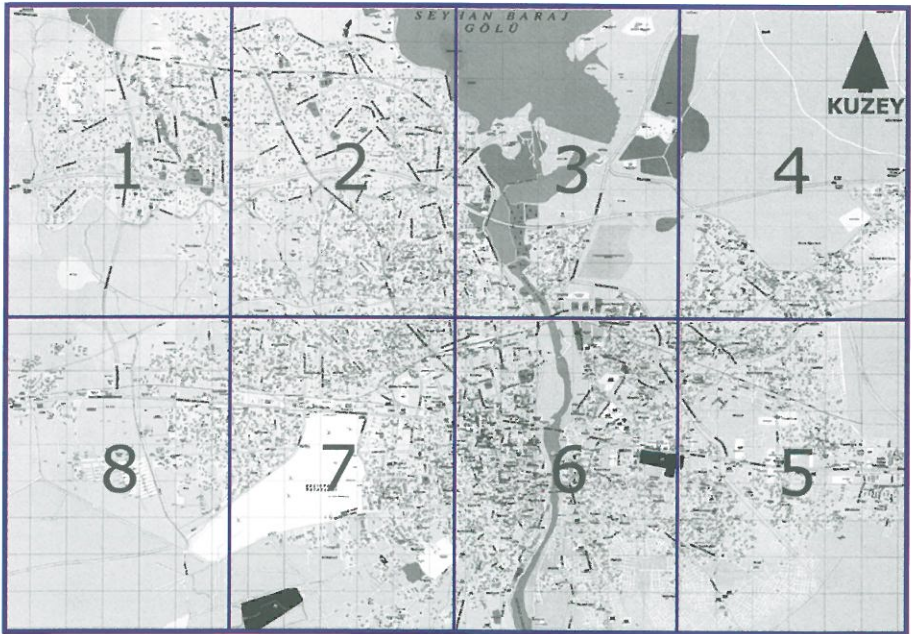

- Adana Güçbirliği Vakfı (2000) **Adana: Sosyo Ekonomik Rapor.**
- Adana Ticaret Borsası (2001) **Adana Ticaret Borsası Yıllığı.**
- Adana Ticaret Odası (1998) **Cumhuriyet'in 75. yılında Adana İlinin Ekonomik ve Sosyal Etüdü.**
- Adana Valiliği (1967) **Adana İl Yıllığı.**
- Adana Valiliği (1973) **Adana İl Yıllığı.**
- Adana Valiliği (1983) **Adana Valiliği, İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü, Adana İli 1983 Yatırımları.**
- Adana Valiliği (2003) **Adana'da Törenler.**
- Akverdi, N. (1936) **Adana, Cumhuriyetten Önce ve Sonra,** Ankara: Ulus Basımevi.
- Anonim, "**Adana**", Yurt Ansiklopedisi, C1., Anadolu Yayıncılık.
- Aptullah Ziya (1932) **Ziraat Haşarat Laboratuvarı Adana, Arkitekt, 7-8,** .202-204.
- Aptullah Ziya (1933) Belediye mezbahası, *Arkitekt, 2,* 35- 41.
- Aslanoğlu, İ. (2001) **Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı** 1923-38, Ankara: ODTÜ M. F. Yay.
- Baltacı, M. (2005) **Adana 1970-2003,** Adana: Altın Koza Yayınları
- Başgelen, N. (1998) **Bir Zamanlar Adana,** İstanbul: Arkeoloji ve Sanat yayınları
- Bozdoğan, S. (2002) **Modernizm ve Ulusun İnşası.** Çeviren: Tuncay Birkan, İstanbul: Metis.
- Çelik, Ç. (1999) **19. yüzyıldan günümüze Adana'da konut mimarisinin gelişimi,** Ç.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Durukan Kopuz, A. (1999) **Cumhuriyet Döneminde Mimarlık Akımları ve Adana'daki Yansımaları.** Ç.Ü. Fen Bil. Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Durukan, İ., Karaman, F., Saban, D. ve Erman, O. (2004) **Tüba Kültür Sektörü Projesi, Adana Kentsel Mimari Envanteri Ön Raporu.**
- Kazmaoğlu, M. (ed.) (2000) **Mimarlık Yıllığı I,** Türkiye'de Mimarlık 2000, Koleksiyon Yayınları.
- Kuruyazıcı, H. (1997) **'Adana',** Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Cilt 1, 18-20, İstanbul: YEM Yayın
- Özler, A. (1997) **Yakın dönem Adana evleri, Arredamento Dekorasyon, 11,** 88-91.
- Rüstem, S. (1932) **Sait Bey Evi, Adana, Mimar, 7-8,** 205-206.
- Sanlı, N. (1947) **Adana'da Memur Teknisyen ve Ustabaşı Evleri, Arkitekt, 9-10,** 201-214.
- Saban (Oral), D. (1999) The Form and Transformation of an Islamic City in the 16th Century, ISUF 1999 6th International Seminar on Urban Form, p.27-30
- Sözen, M. (1984) **Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı,** Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Sütmen, T (1970) **Adana Kültür Sitesi Mimarlık Projesi Yarışması, Arkitekt, 338,** 95-100.
- Toksöz, M. ve Yalçın, E. (1999) **Modern Adana'nın Doğuşu ve Günümüzdeki İzleri.** Aptullah Kuran için Yazılar, editör Kafesçioğlu, Ç. Ve Thys-Şenocak L., 435-452, İstanbul.
- Ulaş, M. (2001) **Adana Hükümet Konağı, Bir Ev Bin Sokak Dergi, 1,** 16-18: Mimarlar Odası, Adana Şubesi Yayını.
- Ünsal, A. (1996) Adana Amerikan Kız Koleji, *Arkitekt, 434,* 68-71
- Yeni AdanaGazetesi, 5, Ocak, 1949
- Yeni AdanaGazetesi, 29, Ekim 1949
- Yeni AdanaGazetesi, 29, Ekim 1952
- www.mimarlarodasiankara.org
- www.vaksa.org.tr
- www.byegm.gov.tr
- www.cu.edu.tr
- www.gsgm.org.tr
- www.tjk.org.tr
- www.arkitera.com.tr

ANAHTAR HARİTALAR

1

Fuar Alanı

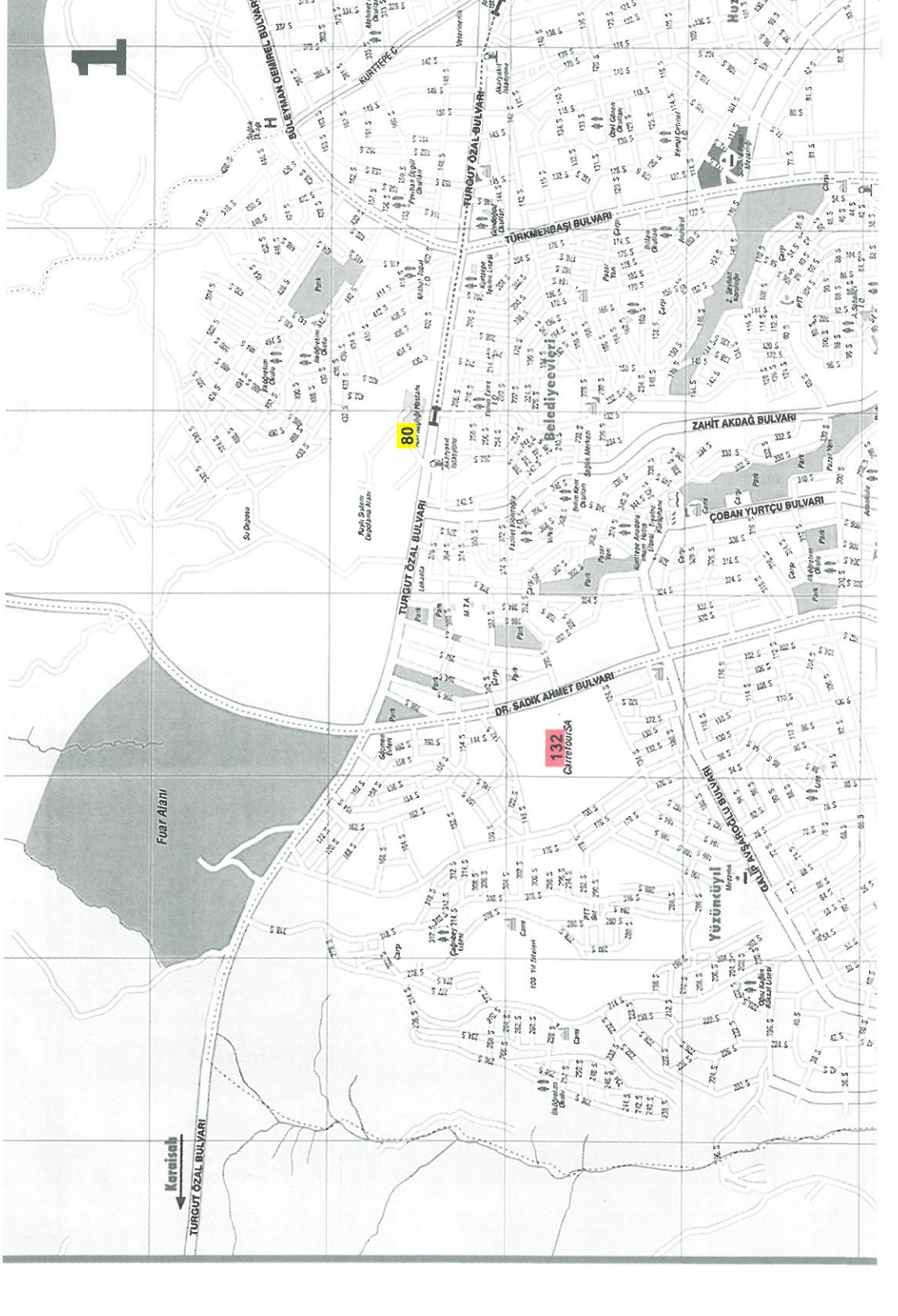
Karaisah

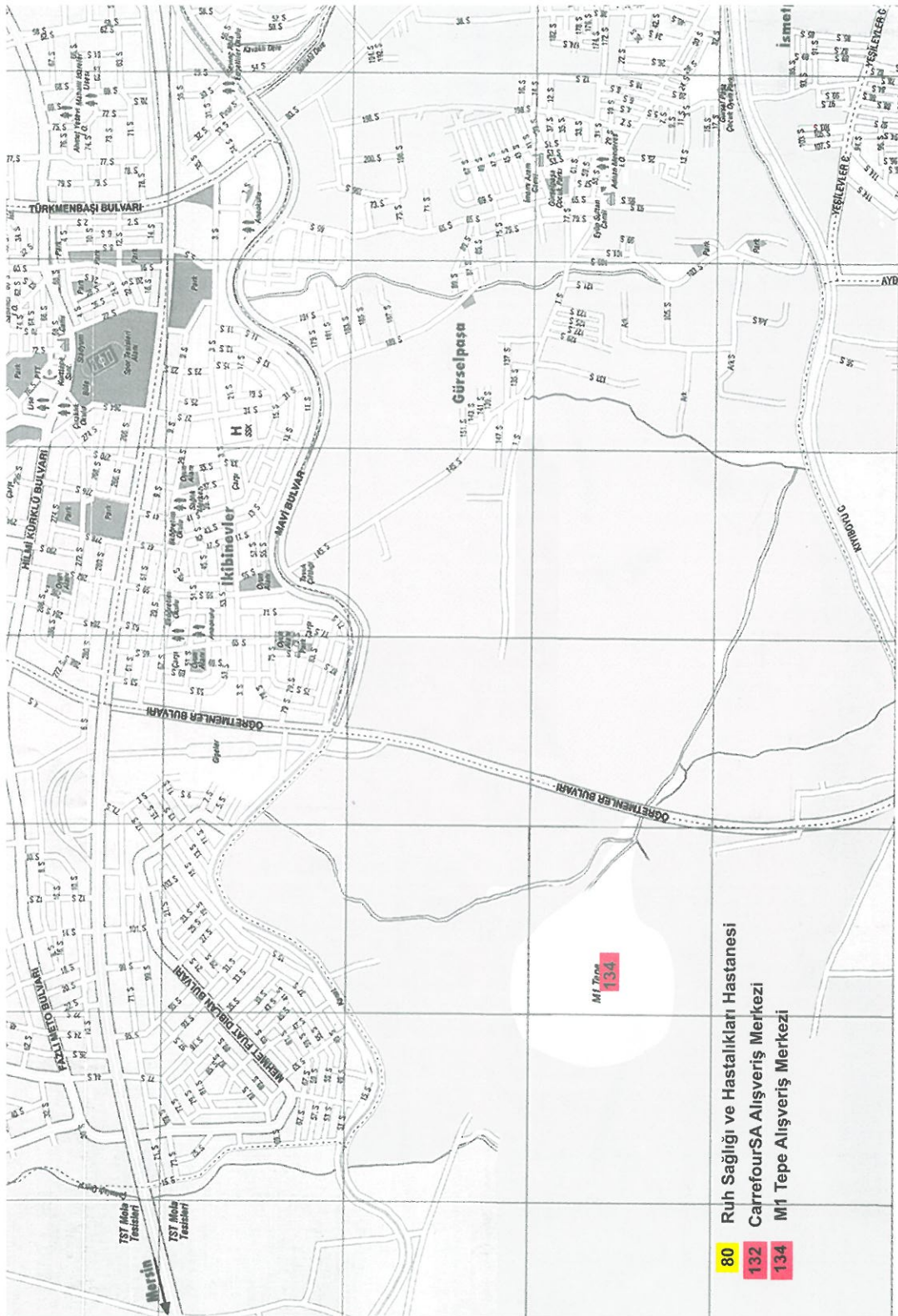
TURGUT ÖZAL BULVARI

80

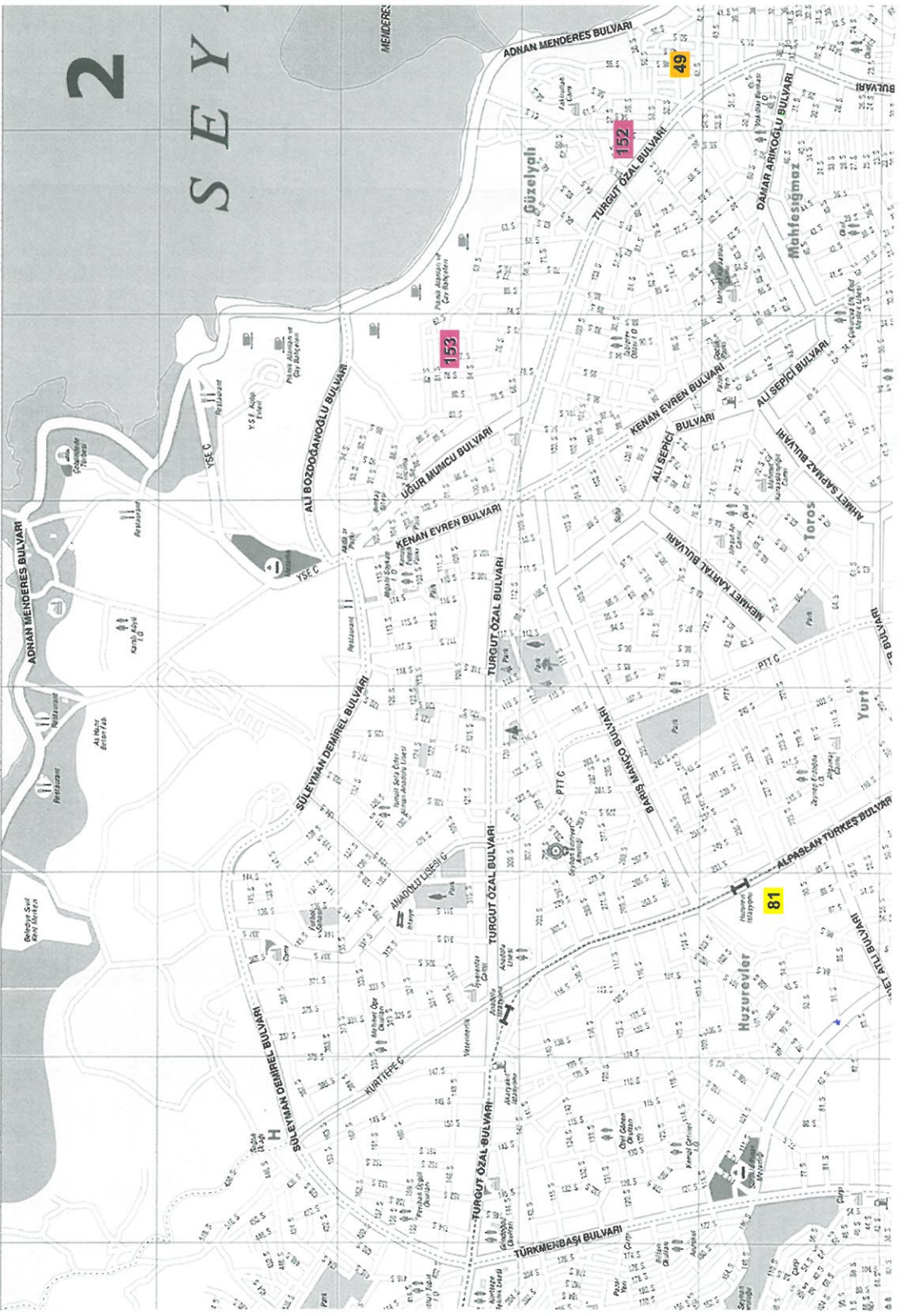
132
Cemreli SA

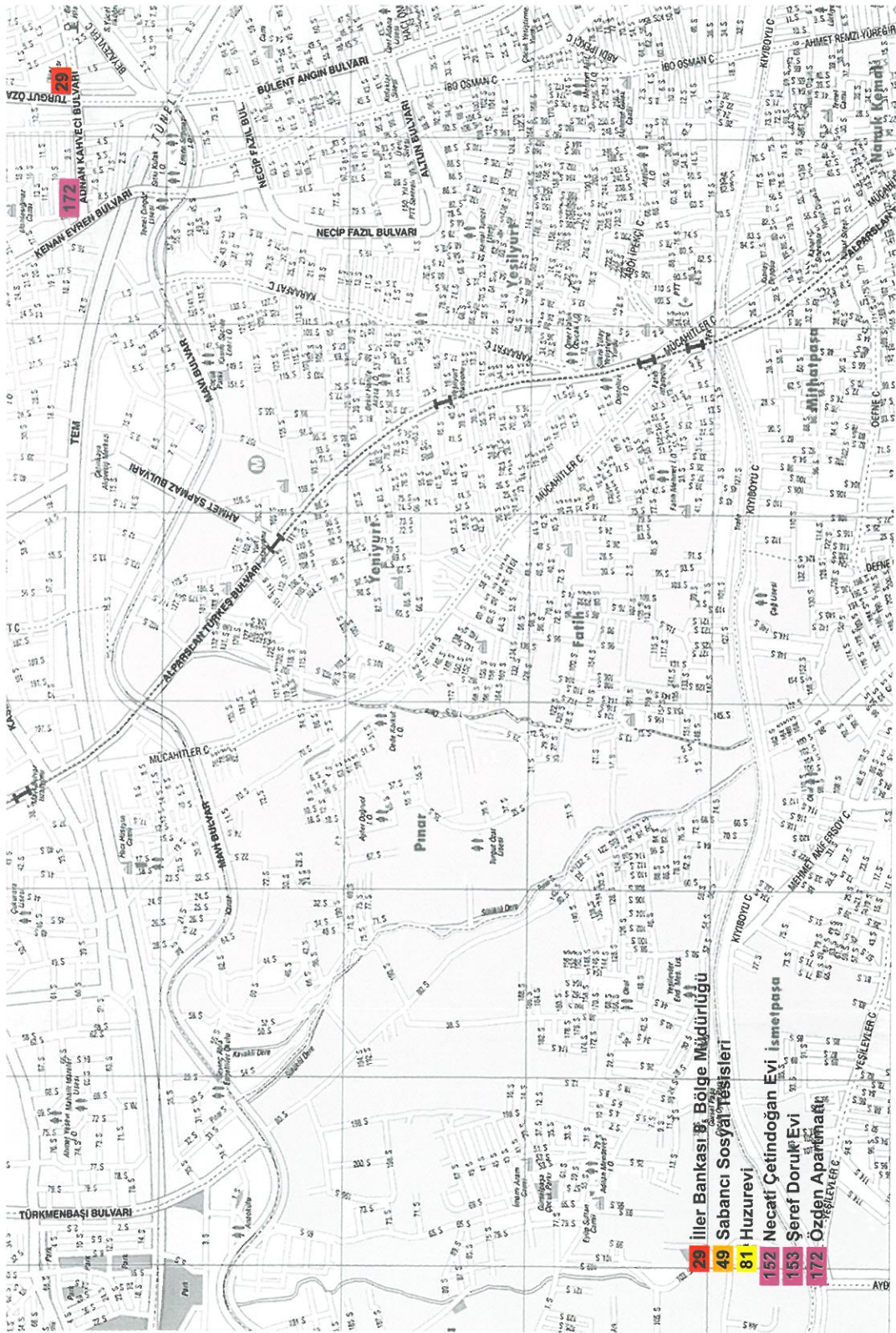
Baldıyevleri

- 80** Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi
- 132** CarrefourSA Alışveriş Merkezi
- 134** M1 Tepe Alışveriş Merkezi

29 İller Bankası Bölge Müdürlüğü

49 Sabancı Sosyal Tesisleri

81 Huzurevi

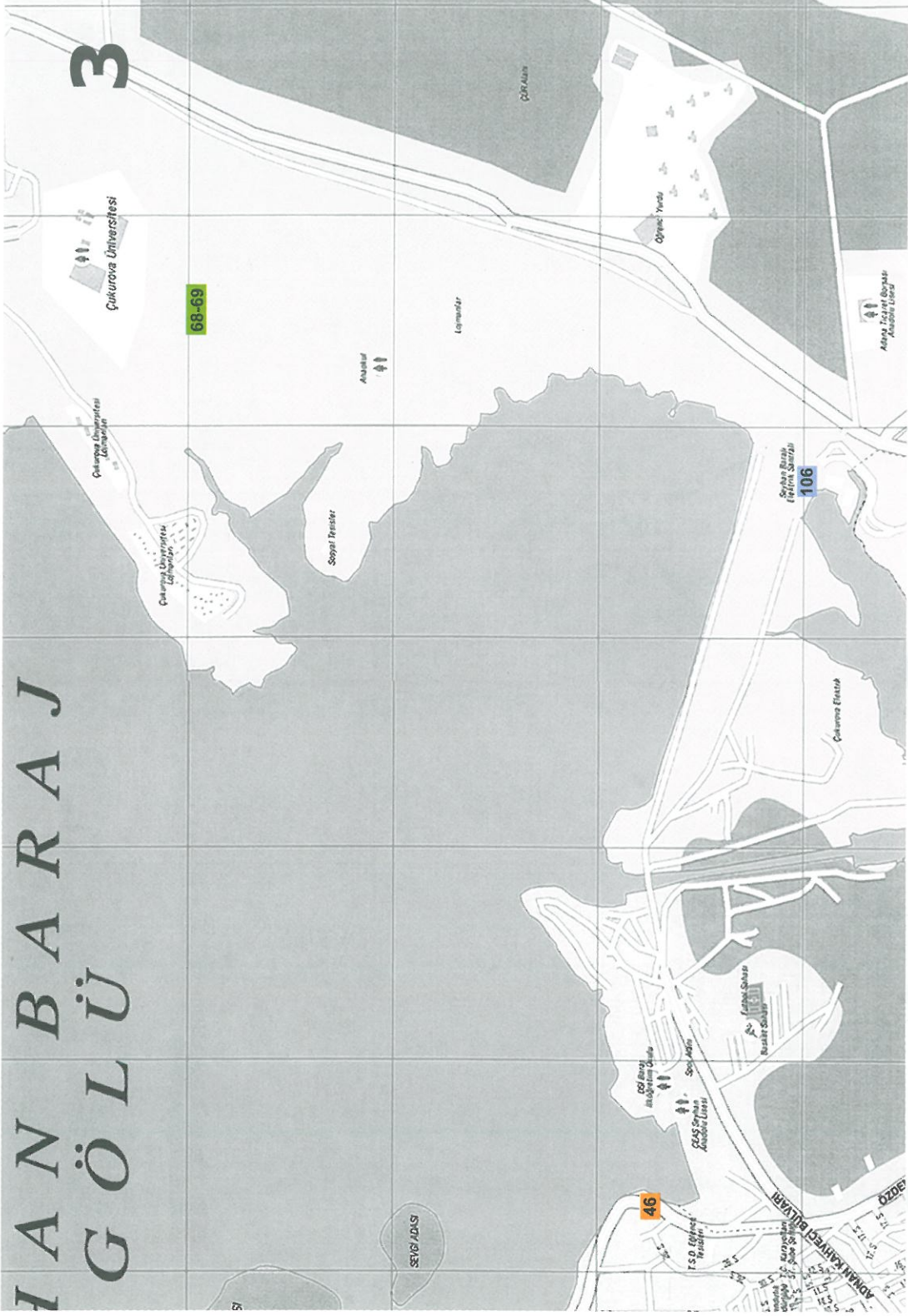
152 Necati Çetinoğlu Evi İsmetpaşa

153 Şeref Doruk Evi

172 Özgen Apartmanı

ANBARAJ GÖLÜ

3

Cukurova Üniversitesi

Cukurova Üniversitesi
Leyvanlar

Cukurova Üniversitesi
Leyvanlar

Soyut Tesisler

Anbaraj

Leyvanlar

ÇARŞI

Yenişehir Şehiriçi Elektrik Santrali

Yenişehir Şehiriçi Elektrik Santrali

Seyhan Barajı Elektrik Santrali

106

46

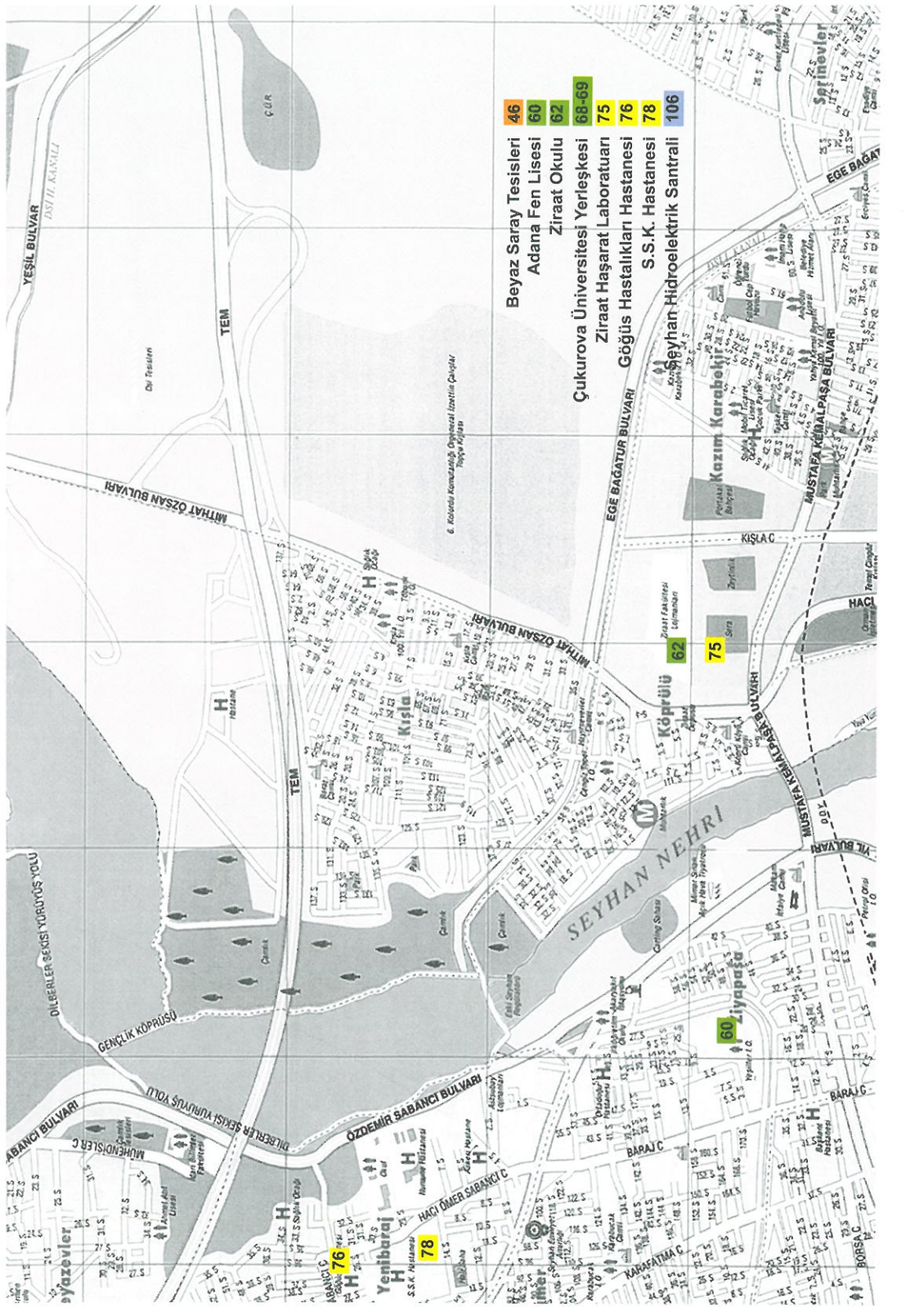
T.S.D. Elektrik Tesisleri

Yenişehir Şehiriçi Elektrik Santrali

Büyük Çukurova Elektrik Santrali

SEVGİ/DAS

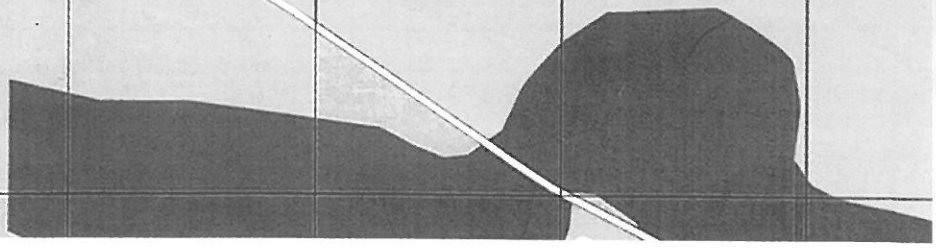
ANBARAJ GÖLÜ

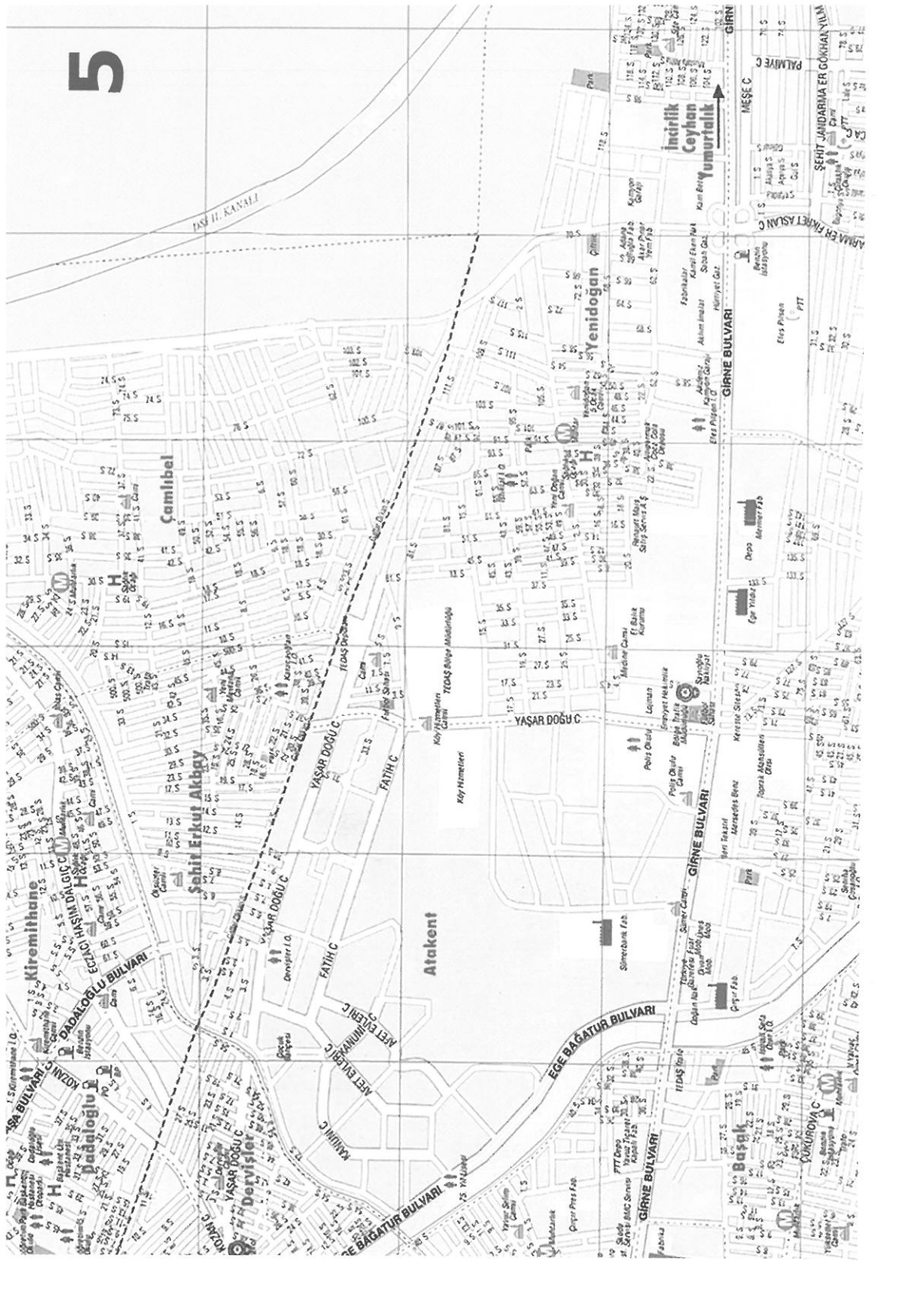
- 46** Beyaz Saray Tesisleri
- 60** Adana Fen Lisesi
- 62** Ziraat Okulu
- 68-69** Çukurova Üniversitesi Yerleşkesi
- 75** Ziraat Haşarat Laboratuvarı
- 76** Göğüs Hastalıkları Hastanesi
- 78** S.S.K. Hastanesi
- 106** Şeyhan Hidroelektrik Santrali

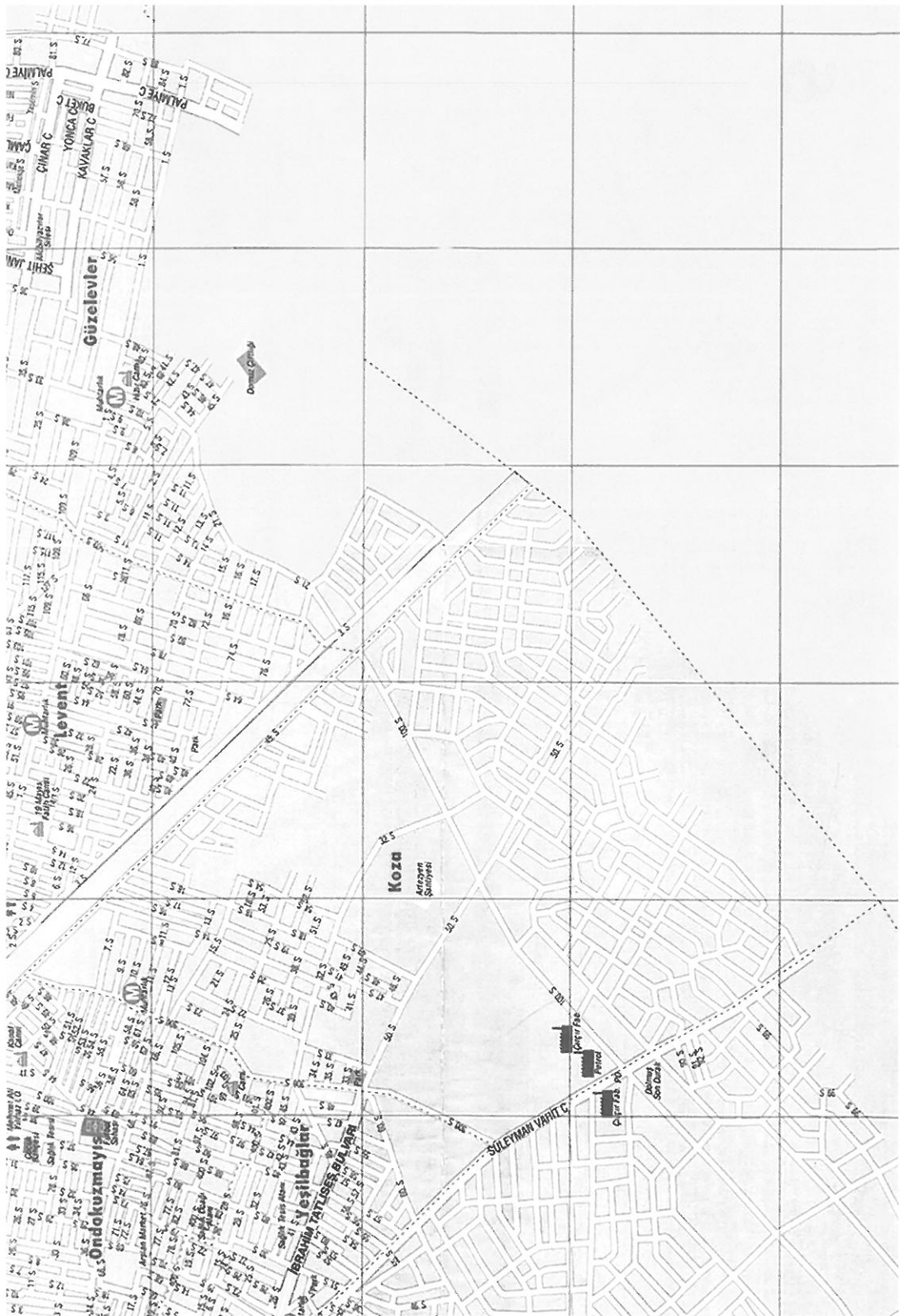

Çinarlı

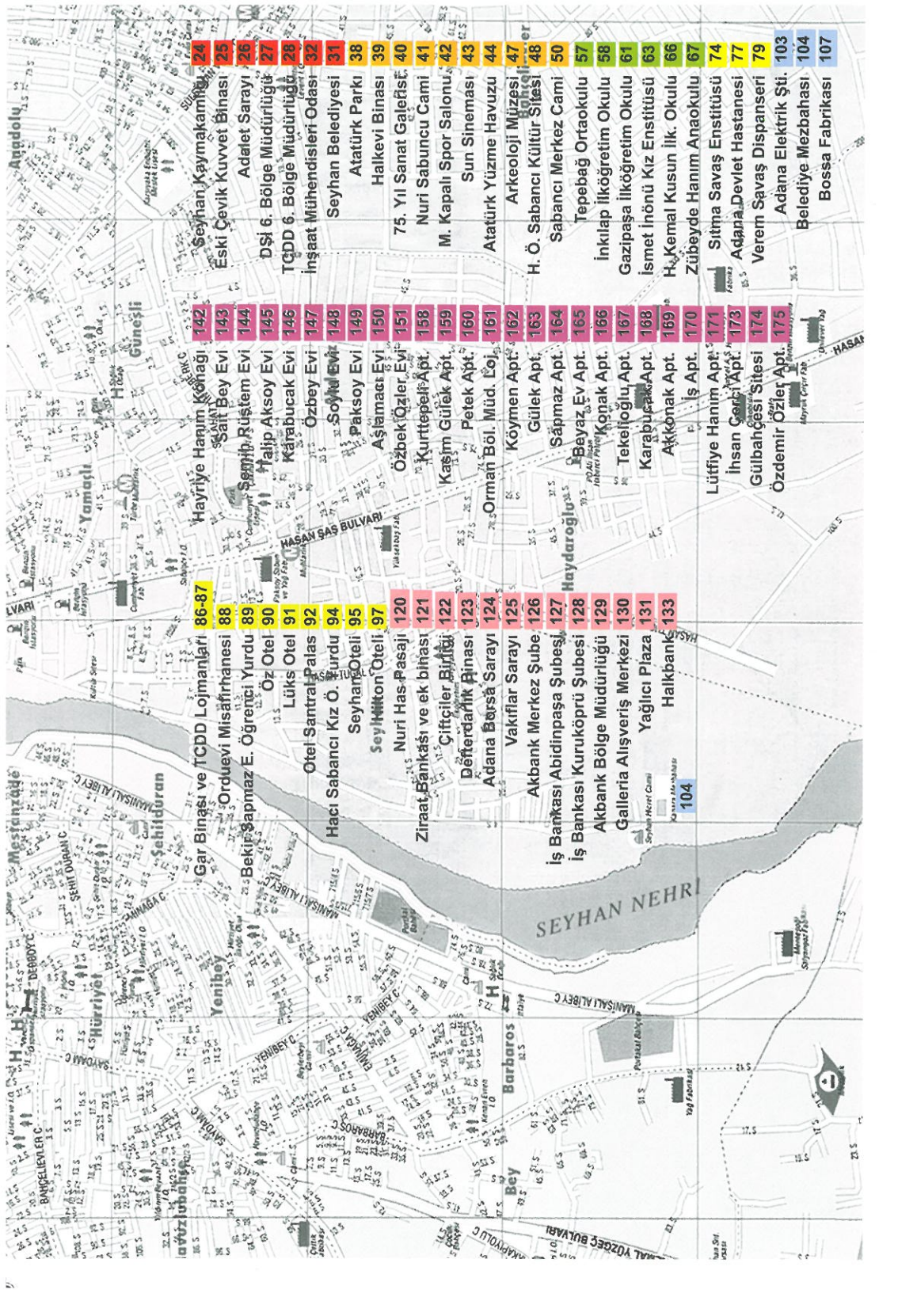

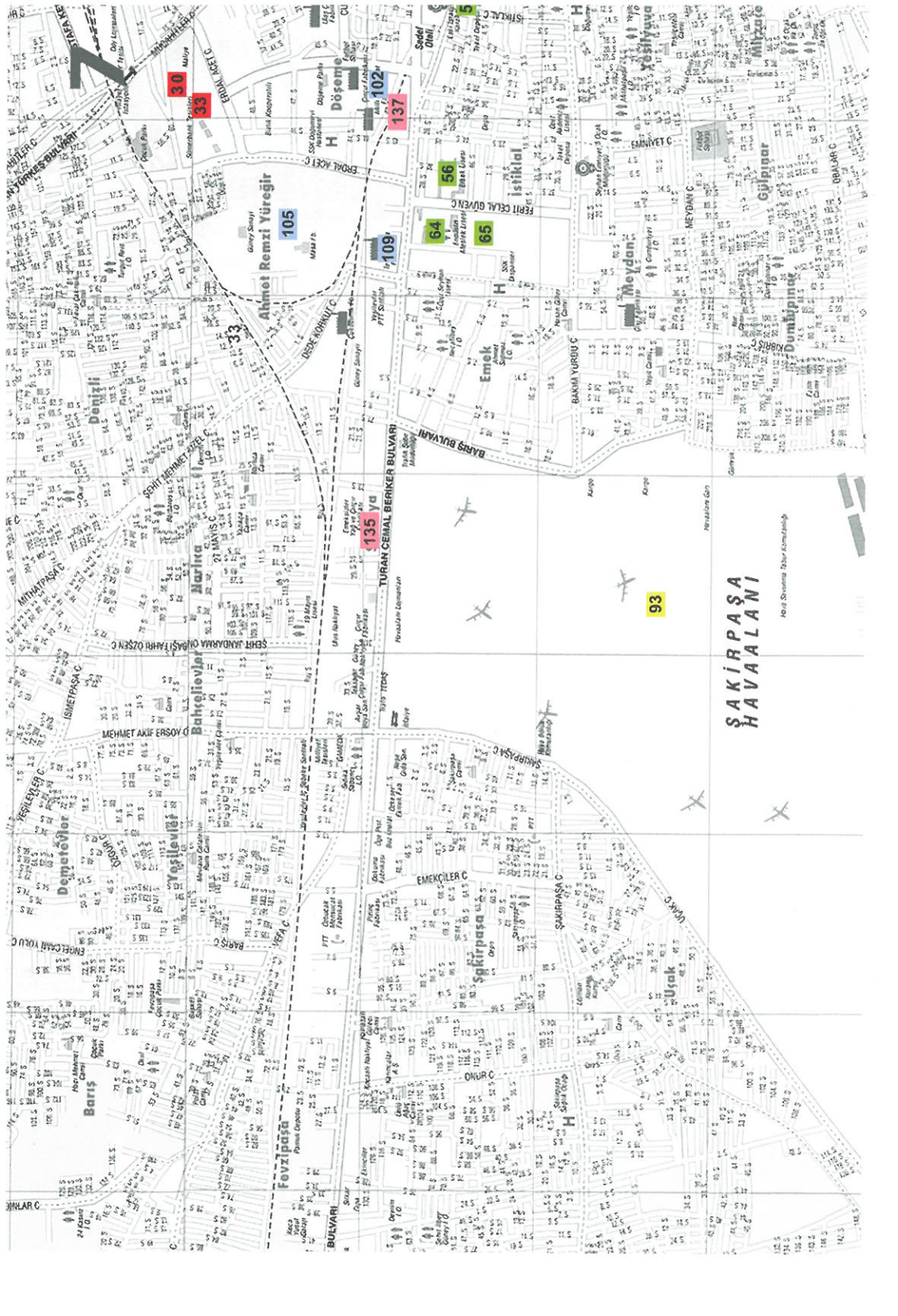

- 86-87
- 88
- 89
- 90
- 91
- 92
- 94
- 95
- 97
- 120
- 121
- 122
- 123
- 124
- 125
- 126
- 127
- 128
- 129
- 130
- 131
- 133
- 104
- 142
- 143
- 144
- 145
- 146
- 147
- 148
- 149
- 150
- 151
- 158
- 159
- 160
- 161
- 162
- 163
- 164
- 165
- 166
- 167
- 168
- 169
- 170
- 171
- 173
- 174
- 175
- 103
- 104
- 107

- Seyhan Kaymaklığı
- Eski Çevik Kuvvet Binası
- DŞİ 6. Bölge Müdürlüğü
- TCDD 6. Bölge Müdürlüğü
- İnşaat Mühendisleri Odası
- Seyhan Belediyesi
- Atatürk Parkı
- Halkevi Binası
- 75. Yıl Sanat Galerisi
- Nuri Sabuncu Camii
- M. Kapalı Spor Salonu
- Sun Sineması
- Atatürk Yüzme Havuzu
- Arkeoloji Müzesi
- H. Ö. Sabancı Kültür Sitesi
- Sabancı Merkez Camii
- Tepebağ Ortaokulu
- İnkilap İlköğretim Okulu
- Gazipaşa İlköğretim Okulu
- İsmet İnönü Kız Enstitüsü
- H. Kemal Kusun İlk. Okulu
- Zübeyde Hanım Anaokulu
- Sıtma Savaş Enstitüsü
- Adana Devlet Hastanesi
- Verem Savaş Dispanseri
- Adana Elektrik Şti.
- Belediye Mezbahası
- Bossas Fabrikası
- Hayriye Hanım Köhneği
- Sait Bey Evi
- Semiha Rüstem Evi
- Halip Aksoy Evi
- Karatubacak Evi
- Özbey Evi
- Soylu Evi
- Paksoy Evi
- Aşlamacı Evi
- Özbek Öteler Evi
- Kurttepe Apt.
- Kasım Gülek Apt.
- Petek Apt.
- Orman Böl. Müd. Loj.
- Köymen Apt.
- Gülek Apt.
- Şapmaz Apt.
- Beyaz Ev Apt.
- Konak Apt.
- Tekelioğlu Apt.
- Karabucak Apt.
- Akkonak Apt.
- İş Apt.
- Lütfiye Hanım Apt.
- İnsan Geleceği Apt.
- Gülbahçe Sitesi
- Özdemir Özler Apt.
- Gar Binası ve TCDD Lojmanları
- Orduevi Misafirhanesi
- Bekir Şapmaz E. Öğrenci Yurdu
- Oz Otel
- Lüks Otel
- Otel Santral Palas
- Hacı Sabancı Kız Ö. Yurdu
- Seyhan Oteli
- Nuri Has Pasajı
- Ziraat Bankası ve ek binası
- Çiftçiler Birliği
- Defterdarlık Binası
- Adana Borsası Sarayı
- Vakıflar Sarayı
- Akbank Merkez Şube
- İş Bankası Abidinpaşa Şubesi
- İş Bankası Kuruköprü Şubesi
- Akbank Bölge Müdürlüğü
- Galleria Alışveriş Merkezi
- Yağlıcı Plaza
- Halkbank
- 104

93

105

135

102

109

137

56

64

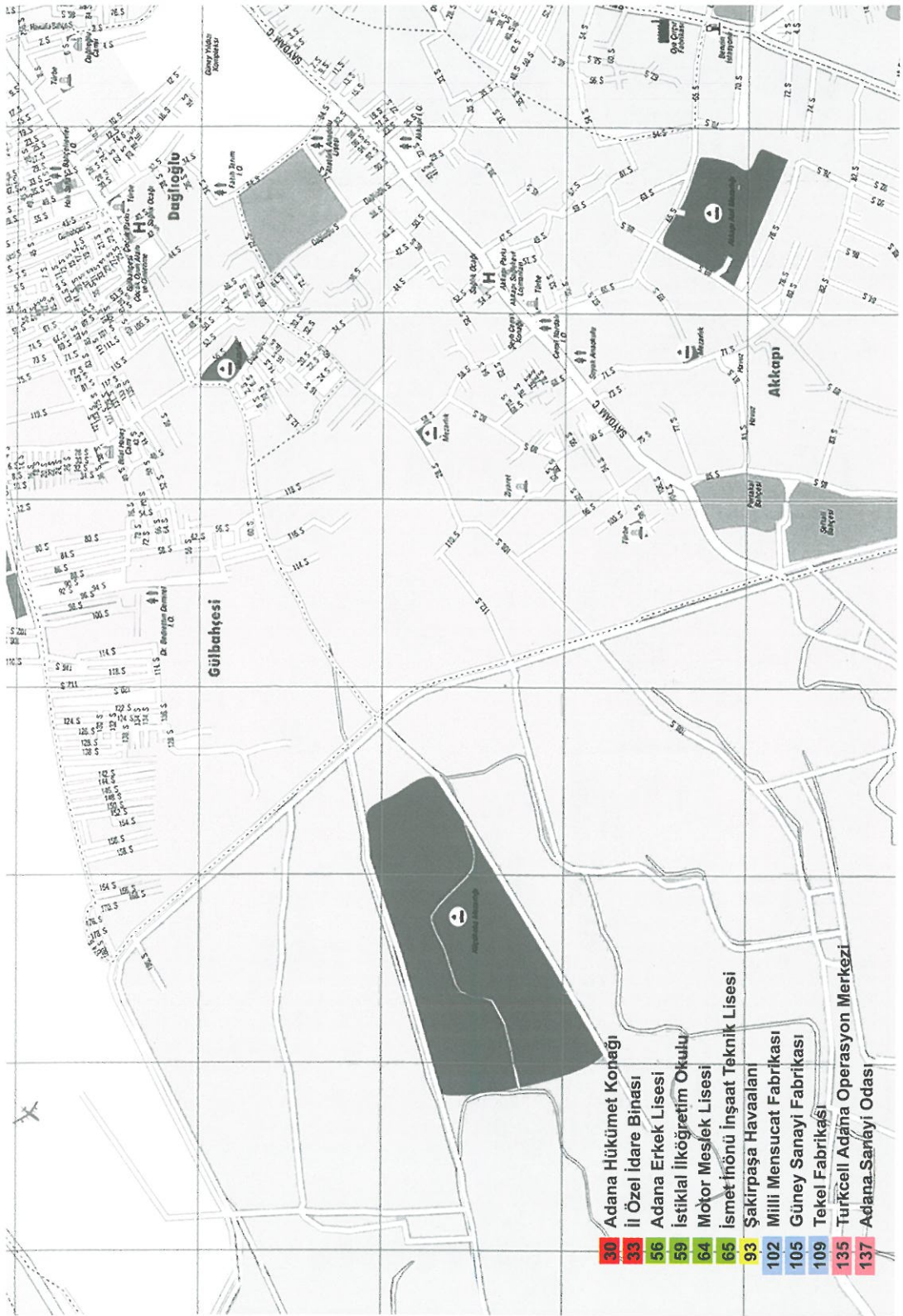
65

30

33

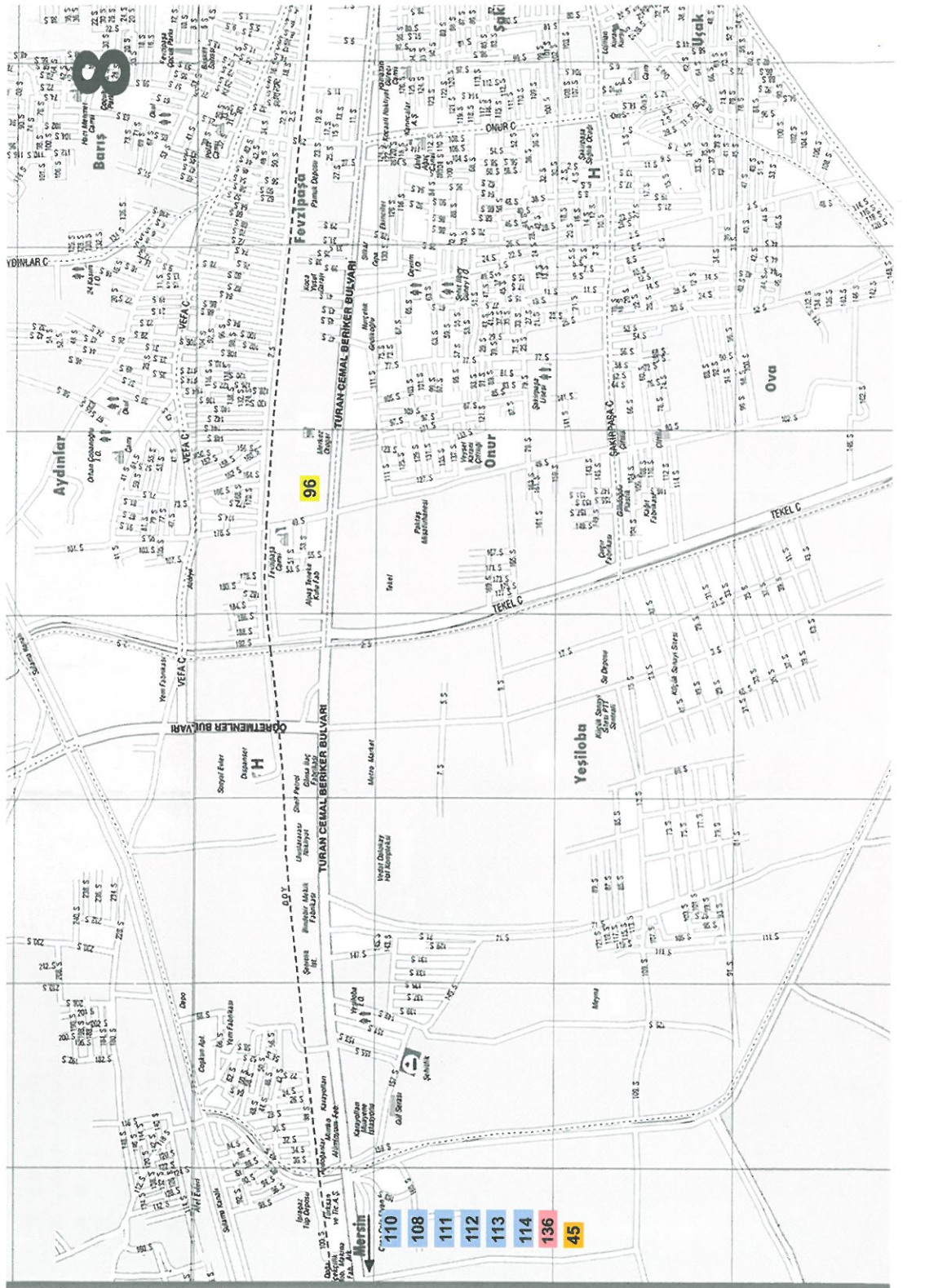
SAKIRPAŞA HAVAYALANI

Hava Durumu İzleme Komutanlığı

- 30** Adana Hükümet Konağı
- 33** İl Özel İdare Binası
- 56** Adana Erkek Lisesi
- 59** İstiklal İlköğretim Okulu
- 64** Motor Meslek Lisesi
- 65** İsmet İnönü İnşaat Teknik Lisesi
- 93** Şakirpaşa Havaalanı
- 102** Milli Mensucat Fabrikası
- 105** Güney Sanayi Fabrikası
- 109** Tekel Fabrikası
- 135** Türkcell Adana Operasyon Merkezi
- 137** Adana Sarayı Odası

Barış

Aydınlık

Yeni Fıstıklı

Yeni Fıstıklı

Yeni Fıstıklı

Fevziye

TURAN DEMAL BERBER BUVARİ

COŞKUNLER BUVARİ

TURAN DEMAL BERBER BUVARİ

Mersin

Onur

Onur

Onur

Onur

Onur

Onur

Onur

Onur

Onur

Onur

Ova

Ova

Ova

Ova

Ova

96

96

96

96

96

96

96

96

96

96

96

96

96

96

96

96

96

96

96

96

96

96

96

96

96

96

96

96

96

96

110

108

111

112

113

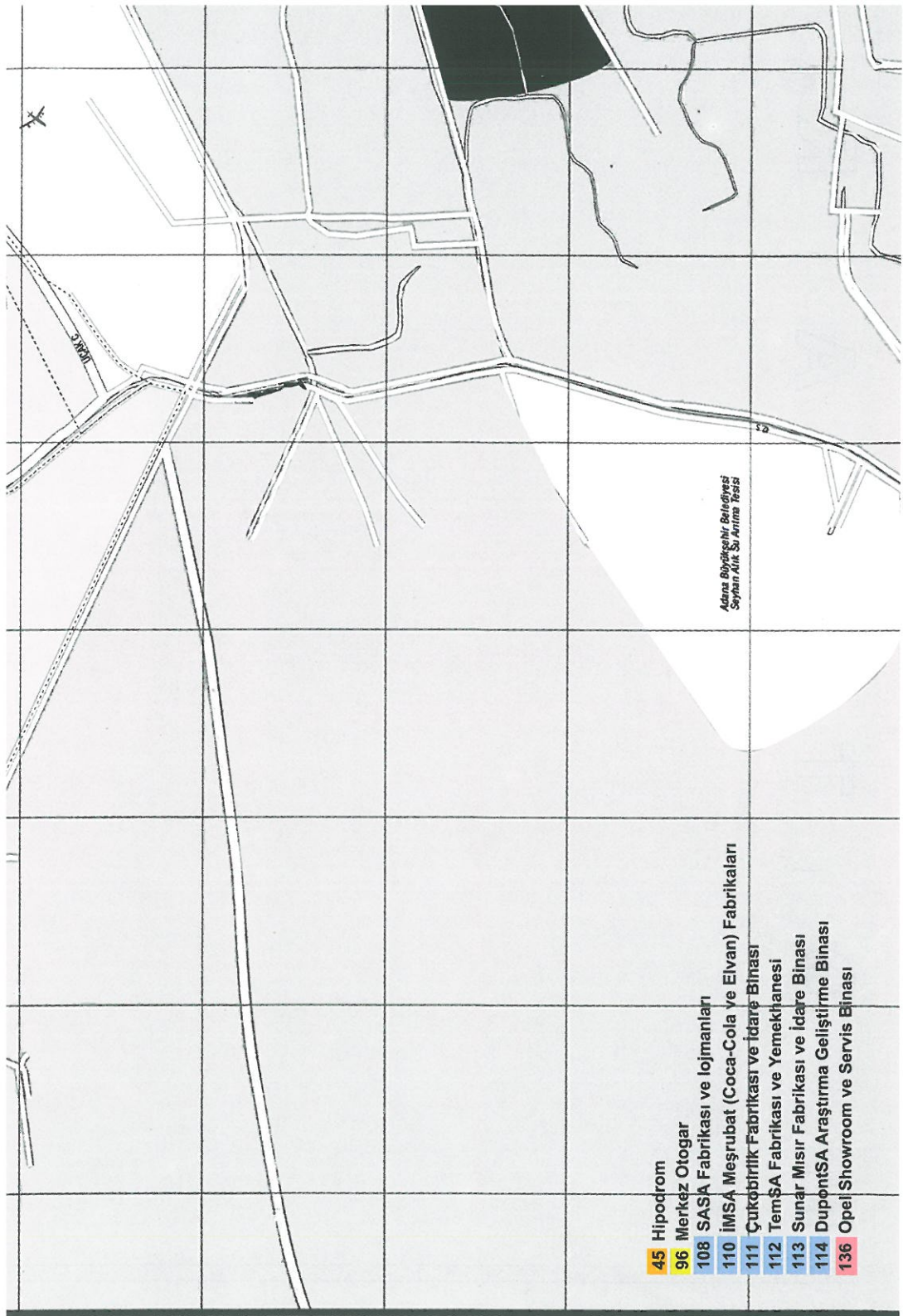
114

136

45

45

45

Adana BÖİS Sanayi Bölgesi
Seyhan Altı. Su Arıtma Tesisi

- 45 Hipodrom
- 96 Merkez Otogar
- 108 SASA Fabrikası ve lojmanları
- 110 İMSA Meşrubat (Coca-Cola ve Elvan) Fabrikaları
- 111 Çukurbirlik Fabrikası ve İdare Binası
- 112 TemŞA Fabrikası ve Yemekhanesi
- 113 Sunar Mısır Fabrikası ve İdare Binası
- 114 DupontSA Araştırma Geliştirme Binası
- 136 Opel Showroom ve Servis Binası

R

A

L

T

O

N
